

DIREKTYVOS

EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS DIREKTYVA (ES) 2019/944

2019 m. birželio 5 d.

dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2012/27/ES

(nauja redakcija)

(Tekstas svarbus EEE)

EUROPOS PARLAMENTAS IR EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdami į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 194 straipsnio 2 dalį,

atsižvelgdami į Europos Komisijos pasiūlymą,

teisėkūros procedūra priimamo akto projektą perdavus nacionaliniams parlamentams,

atsižvelgdami į Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę ⁽¹⁾,

atsižvelgdami į Regionų komiteto nuomonę ⁽²⁾,

laikydami į įprastos teisėkūros procedūros ⁽³⁾,

kadangi:

- (1) Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2009/72/EB ⁽⁴⁾ reikia padaryti dalinių pakeitimų. Dėl aiškumo ta direktyva turėtų būti išdėstyta nauja redakcija;
- (2) nuo 1999 m. Sąjungoje palaipsniui pradėta kurti elektros energijos vidaus rinka siekiama visiems Sąjungos galutiniams vartotojams – ir piliečiams, ir verslo subjektams – organizuojant konkurencingas tarpvalstybines elektros energijos rinkas suteikti tikrą pasirinkimo galimybę, sukurti naujų verslo galimybių, užtikrinti konkurencingas kainas, efektyvių signalų investavimui teikimą ir aukštesnio lygio paslaugų standartus bei prisidėti prie tiekimo saugumo ir tvarumo;
- (3) Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/54/EB ⁽⁵⁾ ir Direktyva 2009/72/EB buvo svariai prisidėta prie elektros energijos vidaus rinkos kūrimo. Tačiau Sąjungos energetikos sistemoje šiuo metu vyksta didžiuliai pokyčiai. Bendras tikslas sumažinti energetikos sistemos priklausomybę nuo iškastinio kuro rinkos dalyviams teikia naujų galimybių ir kelių naujų iššūkių. Kartu technologijų pokyčiai sudaro sąlygas naujoms vartotojų dalyvavimo ir tarpvalstybinio bendradarbiavimo formoms. Reikia Sąjungos rinkos taisykles pritaikyti prie naujų rinkos realijų;
- (4) 2015 m. vasario 25 d. Komisijos komunikate „Atsparios energetikos sąjungos ir perspektyvios klimato kaitos politikos pagrindų strategija“ išdėstyta energetikos sąjungos vizija, kurioje daugiausia dėmesio skiriama piliečiams, kurie prisiima atsakomybę už energetikos sektoriaus pertvarką, naudojami naujų technologijų teikiamais privalumais, kad už suvartotą energiją galėtų mokėti mažiau, ir yra aktyvūs rinkos dalyviai, o pažeidžiami vartotojai yra apsaugoti;

⁽¹⁾ OL C 288, 2017 8 31, p. 91.

⁽²⁾ OL C 342, 2017 10 12, p. 79.

⁽³⁾ 2019 m. kovo 26 d. Europos Parlamento pozicija (dar nepaskelbta Oficialiajame leidinyje) ir 2019 m. gegužės 22 d. Tarybos sprendimas.

⁽⁴⁾ 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/72/EB dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinanti Direktyvą 2003/54/EB (OL L 211, 2009 8 14, p. 55).

⁽⁵⁾ 2003 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/54/EB dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinanti Direktyvą 96/92/EB (OL L 176, 2003 7 15, p. 37), kurią nuo 2011 m. kovo 2 d. panaikino ir pakeitė 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/72/EB dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinanti Direktyvą 2003/54/EB (OL L 211, 2009 8 14, p. 55).

- (5) 2015 m. liepos 15 d. Komisijos komunikate „Naujų galimybių energijos vartotojams teikiančių priemonių rinkinio įgyvendinimas“ išdėstyta, kaip Komisija įsivaizduoja mažmeninę rinką, kuri būtų palankesnė energijos vartotojams, be kita ko, užtikrinant geresnes didmeninių ir mažmeninių rinkų sąsajas. Naudodamasi naujų technologijų privalumais, naujos ir novatoriškos energetikos paslaugų įmonės turėtų sudaryti sąlygas visapusiškai dalyvauti energetikos pertvarkoje vartotojams, kurie, valdydami savo energijos suvartojimą, kurtų efektyvaus energijos vartojimo sprendimus, padedančius jiems taupyti pinigus ir bendrai sumažinti energijos vartojimą;
- (6) 2015 m. liepos 15 d. Komisijos komunikate „Pradedamos viešos konsultacijos dėl naujo energijos rinkos modelio“ buvo pabrėžta, kad pereinant nuo elektros energijos gamybos dideliuose centralizuotuose gamybos įrenginiuose prie decentralizuotos gamybos iš atsinaujinančiųjų išteklių ir prie nuo iškastinio kuro nepriklausomų rinkų reikia pritaikyti dabartines prekybos elektros energija taisykles ir pakeisti esamus rinkos vaidmenis. Komunikate akcentuojamas poreikis lanksčiau organizuoti elektros energijos rinkas ir visapusiškai įtraukti visus rinkos dalyvius, įskaitant atsinaujinančiųjų išteklių energijos gamintojus, naujų energetinių paslaugų teikėjus, energijos kaupimą ir lanksčią paklausą. Ne mažiau svarbu, kad Sąjunga skubiai investuotų į Sąjungos lygmens jungtis energijai perduoti aukštosios įtampos elektros energijos perdavimo sistemomis;
- (7) siekdamas sukurti elektros energijos vidaus rinką valstybės narės turėtų skatinti savo nacionalinių rinkų integravimą ir sistemos operatorių bendradarbiavimą Sąjungos bei regionų lygmenimis ir įtraukti izoliuotas sistemas, kurios sudaro elektros energijos salas, vis dar egzistuojančias Sąjungoje;
- (8) be to, šia direktyva siekiama ne tik atremti naujus iššūkius, bet ir šalinti besikartojančias elektros energijos vidaus rinkos užbaigimo kliūtis. Patobulinta reguliavimo sistema turi padėti įveikti susiskaidžiusioms nacionalinėms rinkoms būdingas dabartines problemas, kurioms dažnai vis dar būdinga didelio laipsnio reguliavimo intervencija. Dėl tokios intervencijos atsirado kliūčių tiekti elektros energiją lygiomis sąlygomis, o išlaidos tapo didesnės nei tuomet, kai taikomi tarpvalstybinis bendradarbiavimu grindžiami sprendimai ir rinkos principai;
- (9) Sąjunga veiksmingiausiai įgyvendintų savo atsinaujinančiųjų išteklių energijos rodiklius sukurdamą rinkos sistemą, kurioje būtų atlyginama už lankstumą ir inovacijas. Gerai veikiantis elektros energijos rinkos modelis yra svarbiausias veiksnys atsinaujinančiųjų išteklių energijos įsisavinimui;
- (10) siekiant tokio lankstumo, kuris būtinas siekiant elektros energijos sistemą pritaikyti prie kintamos ir paskirstytos atsinaujinančiųjų išteklių elektros energijos gamybos, esminis vaidmuo turi tekti vartotojams. Technologinė tinklo valdymo pažanga ir atsinaujinančiųjų išteklių elektros energijos gamyba suteikė daugybę galimybių vartotojams. Sveika konkurencija mažmeninėje rinkoje yra labai svarbi siekiant užtikrinti, kad orientuojantis į rinką būtų diegiamos naujos inovacinės paslaugos, kuriomis būtų atsižvelgiama į kintančius vartotojų poreikius ir galimybes, kartu didinant sistemos lankstumą. Vis dėlto tikruoju arba beveik tikruoju laiku vartotojams teikiamos informacijos apie jų energijos vartojimą stygius iki šiol neleido jiems aktyviai dalyvauti energijos rinkoje ir energetikos pertvarkoje. Suteikiant vartotojams galių ir juos aprūpinus priemonėmis, skirtomis jiems daugiau dalyvauti energijos rinkoje, įskaitant dalyvavimą naudojant naujus būdus, siekiama, kad piliečiai Sąjungoje išnaudotų elektros energijos vidaus rinkos privalumus ir kad būtų pasiekti Sąjungos atsinaujinančiųjų išteklių energijos tikslai;
- (11) laisves, kurios Sąjungos piliečiams garantuojamos Sutartimi dėl Europos Sąjungos veikimo (toliau – SESV), *inter alia*, laisvą prekių judėjimą, įsisteigimo laisvę ir laisvę teikti paslaugas, galima pasiekti tik visiškai atviros rinkos sąlygomis, kai visiems vartotojams suteikiama galimybė laisvai rinktis savo tiekėjus, o visiems tiekėjams – laisvai tiekti savo vartotojams;
- (12) sąžiningos konkurencijos ir lengvos prieigos įvairiems tiekėjams skatinimas turėtų būti itin svarbūs valstybėms narėms siekiant užtikrinti, kad vartotojai visiškai pasinaudotų liberalizuotos elektros energijos vidaus rinkos galimybėmis. Nepaisant to, gali būti, kad rinkos nepakankamumas egzistuoja periferinėse mažose elektros energijos sistemose ir su kitomis valstybėmis narėmis nesujungtose sistemose, kuriose dėl elektros energijos kainų nėra siunčiamas tinkamas signalas, kad būtų paskatintos investicijos; todėl siekiant užtikrinti pakankamą tiekimo saugumo lygį reikalingi konkretūs sprendimai;
- (13) siekdamas paskatinti konkurenciją ir užtikrinti elektros energijos tiekimą konkurencingiausiomis kainomis, valstybės narės ir reguliavimo institucijos naujiems elektros energijos iš įvairių rūšių energijos išteklių tiekėjams taip pat naujiems gamybos bei elektros energijos kaupimo ir reguliavimo apkrova tiekėjams turėtų sudaryti palankesnes sąlygas patekti į tarpvalstybinę rinką;

- (14) valstybės narės turėtų užtikrinti, kad nekiltų jokių nepagrįstų kliūčių patekti į elektros energijos vidaus rinką, joje veikti ir iš jos pasitraukti. Tuo pačiu metu turėtų būti aišku, kad ta pareiga nedaromas poveikis kompetencijoms, kurias valstybės narės išlaiko trečiųjų valstybių atžvilgiu. Tas paaiškinimas neturi būti suprantamas, kaip valstybės narėms suteikiantis galimybę naudotis Sąjungos išimtinę kompetencija. Taip pat turėtų būti paaiškinta, kad vidaus rinkoje veikiančios rinkos dalyviai iš trečiųjų valstybių turi laikytis taikytinos Sąjungos ir nacionalinės teisės tuo pačiu būdu, kaip ir visi kiti rinkos dalyviai;
- (15) rinkos taisyklėmis sudaromos sąlygos elektros energijos gamintojams ir tiekėjams patekti į rinką ir pasitraukti iš jos remiantis jų atliktu jų veiklos ekonominio ir finansinio gyvybingumo vertinimu. Tas principas nėra nesuderinamas su valstybių narių galimybe elektros energijos sektoriuje veikiančioms įmonėms nustatyti viešųjų paslaugų įpareigojimus remiantis visuotiniais ekonominės svarbos sumetimais, laikantis Sutarčių, visų pirma SESV 106 straipsnio, ir šios direktyvos bei Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2019/943 ⁽⁶⁾;
- (16) Europos Vadovų Taryba savo 2014 m. spalio 23 ir 24 d. išvadose nurodė, jog Komisija, padedant valstybės narėms, turi imtis skubių priemonių, kad kuo skubiau, bet ne vėliau kaip 2020 m., būtų pasiektas esamas elektros energijos tarpusavio jungčių 10 proc. tikslas bent tų valstybių narių, kurios dar nepasiekė minimalaus integracijos į energijos vidaus rinką lygio – tai yra Baltijos valstybių, Portugalijos ir Ispanijos bei tų valstybių narių, kurios yra pagrindinė tų valstybių prieigos į energijos vidaus rinką vieta, atveju. Be to, ji nurodė, kad Komisija taip pat turi reguliariai teikti ataskaitas Europos Vadovų Tarybai, kad ne vėliau kaip 2030 m. būtų pasiektas 15 proc. tikslas;
- (17) siekiant valstybės narėms ir kaimyninėms valstybėms sudaryti sąlygas gauti naudos iš teigiamo vidaus rinkos poveikio, svarbus pakankamas fizinio sujungimo su kaimyninėmis šalimis lygis, kaip pabrėžta 2017 m. lapkričio 23 d. Komisijos komunikate „Dėl Europos energetikos tinklų stiprinimo“, ir kaip atspindėta integruotuose nacionaliniuose energetikos ir klimato srities veiksmų planuose pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2018/1999 ⁽⁷⁾;
- (18) elektros energijos rinkos skiriasi nuo kitų rinkų, kaip antai gamtinių dujų rinkų, pavyzdžiui dėl to, kad jos apima prekybą produktais, kurios negali būti lengvai saugomos ir kurios gaminamos naudojant labai įvairius gamybos įrenginius, įskaitant naudojant paskirstytą gamybą. Tai atsispindi skirtinguose reguliavimo režimo metoduose, taikomuose elektros energijos ir dujų sektorių jungiamosioms linijoms. Elektros energijos rinkų integracijai reikia didelio sistemos operatorių, rinkos dalyvių ir reguliavimo institucijų bendradarbiavimo, visų pirma tais atvejais, kai elektros energija prekiaujama taikant rinkų susiejimą;
- (19) be to, vienas iš pagrindinių šios direktyvos tikslų turėtų būti bendrų tikros vidaus rinkos veikimo ir visuotinio visiems prieinamo elektros energijos tiekimo taisyklių užtikrinimas. Tuo tikslu neiškreiptos rinkos kainos, kurios ilgainiui suvienodėtų, būtų tarpvalstybinio tinklų sujungimo ir investicijų į naują elektros energijos gamybą paskatomis;
- (20) rinkos kainos turėtų užtikrinti tinkamas paskatas tinklui plėtoti ir investuoti į naują elektros energijos gamybą;
- (21) elektros energijos vidaus rinkoje yra nustatyti skirtingi rinkos organizavimo modeliai. Priemonės, kurių valstybės narės galėtų imtis siekdamos užtikrinti vienodas sąlygas, turėtų būti grindžiamos privalomais bendrojo intereso reikalavimais. Dėl tų priemonių suderinamumo su SESV ir kita Sąjungos teise turėtų būti konsultuojamasi su Komisija;
- (22) valstybės narės turėtų išlaikyti plataus pobūdžio teisę elektros energijos įmonėms nustatyti viešųjų paslaugų įpareigojimus, kurie padėtų siekti visuotinės ekonominės svarbos tikslų. Valstybės narės turėtų užtikrinti, kad namų ūkio vartotojams ir, kai valstybės narės laiko tai esant tinkama, – mažosioms įmonėms būtų suteikta teisė gauti konkrečios kokybės elektros energiją aiškiai palyginamomis, skaidriomis ir konkurencingomis kainomis. Tačiau

⁽⁶⁾ 2019 m. birželio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas dėl elektros energijos vidaus rinkos (ES) 2019/943 (Žr. šio Oficialiojo leidinio p. 54).

⁽⁷⁾ 2018 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2018/1999 dėl energetikos sąjungos ir klimato politikos veiksmų valdymo, kuriuo iš dalies keičiami Europos Parlamento ir Tarybos reglamentai (EB) Nr. 663/2009 ir (EB) Nr. 715/2009, Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 94/22/EB, 98/70/EB, 2009/31/EB, 2009/73/EB, 2010/31/ES, 2012/27/ES ir 2013/30/ES, Tarybos direktyvos 2009/119/EB ir (ES) 2015/652 ir panaikinamas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 525/2013 (OL L 328, 2018 12 21, p. 1).

tokie viešųjų paslaugų įpareigojimai, kuriais nustatoma elektros energijos tiekimo kaina, yra iš esmės iškreipiamojo pobūdžio priemonė, dėl kurios dažnai susidaro tarifo deficitas, apribojamas pasirinkimas vartotojams, sumažėja paskatos taupyti energiją ir investuoti į energijos vartojimo efektyvumą didinimą, suprastėja paslaugų standartai, sumažėja vartotojų dalyvavimas ir pablogėja jų poreikių patenkinimas bei apribojama konkurencija ir sumažėja inovacinių produktų bei paslaugų pasirinkimas rinkoje. Todėl valstybės narės turėtų taikyti kitas politikos priemones, visų pirma tikslines socialinės politikos priemones, kurios padėtų išsaugoti elektros energijos tiekimo įperkumą savo piliečiams. Viešosios intervencinės priemonės nustatant elektros energijos tiekimo kainas turėtų būti nustatomos tik kaip viešųjų paslaugų įpareigojimai ir joms turėtų būti taikomos konkrečios sąlygos, nustatytos šioje direktyvoje. Visiškai liberalizuota, gerai veikianti mažmeninė elektros energijos rinka skatintų kainų ir ne kainų konkurenciją tarp esamų tiekėjų ir skatintų į rinką įsitraukti naujus dalyvius, tokiu būdu didindama pasirinkimą vartotojams ir geriau tenkindama jų poreikius;

- (23) viešųjų paslaugų įpareigojimai elektros energijos tiekimo kainų reguliavimo forma turėtų būti taikomi neužkertant kelio taikyti atvirų rinkų principo aiškiai apibrėžtomis aplinkybėmis ir aiškiai apibrėžtų naudos gavėjų atžvilgiu, o jų trukmė turėtų būti ribota. Tokios aplinkybės galėtų susidaryti, pavyzdžiui, kai tiekimas yra labai apribotas ir dėl to elektros energijos kainos yra gerokai didesnės nei įprasta, arba rinkos nepakankamumo atveju, kai reguliavimo institucijų ir konkurencijos institucijų intervenciniai veiksmai pasirodo esantys neveiksmingi. Tai turėtų daryti neproporcingai didelį poveikį namų ūkiams ir visų pirma pažeidžiamoms vartotojams, kurie sąskaitoms už energiją paprastai išleidžia didesnę savo disponuojamųjų pajamų dalį, palyginti su dideles pajamas gaunančiais vartotojais. Kad būtų mažinamas konkurenciją iškreipiantis viešųjų paslaugų įpareigojimų, susijusių su elektros energijos kainų nustatymu, poveikis, tokias intervencines priemones taikančios valstybės narės turėtų įdiegti papildomas priemones, įskaitant priemones, skirtas užkirsti kelią kainų nustatymo iškreipymams didmeninėje rinkoje. Valstybės narės turėtų užtikrinti, kad visi naudos gavėjai, kuriems taikomos reguliuojamos kainos, galėtų visapusiškai pasinaudoti konkurencinėje rinkoje prieinamais pasiūlymais, jei jie to pageidauja. Tuo tikslu tie naudos gavėjai turėtų būti aprūpinti pažangiosiomis matavimo sistemomis ir turėti galimybę pasinaudoti dinamiškos elektros energijos kainos sutartimis. Be to, jie turėtų būti tiesiogiai ir reguliariai informuojami apie konkurencinėje rinkoje prieinamus pasiūlymus ir galimybes sutaupyti, visų pirma susijusius su dinamiškos elektros energijos kainos sutartimis, ir jiems turėtų būti suteikiama pagalba, kad jie galėtų atsakyti į rinkos veikimu pagrįstus pasiūlymus ir pasinaudoti jų teikiama nauda;
- (24) naudos gavėjų, kuriems taikomos reguliuojamos kainos, teisė be papildomų sąnaudų gauti atskirus pažangiuosius skaitiklius neturėtų reikšti, kad valstybėms narėms draudžiama keisti pažangiųjų matavimo sistemų funkcijų tais atvejais, kai pažangiųjų skaitiklių infrastruktūros nėra, nes pažangiųjų matavimo sistemų diegimo sąnaudų ir naudos vertinimo rezultatai buvo neigiami;
- (25) dėl viešųjų intervencinių priemonių nustatant elektros energijos tiekimo kainas neturėtų atsirasti tiesioginio kryžminio subsidijavimo tarp skirtingų vartotojų kategorijų. Vadovaujantis tuo principu, kainų sistemomis neturi būti aiškiai nustatyta, kad tam tikrų kategorijų vartotojai padengia intervencijų į kainų nustatymą, kurios daro poveikį kitų kategorijų vartotojams, sąnaudas. Pavyzdžiui, kainų sistema, pagal kurią sąnaudas nediskriminaciniu būdu padengia tiekėjai arba kiti operatoriai, neturėtų būti laikoma tiesioginiu kryžminiu subsidijavimu;
- (26) siekiant užtikrinti aukštų viešųjų paslaugų standartų išlaikymą Sąjungoje, Komisijai reikėtų periodiškai pranešti apie visas priemones, kurių imasi valstybės narės, kad pasiektų šios direktyvos tikslą. Komisija turėtų periodiškai skelbti ataskaitą, analizuojančią priemones, kurių imtasi nacionaliniu lygmeniu, kuriomis siekiama įgyvendinti viešųjų paslaugų tikslus, ir palyginančią jų veiksmingumą, siekiant pateikti rekomendacijas dėl priemonių, kurių reikia imtis nacionaliniu lygmeniu aukštiems viešųjų paslaugų standartams pasiekti;
- (27) valstybės narės turėtų turėti galimybę paskirti tiekėją, į kurį galima kreiptis kraštutiniu atveju. Tuo tiekėju galėtų būti vertikalios integracijos įmonė, kuri taip pat atlieka skirstymo funkcijas, pardavimų padalinys, su sąlyga, kad ta įmonė atitinka šia direktyva nustatytus atskyrimo reikalavimus;
- (28) priemonės, kurias valstybės narės įgyvendina, siekdamas socialinės ir ekonominės sanglaudos tikslų, turėtų galėti apimti visų pirma atitinkamų ekonominių lengvatų taikymą, kai tikslinga, panaudojant bet kurias egzistuojančias nacionalines ir Sąjungos priemones. Tarp tokių priemonių gali būti atsakomybės mechanizmai, kad būtų garantuotos būtinos investicijos;
- (29) tiek, kiek priemonės, kurių valstybės narės imasi vykdydamos viešųjų paslaugų įpareigojimus, sudaro valstybės pagalbą pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį, pagal SESV 108 straipsnio 3 dalį apie jas privaloma pranešti Komisijai;

- (30) tarpsektorinė teisė suteikia tvirtą pagrindą vartotojų apsaugai įvairiausių esamų energetikos paslaugų atžvilgiu ir, tikėtina, kad ji vystysis toliau. Vis dėlto tam tikros pagrindinės vartotojų sutartinės teisės turėtų būti aiškiai nustatytos;
- (31) vartotojus reikėtų aprūpinti paprasta ir nedviprasmiška informacija apie jų teises, susijusias su energetikos sektoriumi. Komisija, pasikonsultavusi su atitinkamais suinteresuotais subjektais, įskaitant valstybes nares, reguliavimo institucijas, vartotojų organizacijas ir elektros energijos įmones, parengė energijos vartotojams skirtą kontrolinį sąrašą, kuriame pateikiama praktinė informacija apie jų teises. Tas kontrolinis sąrašas turėtų būti nuolat atnaujinamas, pateikiamas visiems vartotojams ir prieinamas viešai;
- (32) keli veiksniai trukdo vartotojams pasiekti, suprasti ir naudoti įvairius jiems prieinamus rinkos informacijos šaltinius. Dėl to turėtų būti padidintas pasiūlymų palyginamumas ir kiek praktiškai įmanoma turėtų būti sumažintos kliūtys vartotojams keisti tiekėją, be pagrindo neribojant jų pasirinkimo galimybes;
- (33) pakeitusiems tiekėją smulkesniems vartotojams vis dar tenka tiesiogiai ir netiesiogiai mokėti įvairiausių mokesčius. Dėl tokių mokesčių sunkiau nustatyti, kuris produktas ar paslauga yra geriausia, o tiekėjo pakeitimo finansinė nauda nepajuntama iš karto. Nors panaikinus tokius mokesčius galėtų būti sumažintas pasirinkimas vartotojams, nes nebeliktų produktų, kurie grindžiami atpildu vartotojams už lojalumą, toliau apribojus jų naudojimą padidėtų vartotojų gerovė, vartotojų dalyvavimas ir konkurencija rinkoje;
- (34) tikėtina, kad trumpesni tiekėjo pakeitimo terminai galėtų paskatinti vartotojus ieškoti geresnių energijos tiekimo sąlygų ir keisti tiekėją. Vis intensyvesnis informacinių technologijų diegimas reikš, kad ne vėliau kaip 2026 m. techninį tiekėjo pakeitimo procesą, kurio metu naujas tiekėjas užregistruojamas rinkos operatoriaus apskaitos taške, paprastai turėtų būti įmanoma įvykdyti per 24 valandas bet kurią darbo dieną. Nepaisant kitų veiksmų tiekėjo pakeitimo procese, kurie turi būti atlikti prieš inicijuojant techninį tiekėjo pakeitimo procesą, užtikrinant, kad ne vėliau kaip tą datą būtų įmanoma, kad techninis tiekėjo pakeitimo procesas įvyktų per 24 valandas, būtų sutrumpintas laikas, per kurį įvyksta tiekėjo pakeitimas, o tai padės padidinti vartotojų aktyvumą ir konkurenciją mažmeninėje rinkoje. Bet kuriuo atveju bendra tiekėjo pakeitimo proceso trukmė neturėtų viršyti trijų savaičių nuo vartotojo prašymo pateikimo datos;
- (35) nepriklausomos palyginimo priemonės, įskaitant interneto svetaines, yra veiksminga galimybė smulkesniems vartotojams įvertinti įvairių rinkoje prieinamų energijos tiekimo pasiūlymų privalumus. Tokios priemonės sumažina paieškos išlaidas, nes vartotojams nebereikia rinkti informacijos iš individualių tiekėjų ir paslaugų teikėjų. Tokios priemonės padeda vienu metu tinkamai patenkinti poreikį, kad informacija būtų aiški ir glausta bei poreikį, kad ji būtų išsami ir visapusė. Jomis turėtų būti siekiama aprėpti kuo platesnį prieinamų pasiūlymų asortimentą ir kiek įmanoma išsamiau apimti rinką, kad vartotojai galėtų susidaryti reprezentatyvų vaizdą. Svarbiausia, kad smulkesni vartotojai galėtų naudotis bent viena palyginimo priemone ir kad šiomis priemonėmis teikiama informacija būtų patikima, nešališka ir skaidri. Tuo tikslu valstybės narės galėtų pateikti palyginimo priemonę, kurios veikimą užtikrintų nacionalinė institucija arba privati bendrovė;
- (36) veiksmingos ir visiems vartotojams prieinamos nepriklausomų neteisminio ginčų sprendimo mechanizmų priemonės, pavyzdžiui, ombudsmanas energetikos reikalams, vartotojų reikalų įstaiga arba reguliavimo institucija, užtikrina geresnę vartotojų apsaugą. Valstybės narės turėtų pradėti taikyti sparčias ir veiksmingas ginčų nagrinėjimo procedūras;
- (37) visi vartotojai turėtų galėti pasinaudoti tiesioginio dalyvavimo rinkoje pranašumais – visų pirma savo vartojimo įpročius koreguoti pagal rinkos signalus ir savo ruožtu naudotis žemesnėmis elektros energijos kainomis ar kitomis finansinėmis lengvatomis. Tokio aktyvaus dalyvavimo privalumai greičiausiai didės laikui bėgant, nes didėja paprastai pasyvių vartotojų informuotumas apie jų, kaip aktyviųjų vartotojų, galimybes ir todėl, kad informacija apie aktyvaus dalyvavimo galimybes tampa labiau prieinama ir geriau žinoma. Vartotojai turėtų galėti dalyvauti visų formų reguliavimo apkrova procesuose. Todėl jie turėtų turėti galimybę naudotis visapusišku pažangiųjų matavimo sistemų diegimu, o, kai toks diegimas įvertinamas neigiamai – rinktis pažangiąją matavimo sistemą ir dinamiškos elektros energijos kainos sutartį. Tokiu būdu jie turėtų galėti koreguoti savo suvartojimą pagal tikralaikius kainų signalus, kurie rodo elektros energijos arba jos transportavimo vertę ir išlaidas įvairiais laikotarpiais, o valstybės narės turėtų užtikrinti, kad didmeninės kainos rizika vartotojams būtų pagrįsta.

Vartotojai turėtų būti informuoti apie dinamiškos elektros energijos kainos sutarties naudą ir galimą kainos riziką. Valstybės narės taip pat turėtų užtikrinti, kad tie vartotojai, kurie nenori aktyviai dalyvauti rinkoje, nebūtų baudžiami. Vietoj to turėtų būti sudarytos palankesnės sąlygos jų gebėjimui priimti sprendimus, remiantis informacija, dėl jiems prieinamų pasirinkimo galimybių, kurios kuo labiau atitinka šalies rinkos aplinkybes;

- (38) siekiant kuo labiau padidinti dinamiškos elektros energijos kainodaros naudą ir efektyvumą, valstybės narės turėtų įvertinti galimybę nustatyti dinamiškesnę ar mažesnę pastoviųjų komponentų dalį elektros energijos sąskaitose ir, jei tokia galimybė egzistuoja, turėtų imtis atitinkamų veiksmų;
- (39) visos vartotojų grupės (pramonės, komerciniai, namų ūkio vartotojai) turėtų galėti patekti į elektros energijos rinkas prekiauti savo lankstumo galimybėmis ir pačių pasigaminta elektros energija. Vartotojams turėtų būti suteikta galimybė visapusiškai išnaudoti gamybos telkimo ir tiekimo didesniuose regionuose privalumus bei gauti naudos iš tarpvalstybinės konkurencijos. Tikėtina, kad telkimu užsiimantiems rinkos dalyviams teks svarbus vartotojų grupių ir rinkos tarpininkų vaidmuo. Valstybės narės turėtų galėti laisvai pasirinkti atitinkamą nepriklausomo telkimo įgyvendinimo modelį ir valdymo metodą, kartu laikydamosi šioje direktyvoje nustatytų bendrųjų principų. Toks modelis ar metodas galėtų apimti tai, kad pasirenkami rinkos veikimu grindžiami arba reguliavimo principai, pagal kuriuos būtų pateikiami sprendimai, kuriais būtų laikomasi šios direktyvos, pavyzdžiui modeliai, pagal kuriuos būtų susitariama dėl disbalansų arba pagal kuriuos būtų įdiegiamos perimetro korekcijos. Pasirinktas modelis turėtų apimti skaidrias ir sąžiningas taisykles, kad nepriklausomi telkėjai galėtų atlikti savo kaip tarpininkų vaidmenį ir užtikrinti, kad galutinis vartotojas gautų tinkamą naudą iš jų veiklos. Visose elektros energijos rinkose, įskaitant papildomų paslaugų ir pajėgumų rinkas, turėtų būti apibrėžti produktai siekiant skatinti naudoti reguliavimą apkrova;
- (40) 2016 m. liepos 20 d. Komisijos komunikate „Europos mažataršio judumo strategija“ pabrėžiamas poreikis mažinti transporto sektoriaus priklausomybę nuo iškastinio kuro ir riboti jo išmetamą teršalų kiekį, ypač miestuose, taip pat akcentuojama, kad svarbų vaidmenį siekiant tų tikslų gali atlikti elektromobilumas. Be to, elektromobilumo diegimas yra svarbus energetikos pertvarkos elementas. Todėl šioje direktyvoje nustatytos rinkos taisyklės turėtų padėti sudaryti palankias sąlygas elektros energija varomoms visų rūšių transporto priemonėms. Visų pirma, jomis turėtų būti užtikrinamas veiksmingas viešų ir privačių elektros energija varomų transporto priemonių įkrovimo prieigų diegimas ir turėtų būti užtikrintas transporto priemonių įkrovimo efektyvus integravimas į sistemą;
- (41) reguliavimas apkrova yra lemiamas veiksnys sudarant sąlygas išmaniam elektros energija varomų transporto priemonių įkrovimui ir sudarant sąlygas veiksmingam šių transporto priemonių integravimui į elektros energijos tinklą, kuris bus lemiamas veiksnys transporto sektoriaus priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo procese;
- (42) vartotojams turėtų būti suteikta galimybė vartoti, kaupti ir parduoti rinkai pačių pasigamintą elektros energiją rinkai ir dalyvauti visose elektros energijos rinkose, sistemą padarant lanksčia, pavyzdžiui, pasitelkiant energijos kaupimą, pvz., energijos kaupimą naudojančios elektrinės transporto priemonės, reguliavimą apkrova arba energijos vartojimo efektyvumo sistemas. Nauja technologinė plėtra sudarys palankesnes sąlygas tai veiklai ateityje. Tačiau tebeegzistuoja teisinių ir komercinių kliūčių, pavyzdžiui, neproporcingi mokesčiai už viduje suvartojamą elektros energiją, pareiga tiekti pačių pasigamintą elektros energiją į energetikos sistemą ir administracinė našta, kaip antai poreikis, kad vartotojai, gaminantys elektros energiją ir ją parduodantys sistamai, laikytųsi tiekėjams taikomų reikalavimų ir kt. Tokios kliūtys, kurios trukdo vartotojams patiems pasigaminti elektros energiją ir ją vartoti, kaupti arba parduoti rinkai, turėtų būti pašalintos ir kartu turėtų būti užtikrinta, kad tokie vartotojai adekvačiai prisidėtų prie sistemos išlaidų. Valstybės narės savo nacionalinėje teisėje turėtų galėti nustatyti skirtingas nuostatas, reglamentuojančias individualiems ir kartu veikiantiems aktyviesiems vartotojams, taip pat namų ūkiams ir kitiems galutiniams vartotojams taikomus mokesčius ir rinkliavas;
- (43) pritaikius paskirstytosios energijos gamybos technologijas ir vartotojams įgijus naujų galių bendruomeninė energetika tapo veiksminga ir ekonomiškai efektyvia priemone, kuria patenkinami piliečių poreikiai ir pateisinami lūkesčiai dėl energijos šaltinių, paslaugų ir vietos lygmens dalyvavimo. Bendruomeninė energetika teikia įtraukią galimybę visiems vartotojams tiesiogiai dalyvauti gaminant, vartojant arba dalijantis energija. Bendruomeninės energetikos iniciatyvų svarbiausias tikslas yra tiekti įperkama konkrečios rūšies energiją, pvz., atsinaujinančiųjų išteklių energiją, savo nariams arba akcininkams, o ne visų pirma siekti pelno, kaip tradicinėse elektros energijos įmonėse. Užmezgant tiesioginius ryšius su vartotojais, bendruomeninės energetikos iniciatyvomis rodomas jų

potencialas sudaryti palankesnes sąlygas integruotu būdu įsisavinti naujas technologijas ir vartojimo modelius, įskaitant pažangiuosius skirstomuosius tinklus ir reguliavimą apkrova. Bendruomeninė energetika taip pat gali padėti didinti energijos vartojimo efektyvumą namų ūkių lygmeniu ir padėti kovoti su energijos nepriteklumi mažinant vartojimą ir tiekimo tarifus. Bendruomeninė energetika taip pat suteikia galimybę dalyvauti elektros energijos rinkoje tam tikroms namų ūkio vartotojų grupėms, kurios kitu atveju tokios galimybės neturėtų. Kai tokios iniciatyvos buvo sėkmingai įgyvendintos, jos bendruomenei suteikė ekonominės, socialinės ir aplinkosauginės naudos, kuri viršija vien tiesioginę naudą, gautą teikiant energetines paslaugas. Šia direktyva tam tikras Sąjungos lygmens piliečių energetikos iniciatyvų kategorijas siekiama pripažinti „piliečių energetikos bendruomenėmis“ siekiant joms užtikrinti palankų pagrindą, sąžiningą režimą ir vienodas sąlygas bei aiškiai apibrėžti jų teises ir pareigas. Namų ūkio vartotojams turėtų būti leidžiama savanoriškai dalyvauti bendruomeninės energetikos iniciatyvose, taip pat iš jų pasitraukti neprarandant nei prieigos prie tinklo, eksploatuojamo pagal bendruomeninės energetikos iniciatyvą, nei vartotojų teisių. Prieiga prie piliečių energetikos bendruomenės tinklo turėtų būti suteikiama sąžiningomis ir išlaidas atspindinčiomis sąlygomis;

- (44) piliečių energetikos bendruomenių nariais turėtų galėti tapti visų kategorijų subjektai. Tačiau įgaliojimus priimti sprendimus piliečių energetikos bendruomenėje turėtų turėti tik tie nariai ar akcininkai, kurie nevykdo didelio masto komercinės veiklos ir kuriems energetikos sektorius nėra pagrindinė ekonominės veiklos sritis. Piliečių energetikos bendruomenės laikomos viena iš piliečių ar vietos subjektų bendradarbiavimo kategorijų, kurios turėtų būti pripažįstamos ir apsaugomos pagal Sąjungos teisę. Nuostatomis dėl piliečių energetikos bendruomenių neužkertamas kelias kitų piliečių iniciatyvų, pavyzdžiui, kylančių iš privatinės teisės susitarimų, buvimui. Todėl valstybės narės turėtų turėti galimybę numatyti, kad piliečių energetikos bendruomenės galėtų pasirinkti bet kurios formos subjektą, pavyzdžiui, asociaciją, kooperatyvą, partnerystę, ne pelno organizaciją arba mažąją ar vidutinę įmonę, su sąlyga, kad tas subjektas, veikdamas savo vardu, turi teisę naudotis savo teisėmis ir jam taikomos pareigos;
- (45) šios direktyvos nuostatose dėl piliečių energetikos bendruomenių numatomos teisės ir pareigos, kurias galima išvesti iš kitų esamų teisių ir pareigų, kaip antai sutarčių sudarymo laisvė, teisė pakeisti tiekėjus, skirstymo sistemos operatoriaus atsakomybė, taisyklės dėl tinklo mokesčių ir balansavimo pareigos;
- (46) dėl savo narystės struktūros, valdymo reikalavimų ir tikslų piliečių energetikos bendruomenės yra naujo tipo subjektai. Joms turėtų būti leidžiama rinkoje veikti vienodomis sąlygomis, neiškreipiant konkurencijos, o teisės ir pareigos, taikytinos kitoms rinkoje esančioms elektros energijos įmonėms, piliečių energetikos bendruomenėms turėtų būti taikomos nediskriminuojant ir proporcingai. Tos teisės ir pareigos turėtų būti taikomos priklausomai nuo to, kokius vaidmenis atlieka energetikos bendruomenės, pavyzdžiui, ar jos veikia kaip galutiniai vartotojai, gamintojai, tiekėjai ar skirstymo sistemos operatoriai. Piliečių energetikos bendruomenės neturėtų susidurti su reguliavimo apribojimais, kai jos taiko esamas ar būsimas informacines ir ryšių technologijas tarp piliečių energetikos bendruomenės narių ar akcininkų pagal rinkos principus dalydamosi elektros energija, pagaminta naudojant bendruomenei priklausančius elektros energijos gamybos įrenginius, pavyzdžiui, kompensuodamos narių ar akcininkų, naudojančių bendruomenės turimus gamybos pajėgumus, energijos komponentą, net ir naudojantis viešu tinklu, su sąlyga, kad abu apskaitos taškai priklauso bendruomenei. Dalijimasis elektros energija sudaro galimybę tiekti nariams elektros energiją, pagamintą bendruomenei priklausančiuose gamybos įrenginiuose, nesant tiesioginio fizinio artumo su gamybos įrenginiu ir nesant už bendro apskaitos taško. Kai elektros energija dalijamasi, dalijimasis neturėtų daryti poveikio tinklo mokesčio rinkimui, tarifams ir rinkliavoms, susijusiems su elektros energijos srautais. Dalijimuisi turėtų būti sudaromos palankesnės sąlygos laikantis pareigų ir tinkamų balansavimo, matavimo ir atsiskaitymo laikotarpių. Šios direktyvos nuostatomis dėl piliečių energetikos bendruomenių nedaromas poveikis valstybių narių kompetencijai nustatyti ir įgyvendinti energetikos sektoriuje taikomą politiką tinklo mokesčių ir tarifų srityje arba nustatyti ir įgyvendinti energetikos politikos finansavimo sistemas ir išlaidų pasidalijimą, su sąlyga, kad ta politika yra nediskriminacinė ir teisėta;
- (47) pagal šią direktyvą valstybėms narėms suteikiami įgaliojimai leisti piliečių energetikos bendruomenėms tapti skirstymo sistemos operatoriais bendra tvarka arba įgyti uždaro skirstymo sistemos operatoriaus statusą. Kai piliečių energetikos bendruomenei suteikiamas skirstymo sistemos operatoriaus statusas, ji turėtų būti laikoma skirstymo sistemos operatoriumi ir jai turėtų būti taikomos tos pačios pareigos, kaip ir skirstymo sistemos operatoriumi. Šios direktyvos nuostatomis dėl piliečių energetikos bendruomenių paaškinami tik tie skirstymo sistemos eksploatavimo aspektai, kurie gali būti svarbūs piliečių energetikos bendruomenėms, o kiti skirstymo sistemos eksploatavimo aspektai taikomi laikantis taisyklių dėl skirstymo sistemų operatorių;

- (48) sąskaitos už elektros energiją yra svarbios galutinių vartotojų informavimo priemonės. Jose teikiami ne tik suvartojimo ir išlaidų duomenys, bet ir kita informacija, kuri padeda vartotojams savo dabartinę tvarką palyginti su kitais pasiūlymais. Tačiau ginčai dėl sąskaitų yra labai dažnas vartotojų skundų šaltinis, veiksnys, kuris prisideda prie nuolat žemo vartotojų pasitenkinimo ir dalyvavimo elektros energijos sektoriuje lygio. Todėl būtina užtikrinti, kad sąskaitos būtų aiškesnės ir suprantamesnės, taip pat kad sąskaitose ir sąskaitų informacijoje aiškiai būtų pateikiamas tam tikras ribotas skaičius svarbių informacijos elementų, kurie yra būtini padedant vartotojams reguliuoti savo elektros energijos vartojimą, palyginti pasiūlymus ir keisti tiekėjus. Kiti informacijos elementai galutiniams vartotojams turėtų būti pateikiami jų sąskaitose, kartu su jomis arba jose pateikiamose nuorodose. Tokie elementai galėtų būti pateikiami sąskaitoje ar prie sąskaitos pridedamame atskirame dokumente arba sąskaitoje galėtų būti pateikiama nuoroda į tai, kur galutinis vartotojas gali lengvai rasti informaciją interneto svetainėje, naudojant mobiliąją programą arba kitas priemones;
- (49) norint padėti vartotojams valdyti savo elektros energijos suvartojimą ir išlaidas, svarbu, kad reguliariai, pažangiaisiais skaitikliais sudarius palankesnes sąlygas, būtų teikiama faktiniu elektros energijos suvartojimu grindžiama tiksli sąskaitų informacija. Vis dėlto vartotojai, visų pirma namų ūkio vartotojai, turėtų turėti galimybę naudotis lanksčiomis faktinio savo sąskaitų apmokėjimo sąlygomis. Pavyzdžiui, vartotojai sąskaitų informaciją turėtų galėti gauti dažnai, nors mokama tik kas ketvirtį, arba gali egzistuoti produktai, už kuriuos vartotojas kas mėnesį moka vienodą sumą nepriklausomai nuo faktinio suvartojimo;
- (50) Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2012/27/ES ⁽⁸⁾ nuostatos dėl sąskaitų išrašymo turėtų būti atnaujintos, supaprastintos ir perkeltos į šią direktyvą, kurioje jos nuoseklumo sumetimais tinka geriau;
- (51) valstybės narės turėtų skatinti modernizuoti skirstymo tinklus, pvz., pradėti naudoti pažangiuosius tinklus, kurie turėtų būti kuriami taip, kad būtų skatinama decentralizuota gamyba ir energijos vartojimo efektyvumas;
- (52) norint įtraukti vartotojus reikia tinkamų iniciatyvų ir technologijų, kaip antai pažangiosios matavimo sistemos. Pažangiosios matavimo sistemos suteikia galimybių vartotojams, nes jie gali gauti tikslios ir beveik tiksliai grįžtamosios informacijos apie savo vartojamos arba pagaminamos elektros energijos kiekį ir geriau valdyti savo suvartojimą, gali dalyvauti reguliavimo apkrova programose ir teikiant kitas paslaugas, naudotis jų privalumais ir sumažinti savo sąskaitas už elektros energiją. Pažangiosios matavimo sistemos taip pat padeda skirstymo sistemos operatoriams matyti geresnį savo tinklų vaizdą, ir dėl to sumažinti jų eksploatavimo bei palaikymo išlaidas bei taip sutaupyta lėšas perduoti vartotojams mažesnių skirstymo tarifų forma;
- (53) nacionaliniu lygmeniu sprendžiant dėl pažangiųjų matavimo sistemų diegimo, šį sprendimą turėtų būti galima pagrįsti ekonominiu vertinimu. Tuo ekonominiu vertinimu reikėtų atsižvelgti į ilgalaikę pažangiųjų matavimo sistemų diegimo naudą vartotojams ir visai tiekimo grandinei, kaip antai geresniam tinklo valdymui, tikslesniam planavimui ir tinklo nuostolių nustatymui. Jei atlikus tą vertinimą padaroma išvada, kad tokias matavimo sistemas rentabilu įdiegti tik vartotojams, kurie suvartoja tam tikrą elektros energijos kiekį, valstybės narės, pradėdamos diegti pažangiąsias matavimo sistemas, turėtų turėti galimybę atsižvelgti į tą išvadą. Vis dėlto tokį vertinimą reikėtų peržiūrėti reguliariai arba reaguojant į reikšmingus pagrindinių prielaidų pokyčius ar bent kas ketverius metus, atsižvelgiant į sparčiai kintančią technologinę pažangą;
- (54) valstybės narės, kurios pažangiųjų matavimo sistemų sistemingai nediegia, vartotojams paprašius turėtų leisti sąžiningomis ir pagrįstomis sąlygomis pasinaudoti pažangiųjų skaitiklių įrengimo galimybe ir turėtų suteikti visą aktualią informaciją. Jei vartotojai neturi pažangių skaitiklių, jiems turėtų būti suteikta teisė įsirengti tokius skaitiklius, kurie atitinka būtinuosius reikalavimus, užtikrinančius, kad jie gautų šioje direktyvoje nurodytą sąskaitų informaciją;

⁽⁸⁾ 2012 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2012/27/ES dėl energijos vartojimo efektyvumo, kuria iš dalies keičiamos direktyvos 2009/125/EB ir 2010/30/ES bei kuria panaikinamos direktyvos 2004/8/EB ir 2006/32/EB (OL L 315, 2012 11 14, p. 1).

- (55) siekiant padėti vartotojams aktyviai dalyvauti elektros energijos rinkose, valstybių narių teritorijose numatytos diegti pažangiosios matavimo sistemos turėtų būti sąveikios ir turėtų galėti teikti duomenims, reikalingus vartotojų energijos valdymo sistemoms. Tuo tikslu valstybės narės turėtų tinkamai atsižvelgti į tai, kaip naudojami atitinkami galiojantys standartai, įskaitant standartus, kuriais užtikrinamas sąveikumas duomenų modelio ir programų lygmenimis, taip pat į geriausią praktiką ir keitimosi duomenimis plėtros svarbą, būsimas ir naujoviškas energetines paslaugas, pažangiųjų tinklų diegimą ir elektros energijos vidaus rinką. Be to, įdiegtos pažangiosios matavimo sistemos neturėtų sudaryti kliūčių keisti tiekėjus ir turėtų turėti paskirtį atitinkančias funkcijas, kurios leistų vartotojams beveik tikruoju laiku priėti prie savo suvartojimo duomenų, koreguoti savo energijos suvartojimą ir, kiek leidžia pagalbinė infrastruktūra, siūlyti savo lankstumo galimybes tinklui ir elektros energijos įmonėms bei gauti už jį atlygį ir sutaupyti savo elektros energijos sąskaitų pagalba;
- (56) pagrindinis tiekimo vartotojams veiklos aspektas – suteikti galimybę susipažinti su objektyviais ir skaidriais suvartojimo duomenimis. Taigi vartotojams turėtų būti suteikta galimybė susipažinti su jų suvartojimo duomenimis, taip pat su jų suvartojimu susijusiomis kainomis ir paslaugų sąnaudomis, kad jie galėtų paskatinti konkurentus pateikti ta informacija pagrįstus pasiūlymus. Vartotojai taip pat turėtų turėti teisę gauti tinkamą informaciją apie jų energijos vartojimą. Naudotojai dėl išankstinių mokėjimų neturėtų atsidurti neproporcingai nepalankesnėje padėtyje, o įvairios mokėjimo sistemos turėtų būti nediskriminacinės. Vartotojams pakankamai dažnai teikiant informaciją apie energijos sąnaudas būtų skatinama taupyti energiją, nes ją vartotojams būtų suteiktas tiesioginis grįžtamasis ryšys apie investicijų į energijos vartojimo efektyvumą ir vartojimo pokyčių poveikį. Tuo atžvilgiu visiškai įgyvendinus Direktyvą 2012/27/ES vartotojams bus padedama sumažinti jų energijos sąnaudas;
- (57) šiuo metu valstybėse narėse, įdiegus pažangiąsias matavimo sistemas, yra sukurta arba kuriama įvairių duomenų valdymo modelių. Nepriklausomai nuo duomenų valdymo modelio svarbu, kad valstybės narės nustatytų skaidrias taisykles, pagal kurias būtų galima nediskriminacinėmis sąlygomis priėti prie duomenų, ir jos užtikrintų aukščiausio lygio kibernetinį saugumą, duomenų apsaugą, taip pat duomenis tvarkančių subjektų nesališkumą;
- (58) valstybės narės turėtų imtis būtinų priemonių, kuriomis elektros energijos vidaus rinkoje būtų apsaugoti pažeidžiami ir energijos nepriteklių patiriantys vartotojai. Tokios priemonės gali skirtis, atsižvelgiant į ypatingas aplinkybes atitinkamose valstybėse narėse, tai gali būti socialinės arba energetikos politikos priemonės, susijusios su elektros energijos sąskaitų apmokėjimu, investicijomis į gyvenamųjų pastatų energijos vartojimo efektyvumą arba vartotojų apsauga, pavyzdžiui, apsaugos nuo atjungimo. Kai universaliosios paslaugos taip pat teikiamos mažosioms įmonėms, priemonės, užtikrinančios universaliųjų paslaugų teikimą, gali skirtis priklausomai nuo to, ar tos priemonės skirtos namų ūkio vartotojams ar mažosioms įmonėms;
- (59) energetinės paslaugos labai svarbios saugant Sąjungos piliečių gerovę. Adekvatus šildymas, vėsinimas ir apšvietimas bei elektrinių prietaisų maitinimas yra pagrindinės paslaugos, garantuojančios deramą gyvenimo standartą ir piliečių sveikatos lygį. Be to, prieiga prie tų energetinių paslaugų sudaro Sąjungos piliečiams galimybes išnaudoti savo potencialą ir padidina socialinę įtrauktį. Energijos nepriteklių patiriantys namų ūkiai tų energetinių paslaugų negali įpirkti dėl mažų pajamų, didelių išlaidų energijai ir menko energijos vartojimo jų būstuose efektyvumo veiksnių kombinacijos. Valstybės narės turėtų rinkti tinkamą informaciją, leidžiančią stebėti, kiek namų ūkių patiria energijos nepriteklių. Tikslus matavimas turėtų padėti valstybėms narėms identifikuoti namų ūkius, kurie patiria energijos nepriteklių, ir teikti jiems tikslinę paramą. Komisija turėtų aktyviai remti šios direktyvos nuostatų dėl energijos nepritekliaus įgyvendinimą sudarydama palankesnes sąlygas valstybėms narėms dalytis gerąja patirtimi;
- (60) kai valstybės narės susiduria su energijos nepritekliaus problema ir nėra parengusios nacionalinių veiksmų planų arba kitų atitinkamų sistemų, skirtų energijos nepritekliaus problemai spręsti, jos turėtų tai daryti siekdamas sumažinti energijos nepriteklių patiriančių vartotojų skaičių. Mažos pajamos, didelės išlaidos energijai ir menkas energijos vartojimo būstuose efektyvumas yra tinkami veiksniai nustatant kriterijus, skirtus energijos nepritekliui matuoti. Bet kuriuo atveju valstybės narės pažeidžiamiems ir energijos nepriteklių patiriantiems vartotojams turėtų užtikrinti būtiną tiekimą. Siekdamas šio tikslo, jos galėtų taikyti integruotą požiūrį, pavyzdžiui, vykdant energetikos ir socialinę politiką, ir priemonės galėtų apimti socialinę politiką arba būsto energijos vartojimo efektyvumo didinimą. Šia direktyva turėtų būti tobulinama pažeidžiamiems ir energijos nepriteklių patiriantiems vartotojams palanki nacionalinė politika;

- (61) skirstymo sistemos operatoriai turi ekonomiškai efektyviai integruoti naują elektros energijos gamybą, ypač įrenginius, gaminančius elektros energiją iš atsinaujinančiųjų išteklių, ir naują apkrovą, kaip antai apkrovą, gaunamą iš šilumos siurblių ir elektros energija varomų transporto priemonių. Tuo tikslu skirstymo sistemos operatoriams turėtų būti suteikta galimybė ir jie turėtų būti skatinami naudotis su paskirstytaisiais energijos išteklių susijusiomis paslaugomis, tokiomis kaip reguliavimas apkrova ir energijos kaupimas, kurios grindžiamos rinkos procesais, kad jie galėtų veiksmingai eksploatuoti savo tinklus ir išvengti daug išlaidų reikalaujančios tinklo plėtos. Valstybės narės turėtų nustatyti tinkamas priemones, kaip antai nacionalinius tinklo kodeksus ir rinkos taisykles, ir turėtų skirstymo sistemos operatorius skatinti tinklų tarifais, kurie netrukdytų nei lankstumui, nei energijos vartojimo efektyvumo didinimui tinkle. Valstybės narės taip pat turėtų parengti skirstymo sistemoms skirtus tinklo plėtos planus, siekiant padėti integruoti įrenginius, gaminančius elektros energiją iš atsinaujinančiųjų išteklių, sudaryti palankesnes sąlygas elektros energijos kaupimo įrenginių plėtrai ir transporto sektoriaus elektrifikavimui bei suteikti sistemos naudotojams tinkamą informaciją apie numatomą tinklo plėtrą ar tobulinimą, nes šiuo metu daugumoje valstybių narių tokios tvarkos nėra;
- (62) sistemų operatoriai neturėtų turėti nuosavybės teise, plėtoti, valdyti ar eksploatuoti energijos kaupimo įrenginių. Naujajame elektros energijos rinkos modelyje elektros energijos kaupimo paslaugos turėtų būti grindžiamos rinkos veikimu ir būti konkurencingos. Todėl turėtų būti išvengta elektros energijos kaupimo funkcijos ir jos skirstymo arba perdavimo reguliuojamos funkcijos tarpusavio kryžminio subsidijavimo. Tokie nuosavybės teisės į elektros energijos kaupimo įrenginius apribojimai turi užkirsti kelią konkurencijos iškreipimui, pašalinti diskriminavimo riziką, užtikrinti sąžiningas prieigos prie elektros energijos kaupimo įrenginių galimybes visiems rinkos dalyviams ir paskatinti veiksmingą ir efektyvų elektros energijos kaupimo įrenginių naudojimą, po skirstymo ar perdavimo sistemos eksploatavimo. Tas reikalavimas turėtų būti aiškinamas ir taikomas atsižvelgiant į Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje (toliau – Chartija) įtvirtintas teises ir principus, visų pirma laisvę užsiimti verslu ir teisę į nuosavybę, garantuojamas Chartijos 16 ir 17 straipsniais;
- (63) kai energijos kaupimo įrenginiai yra visiškai integruoti tinklo komponentai, kurie nėra naudojami balansavimui ar perkrovos valdymui, pritarus reguliavimo institucijai, jų atžvilgiu neturėtų būti reikalaujama laikytis tokių pat griežtų apribojimų, kurie taikomi sistemų operatoriams: turėti nuosavybės teise, plėtoti, valdyti ar eksploatuoti tuos įrenginius. Tokie visiškai integruoti tinklo komponentai gali apimti tokius elektros energijos kaupimo įrenginius kaip kondensatoriai arba smagračiai, kurie teikia svarbias paslaugas tinklo saugumui ir patikimumui bei prisidėti prie skirtingų sistemos dalių sinchronizavimo;
- (64) siekiant pažangos kuriant visiškai nuo iškastinio kuro nepriklausomą ir jokių išmetamųjų teršalų neišmetantį elektros energijos sektorių, būtina daryti pažangą, susijusią su sezoniniu elektros energijos kaupimu. Toks elektros energijos kaupimas yra elementas, kuris būtų naudojamas kaip elektros energijos sistemos veikimo priemonė, kad būtų galima atlikti trumpalaikius ir sezoninius pritaikymus, siekiant išspręsti elektros energijos gamybos iš atsinaujinančiųjų šaltinių kintamumo ir su tais horizontaliais susijusių nenumatytų atvejų klausimus;
- (65) nediskriminacinė prieiga prie skirstymo tinklo užtikrina galimybę pasiekti tolesnius vartotojus mažmeniniu lygiu. Todėl, siekiant mažmeniniame lygyje sukurti vienodas sąlygas, skirstymo sistemos operatorių veiklą taip pat reikėtų prižiūrėti, kad skirstymo sistemos operatoriai negalėtų naudotis jų vertikalios integracijos pranašumais, susijusiais su jų užimama konkurencine padėtimi rinkoje, ypač namų ūkio vartotojų ar mažų ne namų ūkio vartotojų atžvilgiu;
- (66) kai siekiant užtikrinti optimalų integruoto tiekimo, kuriam taikomi specialūs veiklos standartai, efektyvumą naudojama uždara skirstymo sistema, arba kai uždara skirstymo sistema palaikoma visų pirma sistemos savininko reikmėms, turėtų būti įmanoma skirstymo sistemos operatorių atleisti nuo pareigų, dėl kurių, turint mintyje ypatingą skirstymo sistemos operatoriaus ir sistemos vartotojų santykių pobūdį, būtų užkrauta nereikalinga administracinė našta. Pramoninės veiklos vietose, komercinės veiklos vietose arba bendrų paslaugų vietose, pavyzdžiui, traukinių stotyse, oro uostuose, ligoninėse, didelėse stovyklavietėse su integruotais įrenginiais ir chemijos pramonės vietose, dėl specializuoto jų veiklos pobūdžio gali būti naudojamos uždaros skirstymo sistemos;
- (67) veiksmingai neatskyrus tinklų nuo gamybos ir tiekimo veiklos (toliau – veiksmingas atskyrimas), kyla diskriminacijos pavojus ne tik eksploatuojant tinklą, bet ir skatinant vertikalios integracijos įmones pakankamai investuoti į savo tinklus;

- (68) veiksmingą atskyrimą įmanoma užtikrinti tik pašalinus vertikalios integracijos įmonių siekį diskriminuoti konkurentus prieigos prie tinklų ir investicijų atžvilgiu. Akivaizdu, kad nuosavybės atskyrimas, t. y. tinklo savininko paskyrimas sistemos operatoriumi ir jo nepriklausomumas nuo bet kokių su tiekimu ir gamyba susijusių interesų, yra veiksmingas ir patvarus būdas šalinti nuolat kylantį interesų konfliktą ir užtikrinti tiekimo saugumą. Dėl tos priežasties Europos Parlamentas savo 2007 m. liepos 10 d. rezoliucijoje dėl dujų ir elektros vidaus rinkos perspektyvų nurodė, kad nuosavybės atskyrimas perdavimo lygyje yra veiksmingiausia priemonė nediskriminuojant skatinti investicijas į infrastruktūrą, naujiems rinkos dalyviams užtikrinti sąžiningą prieigą prie tinklo ir rinkos skaidrumą. Todėl atskiriant nuosavybę turėtų būti reikalaujama, kad valstybės narės užtikrintų, kad tas pats asmuo arba asmenys neturėtų teisės kontroliuoti gamintojo arba tiekėjo ir kartu kontroliuoti perdavimo sistemos operatorių ar perdavimo sistemą arba turėti kokių nors teisių perdavimo sistemos operatoriaus ar perdavimo sistemos atžvilgiu. Ir atvirkščiai, kontroliuojant perdavimo sistemos operatorių ar perdavimo sistemą turėtų būti draudžiama kontroliuoti gamintoją ar tiekėją arba turėti kokių nors teisių gamintojo ar tiekėjo atžvilgiu. Laikantis tų apribojimų gamintojas ar tiekėjas turėtų turėti galimybę turėti mažiau nei pusę perdavimo sistemos operatoriaus arba perdavimo sistemos akcijų paketo;
- (69) pagal bet kurią atskyrimo sistemą turėtų būti veiksmingai pašalinamas gamintojų, tiekėjų ir perdavimo sistemos operatorių interesų konfliktas, kad būtų skatinama vykdyti būtinas investicijas ir užtikrinti prieigą naujiems rinkos dalyviams pagal skaidrų ir veiksmingą reguliavimo režimą, o reguliavimo institucijoms neturėtų būti sukuriamas apsunkinantis reguliavimo režimas;
- (70) kadangi tam tikrais atvejais dėl nuosavybės atskyrimo reikia pertvarkyti įmones, valstybėms narėms, kurios nusprendžia įgyvendinti nuosavybės atskyrimą, turėtų būti suteikta papildomo laiko atitinkamoms nuostatoms taikyti. Atsižvelgiant į vertikaliosios ryšius, siejančius elektros energijos ir dujų sektorius, atskyrimo nuostatos turėtų būti taikomos abiejuose sektoriuose;
- (71) atskiriant nuosavybę, kad būtų galima užtikrinti visišką tinklo eksploatavimo nepriklausomumą nuo su tiekimu ir gamyba susijusių interesų bei užkirsti kelią keitimuisi bet kokia konfidencialia informacija, tas pats asmuo neturėtų būti ir perdavimo sistemos operatoriaus arba perdavimo sistemos, ir įmonės, atliekančios kurią nors iš gamybos ar tiekimo funkcijų, valdybos nariu. Dėl tos pačios priežasties tas pats asmuo neturėtų turėti teisės skirti perdavimo sistemos operatoriaus arba perdavimo sistemos valdybos narių ir kontroliuoti gamintoją ar tiekėją ar turėti kokių nors teisių gamintojo ar tiekėjo atžvilgiu;
- (72) paskyrus nuo tiekimo ir gamybos interesų nepriklausomą sistemos operatorių ar perdavimo operatorių, vertikalios integracijos įmonei būtų sudaryta galimybė išlaikyti tinklo turto nuosavybę ir kartu būtų užtikrintas veiksmingas interesų atskyrimas, su sąlyga, kad toks nepriklausomas sistemos operatorius arba nepriklausomas perdavimo operatorius atlieka visas sistemos operatoriaus funkcijas ir su sąlyga, kad įdiegiami išsamūs reguliavimo ir visapusiškos reguliuojamosios kontrolės mechanizmai;
- (73) jeigu įmonė, perdavimo sistemos savininkė, 2009 m. rugsėjo 3 d. buvo vertikalios integracijos įmonės dalimi, valstybėms narėms turėtų būti suteikiama galimybė rinktis, ar taikyti nuosavybės atskyrimą, ar paskirti nuo tiekimo ir gamybos interesų nepriklausomą sistemos operatorių arba perdavimo operatorių;
- (74) siekiant visapusiškai apsaugoti vertikalios integracijos įmonių akcininkų interesus, valstybėms narėms įgyvendinant nuosavybės atskyrimą turėtų būti suteikiama galimybė rinktis, ar taikyti tiesioginį aktyvų išpardavimą, ar integracijos įmonės akcijas padalyti į tinklo įmonės akcijas ir likusias tiekimo ir gamybos įmonės akcijas, su sąlyga, kad būtų laikomasi dėl nuosavybės atskyrimo atsiradusių reikalavimų;
- (75) visapusiškas nepriklausomo sistemos operatoriaus ar nepriklausomo perdavimo operatoriaus sprendimų veiksmingumas turėtų būti užtikrintas konkrečiomis papildomomis taisyklėmis. Taisyklėmis dėl nepriklausomo perdavimo operatoriaus užtikrinama tinkama reguliavimo sistema siekiant užtikrinti sąžiningą konkurenciją, pakankamai investicijų, naujų dalyvių patekimą į rinką ir elektros energijos rinkų integraciją. Veiksmingas atskyrimas taikant nuostatas dėl nepriklausomo perdavimo operatoriaus turėtų būti paremtas organizacinėmis ir su perdavimo sistemų operatorių valdymu susijusiomis priemonėmis bei priemonėmis, susijusiomis su investicijomis, naujų gamybos pajėgumų įtraukimu į tinklą ir rinkos integracija vykdančią regioninį bendradarbiavimą. Perdavimo operatoriaus nepriklausomumas taip pat turėtų būti užtikrinamas, *inter alia*, nustatant tam tikrus pereinamuosius laikotarpius, kurių metu vertikalios integracijos įmonėje neatliekama vadovavimo ar kita atitinkama veikla, suteikianti galimybę gauti tą pačią informaciją, kuri galėtų būti gaunama užimant vadovaujamas pareigas;

- (76) valstybės narės turi teisę pasirinkti visišką nuosavybės atskyrimą savo teritorijoje. Jeigu valstybė narė pasinaudojo ta teise, įmonė neturi teisės paskirti nepriklausomą sistemos operatorių ar nepriklausomą perdavimo operatorių. Be to, įmonė, atliekanti gamybos ar tiekimo funkcijas, negali tiesiogiai ar netiesiogiai kontroliuoti visišką nuosavybės atskyrimą pasirinkusios valstybės narės perdavimo sistemos operatoriaus arba turėti kokių nors teisių jo atžvilgiu;
- (77) įgyvendinant veiksmingą atskyrimą turėtų būti laikomasi viešojo ir privataus sektorių nediskriminavimo principo. Tuo tikslu tas pats asmuo neturėtų turėti galimybės, vienas ar kartu su kitais, pažeisdamas taisyklės dėl nuosavybės atskyrimo arba dėl nepriklausomo sistemos operatoriaus galimybės pasirinkimo, kontroliuoti ir perdavimo sistemos operatorių ar perdavimo sistemų, ir gamintojo ar tiekėjo organų sudėtį, balsavimą ar sprendimų priėmimą arba turėti teisių jų atžvilgiu. Nuosavybės atskyrimo ir nepriklausomo sistemos operatoriaus sprendimo atžvilgiu, dvi atskiros viešosios įstaigos turėtų turėti galimybę kontroliuoti gamybos bei tiekimo ir perdavimo veiklą su sąlyga, kad atitinkama valstybė narė gali pagrįsti, kad buvo laikytasi atitinkamų reikalavimų;
- (78) visiškai veiksmingas tinklo veiklos atskyrimas nuo tiekimo ir gamybos veiklos turėtų būti taikomas visoje Sąjungoje ir Sąjungos, ir ne Sąjungos įmonėms. Siekiant užtikrinti, kad tinklo veikla bei tiekimo ir gamybos veikla visoje Sąjungoje išliktų viena nuo kitos nepriklausomos, reguliavimo institucijoms turėtų būti suteikti įgaliojimai atsisakyti sertifikuoti atskyrimo taisyklių nesilaikančius perdavimo sistemos operatorius. Siekiant užtikrinti nuoseklų tų taisyklių taikymą visoje Sąjungoje, reguliavimo institucijos priimdamos sprendimus dėl sertifikavimo turėtų kuo labiau atsižvelgti į Komisijos nuomones. Be to, siekiant užtikrinti tarptautinių Sąjungos įsipareigojimų laikymąsi, užtikrinti solidarumą ir energetinį saugumą Sąjungoje, Komisija turėtų turėti teisę teikti nuomonę dėl perdavimo sistemos savininko ar perdavimo sistemos operatoriaus, kurį kontroliuoja asmuo arba asmenys iš trečiosios valstybės ar trečiųjų valstybių, sertifikavimo;
- (79) dėl leidimų išdavimo tvarkos neturėtų kilti administracinė našta, kuri būtų neproporcinga gamintojų dydžiui ir potencialiam poveikiui. Pernelyg ilgai trunkančios leidimų išdavimo procedūros gali trukdyti į rinką patekti naujiems dalyviams;
- (80) kad elektros energijos vidaus rinka tinkamai veiktų, reguliavimo institucijos turi turėti galimybę priimti sprendimus visais svarbiais reguliavimo klausimais ir būti visiškai nepriklausomos nuo visų kitų viešųjų ar privačiųjų interesų įtakos. Tai nesudaro kliūčių vykdyti nei teisinę peržiūrą, nei parlamentinę priežiūrą pagal valstybių narių konstitucinius įstatymus. Be to, nacionaliniam teisės aktų leidėjui tvirtinant reguliavimo institucijos biudžetą nesudaroma kliūtis biudžetiniams savarankiškumui. Nuostatos, susijusios su reguliavimo institucijai skirto biudžeto vykdymo savarankiškumu, turėtų būti įgyvendinamos pagal nacionaliniame biudžeto įstatyme ir taisyklėse apibrėžtą sistemą. Valstybės narės, siekdamos didinti reguliavimo institucijų nepriklausomumą nuo bet kokių politinių arba ekonominių interesų ir taikydamos atitinkamą rotacijos sistemą, turėtų turėti galimybę tinkamai atsižvelgti į turimus žmogiškuosius išteklius ir valdybos dydį;
- (81) reguliavimo institucijos turėtų turėti galimybę nustatyti ar patvirtinti tarifus arba metodikas, kuriomis remiantis apskaičiuojami tarifai, atsižvelgiant į perdavimo sistemos operatoriaus ar skirstymo sistemų operatorių pasiūlymą arba į pasiūlymą, dėl kurio susitarė tie operatoriai ir tinklo naudotojai. Atlikdamos tas užduotis, reguliavimo institucijos turėtų užtikrinti, kad perdavimo ir skirstymo tarifai būtų nediskriminaciniai ir atspindintys išlaidas, ir turėtų atsižvelgti į ilgalaikes, ribines, išvengtas tinklo išlaidas dėl paskirstytos gamybos ir paklausos valdymo priemonių;
- (82) reguliavimo institucijos turėtų nustatyti ar patvirtinti atskirus perdavimo ir paskirstymo tinklams taikomus tinklo tarifus ar nustatyti metodiką arba patvirtinti ir tarifus ir nustatyti metodus. Bet kuriuo atveju turėtų būti išsaugotas reguliavimo institucijos nepriklausomumas nustatant tinklo tarifus pagal 57 straipsnio 4 dalies b punkto ii papunktį;
- (83) reguliavimo institucijos turėtų užtikrinti, kad perdavimo sistemos operatoriai ir skirstymo sistemos operatoriai imtųsi tinkamų priemonių, kad savo tinklą padarytų atsparesnį ir lankstesnį. Tuo tikslu jie turėtų stebėti tų operatorių veiklos rezultatus, paremtus tokiais rodikliais kaip perdavimo sistemų operatorių ir skirstymo sistemų operatorių gebėjimas eksploatuoti linijas dinamiiniu režimu, pastočių tikrinimo nuotoliniu būdu ir kontrolės tikruoju laiku plėtojimas, tinklo nuostolių mažinimas ir elektros energijos tiekimo pertrūkių dažnumas bei trukmė;

- (84) reguliavimo institucijoms turėtų būti suteikti įgaliojimai priimti privalomus sprendimus dėl elektros energijos įmonių ir skirti veiksmingas, proporcingas ir atgrasomas sankcijas elektros energijos įmonėms, kurios nevykdo savo pareigų, arba pasiūlyti kompetentingam teismui joms skirti tokias sankcijas. Tuo tikslu reguliavimo institucijos turėtų galėti reikalauti iš elektros energijos įmonių reikiamos informacijos, atlikti atitinkamus ir pakankamus tyrimus ir spręsti ginčus. Reguliavimo institucijoms taip pat turėtų būti suteikti įgaliojimai neatsižvelgiant į taikomas konkurencijos taisykles nuspręsti imtis tinkamų priemonių, kuriomis, skatinant veiksmingą konkurenciją, būtina tam, kad tinkamai veiktų elektros energijos vidaus rinka, būtų užtikrinama nauda vartotojams;
- (85) reguliavimo institucijos, vykdydamos savo užduotis, turėtų tarpusavyje koordinuoti veiklą siekdamos užtikrinti, kad Europos elektros energijos perdavimo sistemos operatorių tinklas (toliau – ENTSO-E), Europos skirstymo tinklų operatorių organizacija (toliau – ES STO organizacija) ir regioniniai koordinavimo centrai vykdytų savo pareigas pagal elektros energijos vidaus rinkos reguliavimo sistemą ir laikytųsi Energetikos reguliavimo institucijų bendradarbiavimo agentūros (toliau – ACER), įsteigtos Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2019/942⁽⁹⁾, sprendimų. Padidinus ENTSO-E, ES STO organizacijos ir regioninių koordinavimo centrų veiklos įgaliojimus būtina sustiprinti Sąjungos arba regioniniu mastu veikiančių subjektų priežiūrą. Reguliavimo institucijos turėtų tarpusavyje konsultuotis ir turėtų koordinuoti savo priežiūrą, kad kartu nustatytų atvejus, kai ENTSO-E, ES STO organizacija ar regioniniai koordinavimo centrai neįvykdė savo atitinkamų pareigų;
- (86) reguliavimo institucijoms taip pat turėtų būti suteikti įgaliojimai, kad jos galėtų prisidėti užtikrinant aukštus universaliųjų ir viešųjų paslaugų įpareigojimų standartus, atsižvelgiant į rinkos atvirumą, apsaugoti pažeidžiamus vartotojus ir užtikrinti visišką vartotojų apsaugos priemonių veiksmingumą. Tos nuostatos neturėtų daryti poveikio nei Komisijos įgaliojimams, kurie jai suteikti taikant konkurencijos taisykles, įskaitant įgaliojimą tikrinti Sąjungos masto įmonių susijungimus, nei vidaus rinkos taisyklėms, kaip antai, laisvo kapitalo judėjimo taisyklėms. Nepriklausoma įstaiga, kuriai šalis, kuriai reguliavimo institucijos sprendimas turėjo įtakos, pateikė skundą galėtų būti teismas ar kitas tribunolas, kuris turi įgaliojimus atlikti teisminę peržiūrą;
- (87) ši direktyva ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/73/EB⁽¹⁰⁾ nepanaikina valstybių narių galimybės nustatyti ir paskelbti savo nacionalinę energetikos politiką. Tai reiškia, kad, priklausomai nuo valstybės narės konstitucinės sąrangos, galėtų būti priskirta valstybės narės kompetencijai nustatyti politikos sistemą, kurios laikydamosi turi veikti reguliavimo institucijos, pavyzdžiui, tiekimo saugumo srityje. Tačiau valstybės narės pateikiamomis bendrosios energetikos politikos gairėmis neturėtų būti pažeidžiamas reguliavimo institucijų nepriklausomumas ar savarankiškumas;
- (88) Reglamentu (ES) 2019/943 nustatyta, kad Komisija turi priimti gaires arba tinklo kodeksus, kad būtų užtikrintas būtinas derinimo lygis. Tokios gairės ir tinklo kodeksai sudaro privalomas įgyvendinimo priemones ir tam tikrų šios direktyvos nuostatų atžvilgiu yra naudinga priemonė, kurią prireikus galima greitai pritaikyti;
- (89) valstybės narės ir Energijos bendrijos sutarties⁽¹¹⁾ Susitariančiosios Šalys turėtų glaudžiai bendradarbiauti visais klausimais, susijusiais su integruotos prekybos elektros energija regiono kūrimu, ir neturėtų imtis jokių priemonių, kurios keltų grėsmę tolesnei elektros energijos rinkų integracijai arba tiekimo saugumui valstybėse narėse ir Susitariančioiose Šalyse;
- (90) ši direktyva turėtų būti aiškinama drauge su Reglamentu (ES) 2019/943, kuriame išdėstomi pagrindiniai principai, kuriais grindžiamas naujas elektros energijos rinkos modelis, užtikrinsiantis geresnį atlygį už lankstumą, taip pat adekvačius kainos signalus ir integruotų trumpojo laikotarpio rinkų veikimo plėtrą. Reglamentu (ES) 2019/943 taip pat nustatomos naujos taisyklės įvairioms sritims, įskaitant pajėgumų mechanizmus ir perdavimo sistemos operatorių bendradarbiavimą;

⁽⁹⁾ 2019 m. birželio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2019/942, kuriuo įsteigiama Europos Sąjungos energetikos reguliavimo institucijų bendradarbiavimo agentūra (Žr. šio Oficialiojo leidinio p. 22).

⁽¹⁰⁾ 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/73/EB dėl gamtinių dujų vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinanti Direktyvą 2003/55/EB (OL L 211, 2009 8 14, p. 94).

⁽¹¹⁾ OLL 198, 2006 7 20, p. 18.

- (91) šia direktyva gerbiamos pagrindinės teisės ir laikomasi principų, pripažintų Chartijoje. Atitinkamai ši direktyva turėtų būti aiškinama ir taikoma atsižvelgiant į tas teises ir principus, visų pirma į Chartijos 8 straipsnyje garantuojamą teisę į asmens duomenų apsaugą. Ypač svarbu, kad bet koks asmens duomenų tvarkymas pagal šią direktyvą būtų vykdomas laikantis Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2016/679 ⁽¹²⁾;
- (92) siekiant užtikrinti minimalų suderinimo lygį, kurio reikia, kad būtų pasiektas šios direktyvos tikslas, pagal SESV 290 straipsnį Komisijai turėtų būti deleguoti įgaliojimai priimti teisės aktus, kuriais būtų nustatytos taisyklės dėl to, kokių mastu reguliavimo institucijos turi bendradarbiauti tarpusavyje ir su ACER bei išsamiai išdėstyta atitiktis tinklo kodeksams ir gairėms tvarka. Ypač svarbu, kad atlikdama parengiamąjį darbą Komisija tinkamai konsultuotųsi, taip pat ir su ekspertais, ir kad tos konsultacijos būtų vykdomos vadovaujantis 2016 m. balandžio 13 d. Tarpinstituciniame susitarime dėl geresnės teisėkūros ⁽¹³⁾ nustatytais principais. Visų pirma siekiant užtikrinti vienodas galimybes dalyvauti atliekant su deleguotaisiais aktais susijusį parengiamąjį darbą, Europos Parlamentas ir Taryba visus dokumentus gauna tuo pačiu metu kaip ir valstybių narių ekspertai, o jų ekspertams sistemingai suteikiama galimybė dalyvauti Komisijos ekspertų grupių, kurios atlieka su deleguotaisiais aktais susijusį parengiamąjį darbą, posėdžiuose;
- (93) kad būtų užtikrintos vienodos šios direktyvos įgyvendinimo sąlygos, Komisijai turėtų būti suteikti įgyvendinimo įgaliojimai nustatyti sąveikumo reikalavimus ir nediskriminacinę bei skaidrią prieigos prie matavimo ir suvartojimo duomenų, taip pat duomenų, reikalingų vartotojui keičiant tiekėją, reguliavimui apkrova ir kitoms paslaugoms, tvarką. Tais įgaliojimais turėtų būti naudojamasi laikantis Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 182/2011 ⁽¹⁴⁾;
- (94) kai pagal 66 straipsnio 3, 4 ar 5 dalis taikoma nukrypti leidžianti nuostata, ta nukrypti leidžianti nuostata taip pat turėtų apimti visas šios direktyvos nuostatas, kurios papildo ar pagal kurias reikalaujama iš anksto taikyti bet kurią iš nuostatų, dėl kurios galima taikyti nukrypti leidžiančią nuostatą;
- (95) Direktyvos 2012/27/ES nuostatos dėl elektros energijos rinkų, kaip antai nuostatos dėl elektros energijos matavimo ir sąskaitų, reguliavimo apkrova, prioritetinio skirstymo ir prieigos prie didelio naudingumo kogeneracijos tinklo yra atnaujinamos šioje direktyvoje ir Reglamente (ES) 2019/943 įtvirtintomis nuostatomis. Todėl Direktyva 2012/27/ES turėtų būti iš dalies pakeista;
- (96) kadangi šios direktyvos tikslo, t. y. sukurti visiškai veikiančią elektros energijos vidaus rinką, valstybės narės negali deramai pasiekti, o dėl jos masto ir poveikio, to tikslo būtų geriau siekti Sąjungos lygmeniu, laikydamosi Europos Sąjungos sutarties 5 straipsnyje nustatyto subsidiarumo principo Sąjunga gali patvirtinti priemones. Pagal tame straipsnyje nustatytą proporcingumo principą šia direktyva neviršijama to, kas būtina nurodytam tikslui pasiekti;
- (97) pagal 2011 m. rugsėjo 28 d. bendrą valstybių narių ir Komisijos politinį pareiškimą dėl aiškinamųjų dokumentų ⁽¹⁵⁾ valstybės narės išipareigojo pagrįstais atvejais prie pranešimų apie perkėlimo priemones pridėti vieną ar daugiau dokumentų, kuriuose paaiškinamos direktyvos sudedamųjų dalių ir nacionalinių perkėlimo priemonių atitinkamų dalių sąsajos. Šios direktyvos atveju teisės aktų leidėjas laikosi nuomonės, kad tokių dokumentų perdavimas yra pagrįstas;
- (98) pareiga perkelti šią direktyvą į nacionalinę teisę turėtų apsiriboti tomis nuostatomis, kurios iš esmės skiriasi nuo Direktyvos 2009/72/EB nuostatų. Pareiga perkelti nepakeistas nuostatas atsiranda pagal Direktyvą 2009/72/EB;
- (99) ši direktyva neturėtų daryti poveikio valstybių narių pareigoms, susijusioms su Direktyvos 2009/72/EB perkėlimo į nacionalinę teisę terminais ir taikymo pradžios data, nustatytais III priede,

⁽¹²⁾ 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas) (OL L 119, 2016 5 4, p. 1).

⁽¹³⁾ OLL 123, 2016 5 12, p. 1.

⁽¹⁴⁾ 2011 m. vasario 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 182/2011, kuriuo nustatomos valstybių narių vykdomos Komisijos naudojimosi įgyvendinimo įgaliojimais kontrolės mechanizmų taisyklės ir bendrieji principai (OL L 55, 2011 2 28, p. 13).

⁽¹⁵⁾ OLC 369, 2011 12 17, p. 14.

PRIĖMĖ ŠIĄ DIREKTYVĄ:

I SKYRIUS

DALYKAS IR TERMINŲ APIBRĖŽTYS

1 straipsnis

Dalykas

Šia direktyva nustatomos elektros energijos gamybos, perdavimo, skirstymo, energijos kaupimo ir tiekimo bendrosios taisyklės ir vartotojų apsaugos nuostatos siekiant sukurti iš tiesų integruotas, konkurencingas, į vartotojus orientuotas, lanksčias, sąžiningas ir skaidrias elektros energijos rinkas Sąjungoje.

Šia direktyva siekiama, išnaudojant integruotos rinkos privalumus, užtikrinti vartotojams įperkamas, skaidrias energijos kainas ir išlaidas, aukštą tiekimo saugumo lygį ir sklandų perėjimą prie tvarios mažo anglies dioksido kiekio energetikos sistemos. Ja nustatomos pagrindinės taisyklės, reglamentuojančios Sąjungos elektros energijos sektoriaus organizavimą ir veikimą, visų pirma taisyklės, reglamentuojančios galių vartotojams suteikimą ir apsaugą, atvirą patekimą į integruotą rinką, trečiųjų šalių prieigą prie perdavimo ir skirstymo infrastruktūros, atskyrimo reikalavimus, taip pat energetikos reguliavimo institucijų nepriklausomumui taikomas taisyklės.

Šia direktyva taip pat numatyti valstybių narių, reguliavimo institucijų ir perdavimo sistemos operatorių bendradarbiavimo būdai, siekiant sukurti tarpusavyje sujungtą vidaus elektros energijos rinką, kuria būtų didinamas elektros energijos iš atsinaujinančiųjų išteklių, laisvos konkurencijos ir tiekimo saugumo integravimas.

2 straipsnis

Terminų apibrėžtys

Šioje direktyvoje vartojamos šios terminų apibrėžtys:

- 1) vartotojas – elektros energijos didmeninis ar galutinis vartotojas;
- 2) didmeninis vartotojas – fizinis ar juridinis asmuo, kuris perka elektros energiją siekdamas ją perparduoti sistemoje, kurioje tas asmuo yra įsisteigęs, ar už jos ribų;
- 3) galutinis vartotojas – vartotojas, kuris elektros energiją perka savo asmeniniam vartojimui;
- 4) namų ūkio vartotojas – vartotojas, kuris perka elektros energiją paties vartotojo namų ūkio suvartojimui, išskyrus komercinę ar profesinę veiklą;
- 5) ne namų ūkio vartotojas – fizinis ar juridinis asmuo, kuris perka elektros energiją ne savo namų ūkio vartojimui, įskaitant gamintojus, pramonės vartotojus, mažąsias ir vidutines įmones, verslo subjektus ir didmeninius vartotojus;
- 6) labai maža įmonė – įmonė, kurioje dirba mažiau nei 10 darbuotojų ir kurios metinė apyvarta ir (arba) bendras metinis balansas neviršija 2 mln. EUR;
- 7) mažoji įmonė – įmonė, kurioje dirba mažiau nei 50 darbuotojų ir kurios metinė apyvarta ir (arba) bendras metinis balansas neviršija 10 mln. EUR;
- 8) aktyvusis vartotojas – galutinis vartotojas arba grupė kartu veikiančių galutinių vartotojų, kurie vartoja arba kaupia elektros energiją, pagamintą jo patalpose, esančiose uždaroje teritorijose arba, kai tai leidžia valstybė narė, kitose patalpose, arba kurie parduoda pačių pasigamintą elektros energiją, arba dalyvauja lankstumo ar energijos vartojimo efektyvumo programose, su sąlyga, kad ta veikla nėra jo pagrindinė komercinė arba profesinė veikla;
- 9) elektros energijos rinkos – elektros energijos rinkos, įskaitant nebiržines rinkas ir elektros energijos biržas, rinkas, skirtas prekybai energija, pajėgumu, balansavimo ir papildomomis paslaugomis visais laiko režimais, įskaitant išankstinių, kitos paros ir einamosios paros sandorių rinkas;

- 10) rinkos dalyvis – rinkos dalyvis, kaip apibrėžta Reglamento (ES) 2019/943 2 straipsnio 25 punkte;
- 11) piliečių energetikos bendruomenė – juridinis subjektas:
  - a) kuris yra pagrįstas savanorišku bei atviru dalyvavimu ir kurį veiksmingai kontroliuoja nariai arba akcininkai, kurie yra fiziniai asmenys, vietos institucijos, įskaitant savivaldybes, arba mažosios įmonės;
  - b) kurio pagrindinis tikslas – teikti aplinkos, ekonominę arba socialinę visuomeninę naudą savo nariams arba akcininkams ar vietose, kuriose jis vykdo veiklą, o ne siekia gauti finansinį pelną, ir
  - c) kuris gali užsiimti gamyba, įskaitant gamybą iš atsinaujinančiųjų išteklių, skirstymo, tiekimo, suvartojimo, telkimo, energijos kaupimo, energijos vartojimo efektyvumo paslaugų teikimu, arba elektros energija varomų transporto priemonių įkrovimo paslaugomis, arba teikti kitas energetines paslaugas savo nariams arba akcininkams;
- 12) tiekimas – elektros energijos pardavimas, įskaitant jos perpardavimą, vartotojams;
- 13) elektros energijos tiekimo sutartis – elektros energijos tiekimo sutartis, išskyrus elektros energijos rinkos išvestines finansines priemones;
- 14) elektros energijos rinkos išvestinė finansinė priemonė – finansinė priemonė, nurodyta Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2014/65/ES ⁽¹⁶⁾ I priedo C skirsnio 5, 6 ar 7 punktuose, jeigu ta priemonė susijusi su elektros energija;
- 15) dinamiškos elektros energijos kainos sutartis – tiekėjo ir galutinio vartotojo sudaryta elektros energijos tiekimo sutartis, kuri atspindi kainos kitimą neatidėliotųjų sandorių rinkose, įskaitant kitos paros ir einamosios paros sandorių rinkas, tokiomis intervalais, kurie bent jau lygūs rinkos atsiskaitymo dažniui;
- 16) sutarties nutraukimo mokestis – mokestis arba sankcija, kuriuos tiekėjai arba telkimu užsiimančios rinkos dalyviai nustato vartotojams už elektros energijos tiekimo arba paslaugų sutarties nutraukimą;
- 17) tiekėjo pakeitimo mokestis – mokestis arba sankcija už tiekėjo arba telkimu užsiimančio rinkos dalyvio pakeitimą, įskaitant sutarties nutraukimo mokestį, kuriuos tiekėjai, telkimu užsiimančios rinkos dalyviai arba sistemos operatoriai tiesiogiai ar netiesiogiai nustato vartotojams;
- 18) telkimas – funkcija, kurią atlieka fizinis arba juridinis asmuo, kuris pardavimo, pirkimo arba pateikimo aukcionui bet kokioje elektros energijos rinkoje tikslais sukombinuoja daugelio vartotojų apkrovą arba jų pagamintą elektros energiją;
- 19) nepriklausomas telkėjas – telkimą vykdančią rinkos dalyvis, kuris nėra susijęs su vartotojo tiekėju;
- 20) reguliavimas apkrova – elektros energijos apkrovos pasikeitimas, kai galutiniai vartotojai reaguodami į rinkos signalus, įskaitant pagal laiką varijuojančias elektros energijos kainas ar skatinamąsias išmokas, arba reaguodami į tai, kad priimamas jų savarankiškai arba per telkėjus organizuotoje rinkoje, kaip apibrėžta Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) Nr. 1348/2014 ⁽¹⁷⁾ 2 straipsnio 4 punkte, pateiktas pasiūlymas už tam tikrą kainą sumažinti arba padidinti savo apkrovą, keičia savo įprastus arba esamus vartojimo modelius;
- 21) sąskaitų informacija – galutinio vartotojo sąskaitoje pateikiama informacija, kuri nėra mokėjimo prašymas;
- 22) įprastas skaitiklis – analoginis arba elektroninis skaitiklis, neturintis galimybės perduoti ir priimti duomenis;
- 23) pažangioji matavimo sistema – elektroninė sistema, kuri yra pajėgi matuoti į tinklą perduotos elektros energijos kiekį arba iš tinklo suvartotos elektros energijos kiekį, iš kurios gaunama daugiau informacijos nei naudojant įprastą skaitiklį ir kuri yra pajėgi elektroniniu ryšiu perduoti ir priimti duomenis informacijos, stebėjimo ir kontrolės tikslais;

⁽¹⁶⁾ 2014 m. gegužės 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/65/ES dėl finansinių priemonių rinkų, kuria iš dalies keičiamos Direktyva 2002/92/EB ir Direktyva 2011/61/ES (OL L 173, 2014 6 12, p. 349).

⁽¹⁷⁾ 2014 m. gruodžio 17 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) Nr. 1348/2014 dėl duomenų teikimo, kuriuo įgyvendinamos Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1227/2011 dėl didmeninės energijos rinkos vientisumo ir skaidrumo 8 straipsnio 2 ir 6 dalys (OL L 363, 2014 12 18, p. 121).

- 24) sąveikumas – pažangiojo matavimo atveju naudojamų dviejų arba daugiau energijos ar ryšių tinklų, sistemų, prietaisų, taikomųjų programų arba komponentų gebėjimas sąveikauti, keistis ir naudotis informacija siekiant atlikti reikalingas funkcijas;
- 25) atsiskaitymo už disbalansą laikotarpis – atsiskaitymo už disbalansą laikotarpis, kaip apibrėžta Reglamento (ES) 2019/943 2 straipsnio 15 punkte;
- 26) beveik tikrasis laikas – pažangiojo matavimo atveju trumpas laiko tarpas, paprastai sekundžių trukmės laikotarpis arba laikotarpis, ne ilgesnis nei atsiskaitymo už disbalansą laikotarpis nacionalinėje rinkoje;
- 27) geriausia turima technologija – duomenų apsaugos ir saugumo užtikrinimo pažangiojo matavimo aplinkoje atveju efektyviausia, pažangiausia ir praktiškai tinkama technologija, kurią iš esmės galima naudoti kaip pagrindą atitiktčiai Sąjungos duomenų apsaugos ir saugumo taisyklėms užtikrinti;
- 28) skirstymas – elektros energijos transportavimas aukštosios, vidutinės ar žemosios įtampos skirstymo sistemomis siekiant ją pristatyti vartotojams, išskyrus tiekimą;
- 29) skirstymo sistemos operatorius – fizinis ar juridinis asmuo, kuris atsako už skirstymo sistemos eksploatavimą, techninės priežiūros užtikrinimą ir, jei būtina, už jos plėtrą konkrečioje teritorijoje ir, kai taikytina, jos sujungimą su kitomis sistemomis bei už tai, kad būtų užtikrintas sistemos ilgalaikis pajėgumas pagrįstiems elektros energijos skirstymo poreikiams tenkinti;
- 30) energijos vartojimo efektyvumas – sukurto darbo, paslaugų, prekių ar energijos ir energijos sąnaudų santykis;
- 31) atsinaujinančiųjų išteklių energija arba atsinaujinančioji energija – atsinaujinančiųjų neiškastinių išteklių energija, būtent, vėjo, saulės (saulės šiluminė energija ir saulės fotovoltinė energija) ir geoterminė energija, aplinkos energija, potvynių, bangų ir kitokia vandenynų energija, hidroenergija, biomasė, sąvartynų dujos, nuotekų valymo įrenginių dujos ir biodujos;
- 32) paskirstyta gamyba – prie skirstymo sistemos prijungti gamybos įrenginiai;
- 33) įkrovimo prieiga – elektros energija varomų transporto priemonių sąsaja, per kurią galima vienu metu įkrauti vieną elektros energija varomą transporto priemonę, arba sąsaja, kurioje vienu metu galima sukeisti vienos elektros energija varomos transporto priemonės akumuliatorių;
- 34) perdavimas – elektros energijos transportavimas aukštos ir aukštosios įtampos jungtine sistema siekiant ją pristatyti galutiniams vartotojams ar skirstytojams, išskyrus tiekimą;
- 35) perdavimo sistemos operatorius – fizinis ar juridinis asmuo, kuris atsako už perdavimo sistemos eksploatavimą, techninės priežiūros užtikrinimą ir, jei būtina, už jos plėtrą konkrečioje teritorijoje ir, kai taikytina, už jos sujungimą su kitomis sistemomis bei už tai, kad būtų užtikrintas sistemos ilgalaikis pajėgumas pagrįstiems elektros energijos perdavimo poreikiams tenkinti;
- 36) sistemos naudotojas – fizinis ar juridinis asmuo, kuris tiekia elektros energiją arba kuriam ji tiekama perdavimo sistema ar skirstymo sistema;
- 37) gamyba – elektros energijos gaminimas;
- 38) gamintojas – fizinis ar juridinis asmuo, kuris gamina elektros energiją;
- 39) jungiamoji linija – elektros energijos sistemas jungianti įranga;
- 40) jungtinė sistema – kelios perdavimo ir skirstymo sistemos, sujungtos viena ar daugiau jungiamųjų linijų;
- 41) tiesioginė linija – elektros energijos linija, jungianti atskirą gamybos vietą su atskiru vartotoju, arba elektros energijos linija, jungianti gamintoją ir elektros energijos tiekimo įmonę, siekiant tiesiogiai aprūpinti savo patalpas, pavaldžiąsias įmones ir vartotojus;
- 42) maža atskira sistema – sistema, kurioje 1996 m. suvartojimas buvo mažesnis nei 3 000 GWh, kai mažiau kaip 5 proc. metinio suvartojimo gaunama per jungiamąsias linijas su kitomis sistemomis;

- 43) maža sujungta sistema – sistema, kurioje 1996 m. suvartojimas buvo mažesnis nei 3 000 GWh, kai daugiau kaip 5 proc. metinio suvartojimo gaunama per jungiamąsias linijas;
- 44) perkrova – perkrova, kaip apibrėžta Reglamento (ES) 2019/943 2 straipsnio 4 punkte;
- 45) balansavimas – balansavimas, kaip apibrėžta Reglamento (ES) 2019/943 2 straipsnio 10 punkte;
- 46) balansavimo energija – balansavimo energija, kaip apibrėžta Reglamento (ES) 2019/943 2 straipsnio 11 punkte;
- 47) už balansą atsakinga šalis – už balansą atsakinga šalis, kaip apibrėžta Reglamento (ES) 2019/943 2 straipsnio 14 punkte;
- 48) papildoma paslauga – paslauga, būtina perdavimo ar skirstymo sistemai eksploatuoti, įskaitant balansavimo ir su dažnio reguliavimu nesusijusias papildomas paslaugas, išskyrus perkrovos valdymo paslaugas;
- 49) su dažnio reguliavimu nesusijusi papildoma paslauga – paslauga, kuria perdavimo sistemos operatorius ar skirstymo sistemos operatorius naudojami nuostoviosios būsenos įtampai reguliuoti, greitam reaktyviosios srovės tiekimui, vietos tinklo stabilumo inercijai, trumpojo jungimo srovei, paleidimo po visuotinės avarijos galimybei ir izoliuotojo veikimo galimybei užtikrinti;
- 50) regioninis koordinavimo centras – regioninis koordinavimo centras, įsteigtas pagal Reglamento (ES) 2019/943 35 straipsnį;
- 51) visiškai integruoti tinklo komponentai – tinklo komponentai, kurie yra integruoti į perdavimo arba skirstymo sistemą, įskaitant kaupimo įrenginius, ir kurie yra naudojami vieninteliu tikslui – saugiam ir patikimam perdavimo arba skirstymo sistemos veikimui užtikrinti, o ne balansavimui ar perkrovos valdymui;
- 52) integruota elektros energijos įmonė – vertikalios integracijos įmonė arba horizontalios integracijos įmonė;
- 53) vertikalios integracijos įmonė – elektros energijos įmonė ar elektros energijos įmonių grupė, kai tas pats asmuo ar tie patys asmenys turi teisę tiesiogiai ar netiesiogiai vykdyti kontrolę, ir kai įmonė ar įmonių grupė atlieka bent vieną iš perdavimo ar skirstymo funkcijų ir bent vieną iš gamybos ar tiekimo funkcijų;
- 54) horizontalios integracijos įmonė – elektros energijos įmonė, atliekanti bent vieną iš šių funkcijų: elektros energijos gamyba, pardavimas arba perdavimas, arba skirstymas, arba tiekimas, ir užsiimanti kita su elektros energetika nesusijusia veikla;
- 55) susijusi įmonė – susijusi įmonė, kaip apibrėžta Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2013/34/ES⁽¹⁸⁾ 2 straipsnio 12 punkte, ir įmonės, priklausančios tiems patiems akcininkams;
- 56) kontrolė – teisės, sutartys arba kitos priemonės, kurios atskirai ar kartu bei atsižvelgiant į atitinkamas fakto ar teisės aplinkybes suteikia galimybę turėti lemiamą įtaką įmonei, visų pirma naudojantis:
- a) nuosavybės teise arba teise naudotis visu įmonės turtu arba jo dalimi;
- b) teisėmis arba sutartimis, kurios turi lemiamą įtaką formuojant įmonės organus, juose balsuojant arba priimant sprendimus;
- 57) elektros energijos įmonė – fizinis ar juridinis asmuo, kuris atlieka bent vieną iš šių funkcijų: elektros energijos gamyba, pardavimas, skirstymas, telkimas, reguliavimas, apkrova, elektros energijos kaupimas, tiekimas ar pirkimas, ir kuris yra atsakingas už komercines, technines arba techninės priežiūros užduotis, susijusias su tomis funkcijomis, išskyrus galutinius vartotojus;
- 58) saugumas – elektros energijos tiekimo bei aprūpinimo ja saugumas ir techninė sauga;

⁽¹⁸⁾ 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2013/34/ES dėl tam tikrų rūšių įmonių metinių finansinių ataskaitų, konsoliduotųjų finansinių ataskaitų ir susijusių pranešimų, kuria iš dalies keičiama Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/43/EB ir panaikinamos Tarybos direktyvos 78/660/EEB ir 83/349/EEB (OL L 182, 2013 6 29, p. 19).

- 59) energijos kaupimas – elektros energijos galutinio naudojimo atidėjimas elektros energijos sistemoje vėlesniam momentui nei ji buvo pagaminta arba elektros energijos pavertimas tokios formos energija, kurią galima kaupti, tokios energijos kaupimas ir vėlesnis tokios energijos pavertimas elektros energija arba naudojimas kitu energijos nešikliu;
- 60) energijos kaupimo įrenginys – įrenginys elektros energijos sistemoje, kuriame kaupiama energija.

II SKYRIUS

BENDROSIOS ELEKTROS ENERGIJOS SEKTORIAUS ORGANIZAVIMO TAISYKLĖS

3 straipsnis

Konkurencingos, į vartotojus orientuotos, lanksčios ir nediskriminacinės elektros energijos rinkos

1. Valstybės narės užtikrina, kad jų nacionaline teise nebūtų nepagrįstai varžoma tarpvalstybinė prekyba elektros energija, vartotojų dalyvavimas (be kita ko, teikiant reguliavimą apkrova), investavimas visų pirma į kintamą ir lanksčią energijos gamybą, energijos kaupimas arba elektromobilumo diegimas ar naujų jungiamųjų linijų tarp valstybių narių tiesimas ir užtikrina, kad elektros energijos kainos atspindėtų faktinę paklausą ir pasiūlą.
2. Plėtodamos naujas jungiamąsias linijas valstybės narės atsižvelgia į elektros energijos tinklų sujungimo tikslus, nustatytus Reglamento (ES) 2018/1999 4 straipsnio d punkto 1 papunktyje.
3. Valstybės narės užtikrina, kad nekiltų jokių nepagrįstų kliūčių patekti į elektros energijos vidaus rinką, joje veikti ir pasitraukti iš jos, nedarant poveikio valstybių narių kompetencijoms, kurias valstybės narės išsaugo trečiųjų valstybių atžvilgiu.
4. Valstybės narės užtikrina vienodas sąlygas, kuriomis elektros energijos įmonėms būtų taikomos skaidrios, proporcingos ir nediskriminacinės taisyklės, mokesčiai ir režimas, visų pirma atsakomybės už balansavimą, patekimo į didmenines rinkas, prieigos prie duomenų, tiekėjo pakeitimo proceso ir sąskaitų išrašymo tvarkos ir, kai taikoma, licencijavimo atžvilgiu.
5. Valstybės narės užtikrina, kad rinkos dalyviai iš trečiųjų valstybių veikdami elektros energijos vidaus rinkoje laikytųsi taikytinos Sąjungos ir nacionalinės teisės, įskaitant tą teisę, kuri yra susijusi su aplinkos ir saugos politika.

4 straipsnis

Laisvas tiekėjo pasirinkimas

Valstybės narės užtikrina, kad visi vartotojai galėtų pirkti elektros energiją iš jų pasirinkto gamintojo ir užtikrina, kad visi vartotojai galėtų laisvai vienu metu turėti elektros energijos tiekimo sutartis su daugiau nei vienu tiekėju su sąlyga, kad įdiegti reikiami prijungimo ir apskaitos taškai.

5 straipsnis

Rinkos veikimu pagrįstos tiekimo kainos

1. Tiekėjai gali laisvai nustatyti kainą, kuria jie tiekia elektros energiją vartotojams. Valstybės narės imasi tinkamų veiksmų siekdamos užtikrinti veiksmingą tiekėjų konkurenciją.
2. Valstybės narės užtikrina elektros energijos nepriteklių patiriančių ir pažeidžiamų namų ūkio vartotojų apsaugą pagal 28 ir 29 straipsnius, imdamosi socialinės politikos ar kitų priemonių, išskyrus valstybės intervencijos priemones nustatant elektros energijos tiekimo kainas.
3. Nukrypstant nuo 1 ir 2 dalių, valstybės narės gali taikyti valstybės intervencines priemones nustatant kainas elektros energijos tiekimo elektros energijos nepriteklių patiriantiems ar pažeidžiamiems namų ūkio vartotojams. Tokioms valstybės intervencinėms priemonėms taikomos sąlygos, nustatytos 4 ir 5 dalyse.
4. Valstybės intervencinėmis priemonėmis nustatant elektros energijos tiekimo kainas:
  - a) turi būti siekiama visuotinės ekonominės svarbos tikslo ir jos neturi viršyti to, kas yra būtina pasiekti tą visuotinės ekonominės svarbos tikslą;

- b) jos turi būti aiškiai apibrėžtos, skaidrios, nediskriminacinės ir patikrinamos;
- c) užtikrinti Sąjungos elektros energijos įmonėms vienodą prieigą prie vartotojų;
- d) turi būti ribotos trukmės ir proporcingos naudos gavėjų atžvilgiu;
- e) dėl jų rinkos dalyviai neturėtų patirti papildomų išlaidų diskriminaciniu būdu.

5. Visos valstybės narės, taikančios valstybės intervencines priemones nustatant elektros energijos tiekimo kainas pagal šio straipsnio 3 dalį, taip pat turi laikytis Reglamento (ES) 2018/1999 3 straipsnio 3 dalies d punkto ir 24 straipsnio, nepriklausomai nuo to, ar atitinkama valstybė narė turi didelį energijos nepriteklių patiriančių namų ūkių skaičių.

6. Siekdamas nustatyti veiksmingą elektros energijos tiekimo sutarčių tiekėjų konkurenciją pereinamojo laikotarpio tikslu ir pasiekti visiškai veiksmingą mažmeninę elektros energijos kainodarą pagal 1 dalį, valstybės narės gali taikyti valstybės intervencines priemones nustatant elektros energijos tiekimo kainas namų ūkio vartotojams ir labai mažoms įmonėms, kurioms pagal 3 dalį netaikomos valstybės intervencinės priemonės.

7. Valstybės intervencinės priemonės pagal 6 dalį turi atitikti 4 dalyje nustatytus kriterijus ir:

- a) kartu su jomis turi būti įgyvendinamas veiksmingos konkurencijos užtikrinimo priemonių rinkinys ir metodika tų priemonių teikiamos pažangos vertinimo atžvilgiu;
- b) jos turi būti nustatytos taikant metodiką, kuria tiekėjams užtikrinamos nediskriminacinis režimas;
- c) jos turi būti nustatytos taikant tokią kainą, kuri viršytų sąnaudas, ir tokiu lygmeniu, kad galėtų būti užtikrinama veiksminga kainų konkurencija;
- d) jos turi būti parengtos taip, kad būtų kuo labiau sumažintas neigiamas poveikis didmeninei elektros energijos rinkai;
- e) jomis turi būti užtikrinama, kad visi tokių valstybės intervencijos priemonių naudos gavėjai bent kas ketvirtį turėtų galimybę pasirinkti konkurencingus rinkos pasiūlymus ir būtų tiesiogiai informuojami apie konkurencinėje rinkoje prieinamus pasiūlymus ir galimybes sutaupyti, visų pirma apie dinamiškos elektros energijos kainos sutartis, ir turi būti užtikrinama, kad jiems būtų suteikiama pagalba pereinant prie rinkos veikimu pagrįsto pasiūlymo;
- f) jomis turi būti užtikrinama, kad pagal 19 ir 21 straipsnius visi tokių valstybės intervencinių priemonių naudos gavėjai turėtų teisę ir jiems būtų pasiūlyta turėti įrengtą pažangųjų skaitiklį, kad vartotojai nepatirtų papildomų išankstinių išlaidų, ir kad jie būtų tiesiogiai informuojami apie galimybę įrengti pažangiuosius skaitiklius ir jiems būtų suteikiama būtina pagalba;
- g) dėl jų negali atsirasti vartotojų, kuriems energija tiekama laisvos rinkos kaina, ir vartotojų, kuriems energija tiekama reguliuojama tiekimo kaina, tiesioginio tarpusavio kryžminio subsidijavimo.

8. Valstybės narės apie priemones, kurių imasi pagal 3 ir 6 dalis, praneša Komisijai per vieną mėnesį nuo jų priėmimo ir gali jas taikyti nedelsdamos. Kartu su pranešimu pateikiamas paaiškinimas, kodėl kitų priemonių nepakako siekiamam tikslui pasiekti, kaip įvykdomi 4 ir 7 dalyse nustatyti reikalavimai ir koks yra priemonių, apie kurias pranešta, poveikis konkurencijai. Pranešime nurodomi pagalbos gavėjai, priemonių trukmė ir namų ūkio vartotojų, kuriems priemonėmis daromas poveikis, skaičius bei paaiškinama, kaip buvo nustatytos reguliuojamos kainos.

9. Ne vėliau kaip 2022 m. sausio 1 d. ir 2025 m. sausio 1 d. valstybės narės pateikia Komisijai ataskaitas apie šio straipsnio įgyvendinimą, valstybės intervencinių priemonių būtinumą ir proporcingumą pagal šį straipsnį bei pažangos, padarytos siekiant veiksmingos tiekėjų konkurencijos ir perėjimo prie rinkos kainų, vertinimą. Valstybės narės, kurios taiko reguliuojamas kainas pagal 6 dalį, teikia ataskaitą apie tai, kaip laikomasi 7 dalyje nustatytų sąlygų, be kita ko, kaip jų laikosi tiekėjai, kurie privalo taikyti tokias intervencines priemones, ir apie reguliuojamų kainų poveikį tų tiekėjų finansams.

10. Ne vėliau kaip 2025 m. gruodžio 31 d. Komisija, siekdama rinkti pagrįsto mažmeninės elektros energijos kainos nustatymo, peržiūri šio straipsnio įgyvendinimą ir Europos Parlamentui ir Tarybai dėl jo pateikia ataskaitą, jei tinkama, kartu su pasiūlymu dėl teisėkūros procedūra priimamo akto arba tą pasiūlymą pateikia vėliau. Tame teisėkūros procedūra priimamame akte gali būti nurodyta galutinė reguliuojamų kainų data.

6 straipsnis

Trečiosios šalies prieiga

1. Valstybės narės užtikrina, kad būtų įgyvendinama paskelbtais tarifais grindžiama sistema, suteikianti trečiosioms šalims prieigą prie perdavimo ir skirstymo sistemų, taikytina visiems vartotojams, bei kad ši sistema būtų taikoma objektyviai ir nediskriminuojant sistemos naudotojų. Valstybės narės užtikrina, kad tie tarifai arba jų apskaičiavimo metodikos būtų patvirtinti pagal 59 straipsnį iki jų įsigaliojimo ir kad tie tarifai ir metodikos, jei patvirtinamos tik metodikos, būtų paskelbti iki jų įsigaliojimo.
2. Perdavimo ar skirstymo sistemos operatorius gali atsisakyti suteikti prieigą, jeigu trūksta reikiamų pajėgumų. Pateikiamos tinkamai pagrįstos tokio atsisakymo priežastys, visų pirma atsižvelgiant į 9 straipsnį ir remiantis objektyviais ir techniškai bei ekonomiškai pagrįstais kriterijais. Valstybės narės arba tų valstybių narių reguliavimo institucijos, jei valstybės narės yra taip nustačiusios, užtikrina, kad tie kriterijai būtų taikomi nuosekliai ir kad sistemos naudotojas, kuriam atsisakyta suteikti prieigą, galėtų pasinaudoti alternatyvaus ginčų sprendimo procedūra. Tam tikrais atvejais ir kai atsisakoma suteikti prieigą, reguliavimo institucijos taip pat užtikrina, kad perdavimo sistemos operatorius ar skirstymo sistemos operatorius pateiktų atitinkamą informaciją apie priemones, kurios yra būtinos tinklui sustiprinti. Tokia informacija teikiama visais atvejais, kai buvo atsisakyta suteikti įkrovimo prieigą. Iš tokios informacijos prašančios šalies gali būti imamas pagrįstas mokestis, atspindintis tokios informacijos teikimo išlaidas.
3. Šis straipsnis taip pat taikomas skirstymo tinklus valdančioms piliečių energetikos bendruomenėms.

7 straipsnis

Tiesioginės linijos

1. Valstybės narės imasi būtinų priemonių, kad:
  - a) visi jų teritorijoje įsisteigę gamintojai ir elektros energijos tiekimo įmonės tiesiogine linija galėtų aprūpinti savo pačių patalpas, pavaldžiąsias įmones ir vartotojus, nenustatant jiems neproporcingų administracinių procedūrų arba išlaidų;
  - b) visi jų teritorijoje esantys vartotojai, atskirai arba kartu, iš gamintojų ir elektros energijos tiekimo įmonių elektros energiją gautų tiesiogine linija.
2. Valstybės narės nustato leidimų statyti tiesiogines linijas jų teritorijoje išdavimo kriterijus. Tie kriterijai turi būti objektyvūs ir nediskriminaciniai.
3. Šio straipsnio 1 dalyje nurodyta galimybė tiekti elektros energiją tiesiogine linija nedraudžia sudaryti elektros energijos tiekimo sutarčių pagal 6 straipsnį.
4. Valstybės narės gali išduoti leidimus statyti tiesioginę liniją, jeigu atitinkamai atsisakoma suteikti prieigą prie sistemos remiantis 6 straipsniu arba pradedama ginčo sprendimo procedūra pagal 60 straipsnį.
5. Valstybės narės gali atsisakyti išduoti leidimą statyti tiesioginę liniją, jei suteikus tokį leidimą būtų trukdoma taikyti nuostatas dėl viešųjų paslaugų įpareigojimų pagal 9 straipsnį. Turi būti pateikiamos tinkamai pagrįstos tokio atsisakymo priežastys.

8 straipsnis

Leidimų dėl naujų pajėgumų išdavimo tvarka

1. Valstybės narės nustato leidimų statyti naujus gamybos pajėgumus išdavimo tvarką, kuri vykdoma laikantis objektyvių, skaidrių ir nediskriminacinių kriterijų.
2. Valstybės narės nustato kriterijus, kuriais remiantis išduodami leidimai statyti elektros energijos gamybos pajėgumus jų teritorijoje. Nustatydamos tinkamus kriterijus, valstybės narės atsižvelgia į:
  - a) elektros energijos sistemos, įrenginių ir susijusios įrangos saugą ir saugumą;
  - b) visuomenės sveikatos apsaugą ir saugą;
  - c) aplinkos apsaugą;

- d) žemės naudojimą ir statybos vietos parinkimą;
- e) valstybės žemės panaudojimą;
- f) energijos vartojimo efektyvumą;
- g) pirminių išteklių pobūdį;
- h) tam tikras pareiškėjo savybes, tokias kaip techniniai, ekonominiai ir finansiniai pajėgumai;
- i) atitiktą priemonėms, patvirtintoms pagal 9 straipsnį;
- j) gamybos pajėgumų dalį, norint pasiekti bendrą Sąjungos tikslą, kad 2030 m. atsinaujinančiųjų išteklių energijos dalis sudarytų bent 32 % Sąjungos bendro galutinio energijos suvartojimo, kaip nurodyta Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2018/2001 ⁽⁹⁾ 3 straipsnio 1 dalyje;
- k) gamybos pajėgumų dalį siekiant sumažinti išmetamą teršalų kiekį ir
- l) alternatyvas naujų gamybos pajėgumų statybai, pavyzdžiui, reguliavimo apkrova sprendimus ir energijos kaupimą.

3. Valstybės narės užtikrina, kad būtų nustatyta konkreti, supaprastinta ir racionalizuota leidimų dėl nedidelės apimties decentralizuotos ir (arba) paskirstytos gamybos išdavimo tvarka, pagal kurią būtų atsižvelgiama į jos ribotą apimtį ir galimą poveikį.

Valstybės narės gali nustatyti tos konkrečios leidimų išdavimo tvarkos gaires. Reguliavimo institucijos ar kitos kompetentingos nacionalinės institucijos, įskaitant planavimo institucijas, peržiūri tas gaires ir gali rekomenduoti jų dalinius pakeitimus.

Kai valstybės narės nustato konkrečią žemės naudojimo leidimo tvarką, taikomą dideliems naujos infrastruktūros gamybos pajėgumų didinimo projektams, valstybės narės, kai tinkama, įtraukia naujų gamybos pajėgumų statybą į tos tvarkos taikymo sritį ir ją įgyvendina nediskriminaciniu būdu ir per nurodytą terminą.

4. Leidimų išdavimo tvarka ir kriterijai paskelbiami viešai. Pareiškėjams pranešama apie atsisakymo išduoti leidimą priežastis. Tos priežastys turi būti objektyvios, nediskriminacinės ir tinkamai pagrįstos. Pareiškėjams suteikiama galimybė naudotis apeliacijos procedūromis.

9 straipsnis

Viešųjų paslaugų įpareigojimai

1. Nedarant poveikio 2 daliai, valstybės narės, remdamosi savo institucine struktūra ir deramai laikydamosi subsidiarumo principo, užtikrina, kad elektros energijos įmonės veiktų laikydamosi šios direktyvos principų siekiant sukurti konkurencingą, saugią ir aplinką tausojančią elektros energijos rinką, bei nediskriminuoja tų įmonių jų teisių ar pareigų atžvilgiu.

2. Visiškai atsižvelgdamos į atitinkamas SESV nuostatas, visų pirma į jos 106 straipsnį, valstybės narės elektros energijos sektoriuje veikiančioms įmonėms gali nustatyti viešųjų paslaugų įpareigojimus vadovaujantis bendros ekonominės svarbos interesais, kurie gali būti susiję su saugumu, įskaitant tiekimo saugumą, reguliarumą, kokybę ir kainą, bei su aplinkos apsauga, įskaitant energijos vartojimo efektyvumą, atsinaujinančiųjų išteklių energiją ir klimato apsaugą. Tokie įpareigojimai turi būti aiškiai apibrėžti, skaidrūs, nediskriminaciniai ir patikrinami bei turi užtikrinti Sąjungos elektros energijos įmonėms vienodas galimybes teikti paslaugas nacionaliniams vartotojams. Viešųjų paslaugų įpareigojimai, susiję su elektros energijos tiekimo kainų nustatymu, turi atitikti šios direktyvos 5 straipsnyje nustatytus reikalavimus.

3. Kai yra numatyta finansinė kompensacija, kitos kompensavimo formos ir išimtinės teisės, kurias valstybė narė suteikia šio straipsnio 2 dalyje nustatytiems įpareigojimams vykdyti arba universaliosioms paslaugoms, kaip nustatyta 27 straipsnyje, teikti, tai turi būti daroma nediskriminaciniu ir skaidriu būdu.

4. Įgyvendindamos šią direktyvą, valstybės narės praneša Komisijai apie visas priemones, patvirtintas vykdyti įpareigojimus teikti universalias paslaugas ir viešųjų paslaugų įpareigojimus, įskaitant vartotojų apsaugą ir aplinkos apsaugą, bei apie galimą jų poveikį nacionalinei ir tarptautinei konkurencijai, neatsižvelgiant į tai, ar tokioms priemonėms taikyti būtina nukrypti nuo šios direktyvos. Po to jos kas dvejus metus praneša Komisijai apie visus tų priemonių pakeitimus, neatsižvelgiant į tai, ar toms priemonėms taikyti būtina nukrypti nuo šios direktyvos.

⁽⁹⁾ 2018 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2018/2001 dėl skatinimo naudoti atsinaujinančiųjų išteklių energiją (OL L 328, 2018 12 21, p. 82).

5. Valstybės narės gali nuspręsti netaikyti šios direktyvos 6, 7 ir 8 straipsnių, jeigu jų taikymas teisiškai ar faktiškai trukdytų vykdyti elektros energijos įmonėms nustatytus įpareigojimus vadovaujantis visuotinės ekonominės svarbos interesais ir jeigu tai nedarys tokio poveikio prekybos plėtrai, kuris prieštarautų Sąjungos interesams. Sąjungos interesai, laikantis SESV 106 straipsnio ir šios direktyvos apima, *inter alia*, konkurenciją, susijusią su vartotojais.

III SKYRIUS

GALIŲ SUTEIKIMAS VARTOTOJAMS IR JŲ APSAUGA

10 straipsnis

Pagrindinės sutartinės teisės

1. Valstybės narės užtikrina, kad tiekėjui sutikus visi galutiniai vartotojai turėtų teisę iš jo gauti elektros energiją nepaisant to, kurioje valstybėje narėje tiekėjas įregistruotas, su sąlyga, kad tiekėjas laikosi taikytinų prekybos ir balansavimo taisyklių. Tuo atžvilgiu valstybės narės imasi visų būtinų priemonių užtikrinti, kad taikant administracines procedūras nebūtų diskriminuojami kitoje valstybėje narėje jau įregistruoti tiekėjai.

2. Nedarant poveikio Sąjungos taisyklėms dėl vartotojų apsaugos, ypač Europos Parlamento ir Tarybos direktyvai 2011/83/ES⁽²⁰⁾ ir Tarybos direktyvai 93/13/EEB⁽²¹⁾, valstybės narės užtikrina, kad galutiniai vartotojai turėtų šio straipsnio 3–12 dalyse numatytas teises.

3. Galutiniai vartotojai turi teisę sudaryti sutartį su savo tiekėju, kurioje nurodoma:

- a) tiekėjo tapatybė ir adresas;
- b) teikiamos paslaugos, siūlomas paslaugų kokybės lygis, taip pat pradinio prijungimo terminas;
- c) siūlomų techninės priežiūros paslaugų rūšys;
- d) priemonės, kurias naudojant galima gauti naujausią informaciją apie visus taikomus tarifus, mokesčius už techninę priežiūrą ir susietus produktus arba paslaugas;
- e) sutarties galiojimo laikotarpis, paslaugų, įskaitant produktus ar paslaugas, susietas su tomis paslaugomis, teikimo atnaujinimo ir sutarties nutraukimo sąlygos ir informacija, ar leistina be mokesčio nutraukti sutartį;
- f) kompensavimas ir pinigų grąžinimo tvarka tuo atveju, kai paslaugų kokybė neatitinka sutartyje nurodyto lygio, įskaitant netikslias ar vėluojančias sąskaitas;
- g) metodas, kuriuo pradedamos neteisminio ginčų sprendimo procedūros pagal 26 straipsnį;
- h) informacija apie vartotojų teises, įskaitant informaciją apie skundų nagrinėjimą, ir visa šioje dalyje nurodyta informacija, kuri aiškiai pateikiama sąskaitose ar elektros energijos įmonės internetinėje svetainėje.

Vartotojų ir tiekėjų sutarčių sąlygos turi būti sąžiningos ir iš anksto gerai žinomos. Bet kuriuo atveju ši informacija turi būti pateikiama prieš sudarant ar patvirtinant sutartį. Jei sutartys sudaromos per tarpininkus, su šioje dalyje nustatytais klausimais susijusi informacija taip pat turi būti pateikta prieš sutarties sudarymą.

Galutiniams vartotojams pagrindinių sutarties sąlygų santrauka pateikiama matomai ir glausta bei aiškia kalba.

4. Galutiniai vartotojai tinkamai informuojami apie ketinimą pakeisti sutarties sąlygas, ir juos apie tai informuojant, jiems pranešama apie jų teisę nutraukti sutartį. Tiekėjai savo galutiniams vartotojams apie tiekimo kainos pakeitimą ir

⁽²⁰⁾ 2011 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2011/83/ES dėl vartotojų teisių, kuria iš dalies keičiamos Tarybos direktyva 93/13/EEB ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 1999/44/EB bei panaikinamos Tarybos direktyva 85/577/EEB ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 97/7/EB (OL L 304, 2011 11 22, p. 64).

⁽²¹⁾ 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyva 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais (OL L 95, 1993 4 21, p. 29).

apie to pakeitimo priežastis ir sąlygas bei apimtį skaidriai bei suprantamu būdu praneša tiesiogiai ir tinkamu laiku, ne vėliau kaip likus dviem savaitėms, o namų ūkio vartotojų atveju – ne vėliau nei likus vienam mėnesiui iki pakeitimo įsigaliojimo. Valstybės narės užtikrina, kad galutiniai vartotojai galėtų laisvai nutraukti sutartis, jei jie nesutinka su naujomis sutarties sąlygomis arba tiekimo kainos pakeitimais, apie kuriuos jiems pranešė tiekėjas.

5. Tiekėjai galutiniams vartotojams suteikia skaidrią informaciją apie taikomas kainas ir tarifus bei apie standartines sąlygas, susijusias su galimybe naudotis elektros energijos paslaugomis ir naudojimusi jomis.

6. Tiekėjai siūlo galutiniams vartotojams rinktis iš įvairių mokėjimo būdų. Tokiais mokėjimo būdais vartotojai neturi būti neteisingai diskriminuojami. Bet koks su mokėjimo metodais ar išankstinio mokėjimo sistemomis susijusių mokesčių skirtumas turi būti objektyvus, nediskriminacinis bei proporcingas ir neturi viršyti mokėtojo patiriamų tiesioginių išlaidų, kurios susidaro dėl konkretaus mokėjimo metodo ar išankstinio mokėjimo sistemos naudojimo neprieštaraujant Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2015/2366 ⁽²²⁾ 62 straipsniui.

7. Taikant 6 dalį, namų ūkio vartotojai, kurie gali naudotis išankstinio mokėjimo sistemomis, dėl išankstinio mokėjimo sistemų neturi atsidurti nepalankioje padėtyje.

8. Tiekėjai galutiniams vartotojams siūlo sąžiningas ir skaidrias bendrąsias sąlygas, kurios teikiamos paprasta ir nedviprasmiška kalba ir jose neturi būti nesutartinių kliūčių, trukdančių vartotojui pasinaudoti savo teisėmis, pavyzdžiui, perteklinė sutarties dokumentacija. Vartotojai turi būti apsaugoti nuo nesąžiningų ar klaidinančių pardavimo metodų.

9. Galutiniai vartotojai turi teisę reikalauti, kad jų tiekėjai teiktų geros kokybės paslaugas ir tinkamai nagrinėtų skundus. Tiekėjai skundus nagrinėja nesudėtingu būdu, sąžiningai ir operatyviai.

10. Kai pagal 27 straipsnį valstybių narių priimtų nuostatų pagrindu naudojamosi universaliosiomis paslaugomis, galutiniai vartotojai turi būti informuoti apie jų teises, susijusias su universaliosiomis paslaugomis.

11. Tiekėjai namų ūkio vartotojams iš anksto prieš planuojamą atjungimą suteikia tinkamą informaciją apie alternatyvias priemones atjungimui. Tokiomis alternatyviomis priemonėmis galima nurodyti paramos šaltinius siekiant išvengti atjungimo, išankstinio mokėjimo sistemas, energijos vartojimo auditus, konsultavimo energijos klausimais paslaugas, alternatyvius mokėjimo planus, patarimus dėl skolos valdymo arba atjungimo moratoriumą ir vartotojams, kuriems gresia atjungimas, neturi būti sudaryta papildomų išlaidų.

12. Vartotojams pakeitus tiekėją, tiekėjai galutiniams vartotojams pateikia galutinę uždarymo sąskaitą ne vėliau kaip praėjus šešioms savaitėms po tokio pakeitimo.

11 straipsnis

Teisė sudaryti dinamiškos elektros energijos kainos sutartį

1. Valstybės narės užtikrina, kad nacionalinė reguliavimo sistema suteiktų tiekėjams galimybę pasiūlyti dinamiškos elektros energijos kainos sutartis. Valstybės narės užtikrina, kad galutiniai vartotojai, įsirengę pažangųjį skaitiklį, galėtų bent vieno tiekėjo prašyti sudaryti dinamiškos elektros energijos kainos sutartį ir to prašyti kiekvieno tiekėjo, turinčio daugiau nei 200 000 galutinių vartotojų.

2. Valstybės narės užtikrina, kad tiekėjai visapusiškai informuotų galutinius vartotojus apie tokių dinamiškos elektros energijos kainos sutarčių teikiamas galimybes, su jomis susijusias išlaidas ir jų keliamą riziką, taip pat užtikrina, kad būtų reikalaujama, jog tiekėjai atitinkamai pateiktų informaciją galutiniams vartotojams, įskaitant apie poreikį įrengti tinkamus elektros energijos skaitiklius. Reguliavimo institucijos stebi rinkos raidą ir vertina riziką, kurią gali kelti nauji produktai ir paslaugos bei sprendžia su piktnaudžiavimu susijusias problemas.

3. Tiekėjai turi gauti kiekvieno galutinio vartotojo sutikimą prieš tam vartotojui pakeičiant savo sutartį dinamiškos elektros energijos kainos sutartimi.

⁽²²⁾ Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2015/2366 2015 m. lapkričio 25 d. dėl mokėjimo paslaugų vidaus rinkoje, kuria iš dalies keičiamos direktyvos 2002/65/EB, 2009/110/EB ir 2013/36/ES bei Reglamentas (ES) Nr. 1093/2010 ir panaikinama Direktyva 2007/64/EB (OL L 337, 2015 12 23, p. 35).

4. Ne mažiau kaip dešimt metų po dinamiškos elektros energijos kainos sutarčių atsiradimo valstybės narės arba jų reguliavimo institucijos vykdo tokių sutarčių pagrindinių pokyčių, įskaitant pasiūlymus rinkoje ir poveikį vartotojų sąskaitoms, bei ypač kainų svyravimo lygio stebėseną ir kasmet apie tai teikia ataskaitas.

12 straipsnis

Keitimo teisė ir tiekėjo pakeitimo mokesčių taisyklės

1. Tiekėjo arba telkimo užsiimančio rinkos dalyvio keitimas turi būti atliekamas per kaip įmanoma trumpesnę laiką. Valstybės narės užtikrina, kad vartotojai, norintys pakeisti tiekėjus arba telkimo užsiimančius rinkos dalyvius, laikydami sutarties sąlygų, turėtų teisę tai padaryti per daugiausia tris savaites nuo prašymo pateikimo datos. Ne vėliau kaip 2026 m. pakeisti tiekėją techniškai turės trukti ne ilgiau kaip 24 valandas ir tai bus įmanoma padaryti bet kurią darbo dieną.
2. Valstybės narės užtikrina, kad bent namų ūkio vartotojams ir mažosioms įmonėms nereikėtų mokėti jokių tiekėjo pakeitimo mokesčių.
3. Nukrypstant nuo 2 dalies, valstybės narės gali leisti tiekėjams arba telkimo užsiimančioms rinkos dalyviams taikyti sutarties nutraukimo mokesčius vartotojams, kai tie vartotojai savanoriškai nutraukia terminuotas elektros energijos tiekimo fiksuota kaina sutartis dar nepasibaigus jų galiojimui, su sąlyga, kad tokie mokesčiai yra numatyti sutartyje, kurią tas vartotojas savanoriškai sudarė, ir kad tokie mokesčiai aiškiai pranešami vartotojui prieš sudarant sutartį. Tokie mokesčiai turi būti proporcingi ir neturi viršyti tiesioginių ekonominių nuostolių, kuriuos dėl vartotojo sutarties nutraukimo patiria tiekėjas arba telkimo užsiimančias rinkos dalyvis, įskaitant bet kokių susietųjų investicijų ar paslaugų, kurios jau suteiktos vartotojui pagal sutartį, išlaidas. Tiesioginių ekonominių nuostolių įrodinėjimo pareiga tenka tiekėjui arba telkimo užsiimančiam rinkos dalyviui, o leistinumą taikyti sutarties nutraukimo mokesčius stebi reguliavimo institucija arba kita kompetentinga nacionalinė institucija.
4. Valstybės narės užtikrina, kad teisė pakeisti tiekėją arba telkimo užsiimančius rinkos dalyvius vartotojams būtų suteikiama jų nediskriminuojant išlaidų, pastangų ir laiko požiūriu.
5. Namų ūkio vartotojai turi teisę dalyvauti kolektyvinio tiekėjo pakeitimo schemose. Valstybės narės pašalina visas reguliavimo ar administracines kliūtis kolektyviai pakeisti tiekėją ir kartu suteikia didžiausią vartotojų apsaugą, siekiant išvengti bet kokio piktnaudžiavimo.

13 straipsnis

Telkimo sutartis

1. Valstybės narės užtikrina, kad visi vartotojai turėtų galimybę savo nuožiūra pirkti ir parduoti elektros energijos paslaugas, įskaitant telkimą, išskyrus tiekimą, nepriklausomai nuo jų elektros energijos tiekimo sutarties ir nuo jų pasirinktos elektros energijos įmonės.

2. Valstybės narės užtikrina, kad galutiniam vartotojui pageidaujant sudaryti telkimo sutartį, galutinis vartotojas galėtų tai padaryti nereikalaujant galutinio vartotojo elektros energijos įmonės sutikimo.

Valstybės narės užtikrina, kad telkimo užsiimančios rinkos dalyviai išsamiai informuotų vartotojus apie jiems jų siūlomų pasirašyti sutarčių nuostatas ir sąlygas.

3. Valstybės narės užtikrina, kad galutiniai vartotojai turėtų teisę bent kartą per kiekvieną sąskaitų pateikimo laikotarpį vartotojo prašymu nemokamai gauti visus atitinkamus reguliavimo apkrova duomenis arba tiekto ir parduotos elektros energijos duomenis.

4. Valstybės narės užtikrina, kad 2 ir 3 dalyse nurodytos teisės galutiniams vartotojams būtų suteikiamos jų nediskriminuojant išlaidų, pastangų arba laiko požiūriu. Visų pirma valstybės narės užtikrina, kad vartotojams nebūtų taikomi jų tiekėjų diskriminaciniai techniniai ir administraciniai reikalavimai, procedūros ar mokesčiai priklausomai nuo to, ar jie yra sudarę sutartį su telkimo užsiimančiu rinkos dalyviu.

14 straipsnis

Palyginimo priemonės

1. Valstybės narės užtikrina, kad bent namų ūkio vartotojams ir labai mažoms įmonėms, kurių numatomas metinis suvartojimas yra mažesnis kaip 100 000 kWh, būtų suteikta galimybė nemokamai naudotis bent viena tiekėjų pasiūlymų palyginimo priemone, įskaitant pasiūlymus dėl dinamiškos elektros energijos kainos sutarčių. Vartotojai informuojami apie galimybę pasinaudoti tokiomis priemonėmis jų sąskaitose arba kitais būdais. Priemonės turi atitikti bent šiuos reikalavimus:

- a) jos turi būti nepriklausomos nuo rinkos dalyvių ir jomis turi būti užtikrinama, kad paieškos rezultatų atžvilgiu elektros energijos įmonėms būtų taikomas vienodas režimas;
- b) turi būti aiškiai nurodoma, kam jos priklauso, taip pat nurodomas fizinis arba juridinis asmuo, administruojantis ir kontroliuojantis priemones, bei informacija apie priemonių finansavimą;
- c) jose turi būti nustatyti aiškūs ir objektyvūs kriterijai, įskaitant paslaugas, kuriais turi būti grindžiamas palyginimas, ir jie turi būti atskleisti;
- d) informacija jose turi būti teikiama paprasta ir nedviprasmiška kalba;
- e) jose turi būti teikiama tiksli ir naujausia informacija ir nurodyta, kada buvo atliktas paskutinis atnaujinimas;
- f) jos turi būti prieinamos neįgaliesiems dėl pastebimumo, lengvo naudojimo, suprantamumo ir patvarumo;
- g) jose turi būti numatyta veiksminga pranešimo apie neteisingą informaciją apie paskelbtus pasiūlymus procedūra ir
- h) atliekant palyginimus ribojant asmens duomenis tokia apimtimi, kokia būtina palyginimui atlikti.

Valstybės narės užtikrina, kad bent viena priemonė apimtų visą rinką. Jeigu rinka apžvelgiama daugeliu priemonių, į tas priemones turi būti įtraukiama, kiek praktiškai įmanoma, kuo daugiau elektros energijos tiekimo pasiūlymų, apimančių ženklų rinkos dalį, ir, jei tos priemonės neapima visos rinkos, tai turi būti aiškiai nurodoma prieš pateikiant rezultatus.

2. 1 dalyje nurodytų priemonių veikimą gali užtikrinti bet kuris subjektas, įskaitant privačias bendroves ir valdžios institucijas ar įstaigas.

3. Valstybės narės paskiria kompetentingą instituciją, kuri bus atsakinga už patikimumo ženklo suteikimą palyginimo priemonėms, kurios tenkina 1 dalyje išdėstytus reikalavimus, ir kuri užtikrina, kad patikimumo ženklą turinčios palyginimo priemonės ir toliau tenkintų 1 dalyje išdėstytus reikalavimus. Ta institucija turi būti nepriklausoma nuo rinkos dalyvių ir palyginimo priemonių veikimą užtikrinančių subjektų.

4. Valstybės narės gali reikalauti, kad patikimumo ženklu pažymėtos palyginimo priemonės, nurodytos 1 dalyje, apimtų lyginamuosius kriterijus, susijusius su tiekėjų siūlomų paslaugų pobūdžiu.

5. Bet kurios rinkos dalyvių pasiūlymų palyginimo priemonės atžvilgiu galima prašyti suteikti patikimumo ženklą, pagal šį straipsnį savanorišku ir nediskriminaciniu pagrindu.

6. Nukrypstant nuo 3 ir 5 dalių, valstybės narės gali nuspręsti numatyti, kad palyginimo priemonėms nebūtų suteikiami patikimumo ženklai, jeigu valdžios institucija ar įstaiga užtikrina palyginimo priemonę, atitinkančią 1 dalyje nustatytus reikalavimus.

15 straipsnis

Aktyvieji vartotojai

1. Valstybės narės užtikrina, kad galutiniai vartotojai turėtų teisę veikti kaip aktyvieji vartotojai, netaikant jiems neproporcingų ar diskriminacinių techninių reikalavimų, administracinių reikalavimų, procedūrų ir mokesčių bei sąnaudų neatitinkančių tinklo mokesčių.

2. Valstybės narės užtikrina, kad aktyvieji vartotojai:

- a) turėtų teisę veikti tiesiogiai arba per tiekėjus;
- b) turėtų teisę parduoti pačių pasigamintą elektros energiją, be kita ko, pagal energijos pirkimo sutartis;

- c) turėtų teisę dalyvauti lankstumo schemose arba energijos vartojimo efektyvumo programose;
- d) turėtų teisę deleguoti jų veiklai reikalingų įrenginių valdymą, įskaitant įrengimą, eksploatavimą, duomenų tvarkymą ir techninę priežiūrą, trečiajai šaliai; be to delegavimo, trečioji šalis neturi būti laikoma aktyviuoju vartotoju;
- e) aktyviesiems vartotojams būtų taikomi sąnaudas atspindintys, skaidrūs ir nediskriminaciniai tinklo mokesčiai, kurie apskaitomi kaip atskirai už į tinklą tiekiamą ir iš tinklo vartojama elektros energija, laikantis šios direktyvos 59 straipsnio 9 dalies ir Reglamento (ES) 2019/943 18 straipsnio, užtikrinant, kad jie tinkamai ir subalansuotai prisidėtų prie bendrų sistemos išlaidų;
- f) būtų finansiškai atsakingi už disbalansą, kurį jie sukelia elektros energijos sistemoje; tiek, kiek jie yra už balansą atsakingos šalys arba deleguoja savo atsakomybę už balansavimą pagal Reglamento (ES) 2019/943 5 straipsnį.

3. Valstybės narės savo nacionalinėje teisėje gali nustatyti skirtingas nuostatas, taikomas individualiems ir kartu veikiantiems aktyviesiems vartotojams su sąlyga, kad visos teisės ir pareigos pagal šį straipsnį taikomos visiems aktyviesiems vartotojams. Bet koks skirtingas požiūris į kartu veikiančius aktyviuosius vartotojus turi būti proporcingas ir tinkamai pagrįstas.

4. Valstybės narės, kuriose galioja schemas, pagal kurias atskirai neapskaitoma į tinklą tiekiamą ir iš tinklo vartojama elektros energija, nesuteikia jokių naujų teisių pagal tokias schemas po 2023 m. gruodžio 31 d. Bet kuriuo atveju vartotojai, kuriems taikomos galiojančios sistemos, turi turėti galimybę pasirinkti naują schemą, pagal kurią kaip tinklo mokesčių apskaičiavimo pagrindas atskirai apskaitoma į tinklą tiekiamą ir iš tinklo vartojama elektros energija.

5. Valstybės narės užtikrina, kad aktyviesiems vartotojams, kuriems priklauso elektros energijos kaupimo įrenginiai:

- a) būtų suteikta teisė prisijungti prie tinklo per pagrįstą laiką po prašymo pateikimo su sąlyga, kad tenkinamos visos būtinos sąlygos, pavyzdžiui, atsakomybė už balansavimą ir tinkamas matavimas;
- b) nebūtų taikomi jokie dvigubi mokesčiai, įskaitant tinklo mokesčius, už saugomą elektros energiją, liekančią jų patalpose, ar teikiant lankstumo paslaugas sistemos operatoriams;
- c) nebūtų taikomi neproporcingi licencijavimo reikalavimai ar mokesčiai;
- d) būtų leidžiama vienu metu teikti kelias paslaugas, jei tai techniškai įmanoma.

16 straipsnis

Piliečių energetikos bendruomenės

1. Valstybės narės piliečių energetikos bendruomenėms nustato palankią reguliavimo sistemą, kuria užtikrinama, kad:

- a) dalyvavimas piliečių energetikos bendruomenėje būtų atviras ir savanoriškas;
- b) piliečių energetikos bendruomenės nariams ir akcininkams suteikiama teisė pasitraukti iš bendruomenės; tokiu atveju taikomas 12 straipsnis;
- c) piliečių energetikos bendruomenės nariai ir akcininkai neprarastų savo, kaip namų ūkio vartotojų arba aktyviųjų vartotojų, teisių ir pareigų;
- d) taikant reguliavimo institucijos vertinimu teisingą kompensaciją, atitinkami skirstymo sistemos operatoriai bendradarbiautų su piliečių energetikos bendruomenėmis, siekiant sudaryti palankesnes sąlygas elektros energijos perdavimui piliečių energetikos bendruomenėse;
- e) piliečių energetikos bendruomenėms būtų taikomos nediskriminacinės sąžiningos, proporcingos ir skaidrios procedūros ir mokesčiai, įskaitant registravimą ir licencijavimą, skaidrūs ir nediskriminaciniai bei sąnaudas atspindintys tinklo mokesčiai laikantis Reglamento (ES) 2019/943 18 straipsnio, užtikrinant, kad jos tinkamai ir subalansuotai prisidėtų prie bendro sistemos išlaidų pasidalijimo.

2. Valstybės narės gali palankioje reguliavimo sistemoje nustatyti, kad piliečių energetikos bendruomenėms:
  - a) būtų galimas tarpvalstybinis dalyvavimas;
  - b) turėtų teisę nuosavybės teise turėti, kurti, pirkti arba nuomoti skirstymo tinklus ir autonomiškai juos valdyti laikantis šio straipsnio 4 dalyje nustatytų sąlygų;
  - c) būtų taikomos 38 straipsnio 2 dalyje numatytos išimtys.
3. Valstybės narės užtikrina, kad:
  - a) piliečių energetikos bendruomenės nediskriminacinėmis sąlygomis galėtų patekti į visas elektros energijos rinkas – tiesiogiai arba per telkėjus;
  - b) piliečių energetikos bendruomenės veiktų nediskriminacinėmis ir proporcingomis sąlygomis veiklos, teisių ir pareigų, tenkančių joms kaip galutiniams vartotojams, gamintojams, tiekėjams, skirstymo sistemos operatoriams ar telkime dalyvaujantiems rinkos dalyviams, atžvilgiu;
  - c) piliečių energetikos bendruomenės būtų finansiškai atsakingos už disbalansą, kurį jos sukelia elektros energijos sistemoje; tiek, kiek jos yra už balansą atsakingos šalys arba deleguoja savo atsakomybę už balansavimą pagal Reglamento (ES) 2019/943 5 straipsnį;
  - d) piliečių energetikos bendruomenės pasigamintos elektros energijos vartojimo atžvilgiu būtų laikomos aktyviaisiais vartotojais, laikantis 15 straipsnio 2 dalies e punkto;
  - e) piliečių energetikos bendruomenėms būtų suteikta teisė piliečių energetikos bendruomenės viduje organizuoti dalijimąsi elektros energija, pagaminama bendruomenei nuosavybės teise priklausančiuose gamybos įrenginiuose, laikantis kitų reikalavimų, nustatytų šiame straipsnyje ir su sąlyga, kad bendruomenės nariai, kaip galutiniai vartotojai, išlaiko savo teises ir pareigas.

Pirmos pastraipos e punkto tikslais, kai elektros energija dalijamasi, tai neturi daryti poveikio taikomiems tinklo mokesčiams, tarifams ir rinkliavoms, laikantis skaidrios kompetentingos nacionalinės institucijos sukurtų paskirstytųjų energijos išteklių sąnaudų ir naudos analizės.

4. Valstybės narės gali nuspręsti piliečių energetikos bendruomenėms suteikti teisę valdyti skirstymo tinklus jų veiklos rajone ir nustatyti atitinkamas procedūras, nedarant poveikio IV skyriui ar kitoms taisyklėms ir nuostatomis, taikomoms skirstymo sistemos operatoriams. Jeigu tokia teisė suteikiama, valstybės narės užtikrina, kad:
  - a) piliečių energetikos bendruomenėms būtų suteikta teisė sudaryti susitarimą dėl jų tinklo eksploatavimo su atitinkamu skirstymo sistemos operatoriumi arba perdavimo sistemos operatoriumi, prie kurio prijungtas jų tinklas;
  - b) piliečių energetikos bendruomenėms būtų taikomi tinkami tinklo mokesčiai jų tinklo prijungimo prie skirstymo tinklo, esančio už piliečių energetikos bendruomenės ribų, taškuose ir kad tokie tinklo mokesčiai būtų taikomi atskirai už elektros energiją, tiekiamą į skirstymo tinklą, ir elektros energiją, vartojamą iš skirstymo tinklo, esančio už piliečių energetikos bendruomenės ribų, laikantis 59 straipsnio 7 dalies;
  - c) piliečių energetikos bendruomenės nediskriminuotų vartotojų, kurie lieka prisijungę prie skirstymo sistemos, ir nedarytų jiems žalos.

17 straipsnis

Reguliavimas apkrova per telkėjus

1. Valstybės narės leidžia ir skatina reguliavimo apkrova paslaugas per telkėjus teikiančių subjektų dalyvavimą. Valstybės narės leidžia galutiniams vartotojams, įskaitant tuos, kurie teikia reguliavimo apkrova paslaugas per telkėjus, kartu su gamintojais nediskriminacinėmis sąlygomis dalyvauti visose elektros energijos rinkose.
2. Valstybės narės užtikrina, kad perdavimo sistemos operatoriai ir skirstymo sistemos operatoriai, pirkdami papildomas paslaugas, reguliavimo apkrova paslaugas per telkėjus teikiantiems rinkos dalyviams taikytų nediskriminacines sąlygas, kaip ir gamintojams, atsižvelgdami į jų technines galimybes.
3. Valstybės narės užtikrina, kad jų atitinkama reguliavimo sistema apimtų bent šiuos elementus:
  - a) kiekvieno telkimo užsiimančio rinkos dalyvio, įskaitant nepriklausomus telkėjus, teisę patekti į elektros energijos rinkas be kitų rinkos dalyvių sutikimo;

- b) nediskriminacines ir skaidrias taisykles, kuriomis visoms elektros energijos įmonėms ir vartotojams aiškiai paskirstomi vaidmenys ir atsakomybė;
- c) nediskriminacines ir skaidrias telkimo užsiimančių rinkos dalyvių ir kitų elektros energijos įmonių keitimosi duomenimis taisykles ir tvarką, kuriomis vienodomis ir nediskriminacinėmis sąlygomis būtų užtikrinta lengva prieiga prie duomenų, kartu visiškai apsaugant neskelbtiną komercinę informaciją ir vartotojų asmens duomenis;
- d) pareigą, kad telkimo užsiimančios rinkos dalyviai turi būti finansiškai atsakingi už disbalansą, kurį jie sukelia elektros energijos sistemoje; tiek, kiek jie yra už balansą atsakingos šalys arba deleguoja savo atsakomybę už balansavimą pagal Reglamento (ES) 2019/943 5 straipsnį;
- e) nuostatą, kad galutiniams vartotojams, kurie yra sudarę sutartį su nepriklausomais tiekėjais, jų tiekėjai netaiko nepagrįstų mokėjimų, sankcijų ar kitų nepagrįstų sutartinių apribojimų;
- f) telkimo užsiimančių rinkos dalyvių ir kitų rinkos dalyvių konfliktų sprendimo mechanizmą, įskaitant atsakomybę už disbalansą.

4. Valstybės narės gali reikalauti, kad elektros energijos įmonės arba dalyvaujantys galutiniai vartotojai mokėtų finansines kompensacijas kitiems rinkos dalyviams ar rinkos dalyvių už balansavimą atsakingoms šalims, jei reguliavimo apkrova aktyvavimas daro tiesioginį poveikį tiems rinkos dalyviams ar už balansavimą atsakingoms šalims. Tokia finansinė kompensacija neturi būti sudaromos kliūtys patekti į rinką telkimo užsiimančioms rinkos dalyviams arba kliūtys lankstumui. Tokiais atvejais tokia finansinė kompensacija griežtai apribojama ir tik padengia išlaidas, kilusias reguliavimo apkrova aktyvavimo metu, kurias patiria dalyvujančių vartotojų tiekėjai arba tiekėjų už balansą atsakingos šalys. Nustatant kompensacijos apskaičiavimo metodą galima atsižvelgti į nepriklausomų tiekėjų kitiems rinkos dalyviams teikiamą naudą ir tokiu atveju gali būti reikalaujama, kad tiekėjai arba dalyvaujantys vartotojai prisidėtų prie tokios kompensacijos, bet tik tuo atveju ir ta apimtimi, kuria nauda visiems tiekėjams, vartotojams ir jų už balansą atsakingoms šalims neviršija patirtų tiesioginių išlaidų. Apskaičiavimo metodą turi patvirtinti reguliavimo institucija arba kita kompetentinga nacionalinė institucija.

5. Valstybės narės užtikrina, kad reguliavimo institucijos arba, kai to reikalauja jų nacionalinė teisės sistema, perdavimo sistemos operatoriai ir skirstymo sistemos operatoriai, glaudžiai bendradarbiaudami su rinkos dalyviais ir galutiniais vartotojais, nustatytų reguliavimo apkrova paslaugų teikėjų dalyvavimo visose elektros energijos rinkose techninius reikalavimus, remdamiesi tų rinkų techninėmis charakteristikomis ir atsižvelgdami į reguliavimo apkrova galimybes. Tokie reikalavimai apima sutelktą apkrovą užtikrinančių subjektų dalyvavimą.

18 straipsnis

Sąskaitos ir sąskaitų informacija

1. Valstybės narės užtikrina, kad sąskaitos ir sąskaitų informacija būtų teisingos, lengvai suprantamos, aiškios, glaustos, vartotojui patogios ir pateikiamos taip, kad galutiniams vartotojams būtų sudarytos palankesnės sąlygos jas palyginti. Galutinių vartotojų prašymu jie gauna aiškų ir suprantamą paaiškinimą, kaip parengta jų sąskaita, ypač tais atvejais, kai sąskaitos nėra grindžiamos faktiniu suvartojimu.
2. Valstybės narės užtikrina, kad galutiniai vartotojai visas savo sąskaitas ir sąskaitų informaciją gautų nemokamai.
3. Valstybės narės užtikrina, kad galutiniams vartotojams būtų pasiūlyta galimybė gauti elektronines sąskaitas ir sąskaitų informaciją, ir kad jiems būtų pasiūlyta lanksti faktinio sąskaitų mokėjimo tvarka.
4. Jei sutartyje numatomas būsimas produkto ar kainos pakeitimas arba nuolaida, tai turėtų būti nurodyta sąskaitoje kartu su pakeitimo atlikimo data.
5. Valstybės narės konsultuojasi su vartotojų organizacijomis, kai jos svarsto sąskaitų turinio reikalavimų pakeitimus.
6. Valstybės narės užtikrina, kad sąskaitos ir sąskaitų informacija atitiktų minimalius reikalavimus, išdėstytus I priede.

19 straipsnis

Pažangiosios matavimo sistemos

1. Siekiant skatinti energijos vartojimo efektyvumą ir suteikti galių galutiniams vartotojams, valstybės narės arba, valstybei narei nusprendus, reguliavimo institucija griežtai rekomenduoja elektros energijos įmonėms ir kitiems rinkos dalyviams optimizuoti elektros energijos vartojimą, *inter alia*, teikiant energijos valdymo paslaugas, kuriant naujoviškas kainodaros formules ir pradėdant taikyti pažangiąsias matavimo sistemas, kurios yra sąveikios, visų pirma su vartotojų energijos valdymo sistemomis ir pažangiaisiais tinklais, laikantis taikomų Sąjungos duomenų apsaugos taisyklių.
2. Valstybės narės užtikrina pažangiųjų matavimo sistemų diegimą savo teritorijose, kad jas naudodami vartotojai galėtų aktyviai dalyvauti elektros energijos rinkoje. Gali reikėti atlikti tokio diegimo sąnaudų ir naudos vertinimą remiantis II priede nustatytais principais.
3. Valstybės narės, kurios nusprendžia imtis pažangiųjų matavimo sistemų diegimo, priima ir paskelbia jų teritorijose numatytoms diegti pažangiosioms matavimo sistemoms taikytinus minimalius funkcinis ir techninius reikalavimus, laikydamosi 20 straipsnio ir II priedo. Valstybės narės užtikrina tų pažangiųjų matavimo sistemų sąveikumą ir jų gebėjimą teikti duomenis vartotojų energijos valdymo sistemoms. Tuo tikslu valstybės narės tinkamai atsižvelgia į tai, kaip taikomi atitinkami esantys standartai, įskaitant dėl sąveikumo užtikrinimo, į geriausią praktiką, ir į pažangiųjų tinklų bei elektros energijos vidaus rinkos vystymo svarbą.
4. Valstybės narės, kurios nusprendžia imtis pažangiųjų matavimo sistemų diegimo, užtikrina, kad galutiniai vartotojai skaidriai ir nediskriminacinėmis sąlygomis prisidėtų prie su diegimu susijusių išlaidų padengimo, kartu atsižvelgiant į ilgalaikę naudą visai tiekimo grandinei. Valstybės narės arba, valstybei narei nusprendus, paskirtosios kompetentingos institucijos reguliariai stebi tokį jų teritorijose vykdomą diegimą, kad galėtų sekti naudos vartotojams užtikrinimą.
5. Jei atlikus 2 dalyje nurodytą sąnaudų ir naudos vertinimą pažangiųjų matavimo sistemų diegimas įvertinamas neigiamai, valstybės narės užtikrina, kad šis vertinimas būtų peržiūrimas ne rečiau kaip kas ketverius metus arba dažniau atsižvelgiant į reikšmingus pagrindinių prielaidų pokyčius ir į technologijų bei rinkos raidą. Valstybės narės praneša Komisijai atnaujinto sąnaudų ir naudos vertinimo rezultatus, kai jie tampa prieinami.
6. Šios direktyvos nuostatos dėl pažangiųjų matavimo sistemų taikomos būsimiems įrenginiams ir įrenginiams, kurie pakeičia senesnius pažangiuosius skaitiklius. Pažangiosios matavimo sistemos, kurios jau buvo įdiegtos arba kurių atveju „darbų pradžia“, prasidėjo anksčiau nei 2019 m. liepos 4 d., gali būti toliau eksploatuojamos visą jų veikimo laiką, tačiau 20 straipsnio ir II priedo reikalavimų neatitinkančių pažangiųjų matavimo sistemų atveju – jos turi būti toliau eksploatuojamos ne ilgiau nei 2031 m. liepos 5 d.

Šios dalies tikslu darbų pradžia – su investicija susijusių statybos darbų pradžia arba pirmasis tvirtas įmonės išpareigojimas užsakyti įrangą ar kitas išpareigojimas, dėl kurio investicija tampa neatšaukiama, atsižvelgiant į tai, kuris įvykis pirmesnis. Žemės išigijimas ir parengiamieji darbai, pvz., leidimų gavimas ir preliminaros galimybių studijos, darbų pradžia nelaikomi. Perėmimo atveju darbų pradžia – momentas, kai išigijamas su išigyta įmone tiesiogiai susijęs turtas.

20 straipsnis

Pažangiųjų matavimo sistemų funkcijos

Jeigu pažangiosios matavimo sistemos 19 straipsnio 2 dalyje nurodytame sąnaudų ir naudos vertinime įvertintos teigiamai arba jeigu pažangiosios matavimo sistemos buvo sistemingai diegiamos po 2019 m. liepos 4 d., valstybės narės įdiegia pažangiąsias matavimo sistemas laikydamosi Europos standartų, II priedo ir šių reikalavimų:

- a) pažangiosios matavimo sistemos turi tiksliai matuoti faktinį elektros energijos vartojimą ir turi teikti galutiniams vartotojams informaciją apie naudojimo faktinį laiką. Patvirtinti ankstesnio suvartojimo duomenys turi būti lengvai ir saugiai prieinami ir vizualiai išdėstyti galutiniams vartotojams gavus prašymą ir be papildomų išlaidų. Nepatvirtinti beveik tikralaikiai suvartojimo duomenys turi būti be papildomų išlaidų lengvai ir saugiai prieinami galutiniams vartotojams per standartizuotą sąsają arba per nuotolinę prieigą, kad būtų remiamos automatizuotos energijos vartojimo efektyvumo programos, reguliavimo apkrova ir kitos paslaugos;

- b) pažangiųjų matavimo sistemų ir duomenų perdavimo saugumas turi atitikti atitinkamas Sąjungos saugumo taisykles, tinkamai atsižvelgiant į geriausias turimas technologijas, skirtas aukščiausio lygio kibernetiniam saugumui užtikrinti, kartu atsižvelgiant į sąnaudas ir į proporcingumo principą;
- c) galutinių vartotojų duomenų privatumas ir jų duomenų apsauga užtikrinami laikantis atitinkamų Sąjungos duomenų apsaugos ir privatumo taisyklių;
- d) skaitiklių operatoriai užtikrina, kad aktyviųjų vartotojų, kurie į tinklą perduoda elektros energiją, skaitikliai galėtų užfiksuoti iš aktyviojo vartotojo patalpos į tinklą perduotą elektros energiją;
- e) galutinių vartotojų prašymu per standartizuotą ryšio sąsają arba nuotoliniu būdu jiems arba jų vardu veikiančiai trečiajai šaliai skaitiklių užfiksuoti jų į tinklą perduotos elektros energijos ir jų suvartotos elektros energijos duomenys, laikantis pagal 24 straipsnį priimtų įgyvendinimo aktų, teikiami lengvai suprantama forma, kad būtų galima palyginti pasiūlymus naudojant vienodus kriterijus;
- f) prieš įrengiant pažangiuosius skaitiklius arba jų įrengimo metu galutiniams vartotojams teikiamos atitinkamos konsultacijos ir informacija, visų pirma apie visas pažangiųjų skaitiklių galimybes, susijusias su skaitiklio rodmenų valdymu ir energijos vartojimo stebėjimu, ir apie asmens duomenų rinkimą bei tvarkymą laikantis taikomų Sąjungos duomenų apsaugos taisyklių;
- g) pažangiosios matavimo sistemos užtikrina, kad galutinių vartotojų suvartotas energijos kiekis būtų išmatuotas ir už jį būtų atsiskaitoma atsiskaitymo už disbalansą laikotarpiui nacionalinėje rinkoje tapacia laikine skyra.

Pirmos pastraipos e punkto taikymo tikslais galutiniai vartotojai turi galėti gauti savo skaitiklių duomenis arba perduoti juos kitai šaliai be papildomų išlaidų, naudodamiesi savo teise į duomenų perkeliamumą pagal Sąjungos duomenų apsaugos taisykles.

21 straipsnis

Teisė naudotis pažangiaisiais skaitikliais

1. Jei atlikus 19 straipsnio 2 dalyje nurodytą sąnaudų ir naudos vertinimą pažangiosios matavimo sistemos įvertintos neigiamai ir jei jos diegiamos nesistemiškai, valstybės narės užtikrina, kad kiekvienas galutinis vartotojas pateikdamas prašymą turėtų teisę, padengdamas susijusias išlaidas, į tai, kad jam būtų įrengtas arba, kai taikytina, patobulintas pažangus skaitiklis sąžiningomis, pagrįstomis ir ekonomiškai efektyviomis sąlygomis, kuris:
  - a) jei techniškai įmanoma, turėtų 20 straipsnyje nurodytas funkcijas arba minimalų funkcijų rinkinį, kurį laikydamosi II priedo valstybės narės turi nustatyti ir paskelbti nacionaliniu lygmeniu;
  - b) būtų sąveikus, o matavimo infrastruktūra pageidaujant beveik tikruoju laiku galėtų būti sujungta su vartotojų energijos valdymo sistemomis.
2. Gavusios 1 dalyje nurodytą vartotojo prašymą dėl pažangiojo skaitiklio valstybės narės arba, valstybėms narėms numačius, paskirtosios kompetentingos institucijos:
  - a) užtikrina, kad įrengti pažangiųjų skaitiklių prašančiam galutiniam vartotojui pateiktame pasiūlyme būtų nedviprasmiškai nurodyta ir aiškiai aprašyta:
    - i) įmanomos pažangiojo skaitiklio funkcijos ir sąveikumas, taip pat galimos paslaugos ir tuo momentu realiai pasiekiamą pažangiojo skaitiklio nauda;
    - ii) visos galutiniam vartotojui tenkančios susijusios sąnaudos;
  - b) užtikrina, kad skaitiklis būtų įrengtas per pagrįstą laikotarpį, ne vėliau kaip per keturis mėnesius nuo vartotojo prašymo;
  - c) reguliariai, ne rečiau kaip kas dvejus metus peržiūri ir viešai paskelbia susijusias sąnaudas, taip pat seka jų raidą, kurią lemia technologinė plėtra ir potencialūs matavimo sistemos atnaujinimai.

22 straipsnis

Įprasti skaitikliai

1. Jei galutiniai vartotojai pažangiųjų skaitiklių neturi, valstybės narės užtikrina, kad galutiniams vartotojams būtų įrengti individualūs įprasti skaitikliai, tiksliai matuojantys faktinį suvartojimą.
2. Valstybės narės užtikrina, kad galutiniai vartotojai galėtų lengvai matyti savo įprastų skaitiklių rodmenis – tiesiogiai ar netiesiogiai per interneto sąsają arba kitą tinkamą sąsają.

23 straipsnis

Duomenų tvarkymas

1. Nustatydamos duomenų tvarkymo ir mainų taisykles valstybės narės arba, valstybei narei nusprendus, paskirtosios kompetentingos institucijos nurodo taisykles dėl reikalavimus atitinkančių šalių prieigos prie galutinio vartotojo duomenų remiantis šiuo straipsniu ir taikoma Sąjungos teisine sistema. Šios direktyvos tikslu duomenys turi būti suprantami kaip apimantys matavimo ir suvartojimo duomenis, taip pat duomenis, reikalingus vartotojui keičiant tiekėją, reguliavimui apkrova ir kitoms paslaugoms.

2. Valstybės narės organizuoja duomenų tvarkymą taip, kad užtikrintų veiksmingą ir saugią prieigą prie duomenų ir jų mainus bei duomenų apsaugą ir saugumą.

Nepriklausomai nuo kiekvienoje valstybėje narėje taikomo duomenų tvarkymo modelio, už duomenų tvarkymą atsakingos šalys bet kuriai reikalavimus atitinkančiai šaliai suteikia prieigą prie galutinio vartotojo duomenų pagal 1 dalį. Reikalavimus atitinkančios šalys prašomus duomenis turi gauti nediskriminacinėmis sąlygomis ir tuo pačiu metu. Duomenys turi būti lengvai prieinami, o atitinkamos prieigos prie tų duomenų procedūros turi būti skelbiamos viešai.

3. Šios direktyvos tikslais prieigos prie duomenų ir duomenų saugojimo taisyklės turi atitikti atitinkamą Sąjungos teisę.

Asmens duomenų tvarkymas pagal šią direktyvą vykdomas laikantis Reglamento (ES) 2016/679.

4. Valstybės narės arba, valstybei narei nusprendus, paskirtosios kompetentingos institucijos įgalioja ir tvirtina arba, kai taikoma, prižiūri šalis, atsakingas už duomenų tvarkymą, siekdamas užtikrinti, kad jos atitiktų šios direktyvos reikalavimus.

Nedarant poveikio Reglamente (ES) 2016/679 nustatytoms duomenų apsaugos pareigūnų užduotims valstybės narės gali nuspręsti reikalauti, kad šalys, atsakingos už duomenų tvarkymą, paskirtų atitikties užtikrinimo pareigūnus, kurie būtų atsakingi už priemonių, kurių ėmėsi tos šalys siekdamas užtikrinti nediskriminacinę prieigą prie duomenų ir atitiktų šios direktyvos reikalavimus, įgyvendinimo stebėjimą.

Valstybės narės gali paskirti atitikties užtikrinimo pareigūnus arba įstaigas, nurodytus šios direktyvos 35 straipsnio 2 dalies d punktą, vykdyti šioje dalyje nustatytas pareigas.

5. Galutiniai vartotojai už prieigą prie savo duomenų arba už prašymą juos pateikti neturi mokėti jokių papildomų mokesčių.

Valstybės narės atsako už atitinkamų mokesčių už prieigos prie duomenų suteikimą reikalavimus atitinkančioms šalims, nustatymą.

Valstybės narės arba, valstybei narei nusprendus, paskirtosios kompetentingos institucijos užtikrina, kad reguliuojamų subjektų, teikiančių duomenų paslaugas, nustatyti mokesčiai būtų protingi ir tinkamai pagrįsti.

24 straipsnis

Sąveikumo reikalavimai ir prieigos prie duomenų procedūros

1. Siekdamas skatinti konkurenciją mažmeninėje rinkoje ir išvengti per didelių administracinių išlaidų reikalavimus atitinkančioms šalims, valstybės narės sudaro palankesnes sąlygas visapusiškam energetikos paslaugų sąveikumui Sąjungoje.

2. Komisija įgyvendinimo aktais nustato sąveikumo reikalavimus ir nediskriminacinę bei skaidrią prieigos prie duomenų, nurodytų 23 straipsnio 1 dalyje, tvarką. Tie įgyvendinimo aktai priimami laikantis 68 straipsnio 2 dalyje nurodytos nagrinėjimo procedūros.

3. Valstybės narės užtikrina, kad elektros energijos įmonės taikytų 2 dalyje nurodytus sąveikumo reikalavimus ir prieigos prie duomenų tvarką. Tie reikalavimai ir tvarka turi būti grindžiami esama nacionaline praktika.

25 straipsnis

Bendri informacijos centrai

Valstybės narės užtikrina, kad būtų įsteigti bendri informacijos centrai, skirti teikti vartotojams visą reikiamą informaciją apie jų teises, taikytiną teisę ir jiems prieinamus ginčų sprendimo mechanizmus kilus ginčui. Tokie bendri informacijos centrai gali būti bendrų vartotojų informacijos centrų dalimi.

26 straipsnis

Teisė į neteisminį ginčų sprendimą

1. Valstybės narės užtikrina, kad galutiniai vartotojai galėtų naudotis nesudėtingais, sąžiningais, skaidriais, nepriklausomais, efektyviais ir veiksmingais neteisminiais ginčų sprendimo mechanizmais, skirtais spręsti ginčams dėl pagal šią direktyvą nustatytų teisių ir pareigų, taikydamos nepriklausomą mechanizmą, pvz., per ombudsmeną energetikos reikalams, vartotojų instituciją arba reguliavimo instituciją. Jeigu galutinis vartotojas yra vartotojas, kaip apibrėžta Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2013/11/ES ⁽²³⁾, tokie neteisminiai ginčų sprendimo mechanizmai turi atitikti Direktyvoje 2013/11/ES nustatytus kokybės reikalavimus ir numatyti, kad pagrįstais atvejais būtų taikomos išlaidų grąžinimo ir kompensavimo sistemos.

2. Kai būtina, valstybės narės užtikrina, kad alternatyvaus ginčų sprendimo subjektai bendradarbiautų siekdami suteikti paprastus, sąžiningus, skaidrius, nepriklausomus, efektyvius ir veiksmingus neteisminius ginčų sprendimų mechanizmus visų ginčų, kurie kyla dėl produktų ar paslaugų, susijusių arba susietų su bet kuriuo produktu ar paslauga, kuriems taikoma ši direktyva, atvejais.

3. Elektros energijos įmonės privalo dalyvauti namų ūkio vartotojų neteisminiuose ginčų sprendimo mechanizmuose, nebent valstybė narė pagrįstų Komisijai, kad kiti mechanizmai veiksmingumo prasme yra lygiaverčiai.

27 straipsnis

Universalioji paslauga

1. Valstybės narės užtikrina, kad visiems namų ūkio vartotojams ir, kai valstybės narės mano, kad tai tinkama, mažosioms įmonėms, būtų teikiama universalioji paslauga, t. y. kad jos turėtų teisę savo teritorijoje gauti konkrečios kokybės elektros energiją už konkurencingas, lengvai bei aiškiai palyginamas, skaidrias ir nediskriminacines kainas. Siekdamos užtikrinti universalioji paslaugų teikimą, valstybės narės gali paskirti tiekėją, kurio paslaugomis naudojamosi kraštutiniai atvejai. Valstybės narės skirstymo sistemų operatoriams nustato pareigą prijungti vartotojus prie savo tinklo tomis sąlygomis ir tarifais, kurie nustatyti remiantis 59 straipsnio 7 dalyje nustatyta tvarka. Ši direktyva netrukdo valstybėms narėms stiprinti namų ūkio vartotojų ir mažų ir vidutinių ne namų ūkio vartotojų pozicijų rinkoje, skatinant savanoriško telkimosi, kuriuo siekiama geriau atstovauti tai vartotojų grupei, galimybes.

2. 1 dalis įgyvendinama skaidriai ir nediskriminuojant, o jos įgyvendinimas neturi trukdyti 4 straipsnyje numatytam laisvam tiekėjo pasirinkimui.

⁽²³⁾ 2013 m. gegužės 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2013/11/ES dėl alternatyvaus vartotojų ginčų sprendimo, kuria iš dalies keičiami Reglamentas (EB) Nr. 2006/2004 ir Direktyva 2009/22/EB (Direktyva dėl vartotojų AGS) (OL L 165, 2013 6 18, p. 63).

28 straipsnis

Pažeidžiami vartotojai

1. Valstybės narės imasi tinkamų priemonių vartotojams apsaugoti ir visų pirma užtikrina, kad būtų taikomos adekvačios priemonės pažeidžiamiems vartotojams apsaugoti. Šiomis aplinkybėmis kiekviena valstybė narė apibrėžia pažeidžiamų vartotojų sąvoką, kuri gali būti susijusi su energijos nepriteklumi ir, *inter alia*, su draudimu kritiniais atvejais tokiems vartotojams atjungti elektros energijos tiekimą. Sąvoka „pažeidžiami vartotojai“ gali apimti pajamų lygį, iš disponuojamųjų pajamų energijai skiriamas išlaidas, namų energijos vartojimo efektyvumą, kritinę priklausomybę nuo elektrinių prietaisų dėl sveikatos priežasčių, amžių ir kitus kriterijus. Valstybės narės užtikrina, kad būtų paisoma su pažeidžiamais vartotojais susijusių teisių ir pareigų. Visų pirma jos imasi priemonių atokiose vietovėse esantiems vartotojams apsaugoti. Jos užtikrina aukštą vartotojų apsaugos lygį, ypač susijusį su sutarties sąlygų, bendros informacijos ir ginčų sprendimo mechanizmų skaidrumu.

2. Valstybės narės imasi tinkamų priemonių, kurios skirtos energijos nepritekliaus, nustatyto pagal Reglamento (ES) 2018/1999 3 straipsnio 3 dalies d punktą, klausimams spręsti, įskaitant kovą su skurdu platesniu mastu, kaip antai socialinės apsaugos sistemos lengvatų, skirtų užtikrinti reikiamą tiekimą pažeidžiamiems vartotojams, teikimas arba paramos, siekiant didinti energijos vartojimo efektyvumą, teikimas. Tokios priemonės netrukdo veiksmingai atverti rinkos, kaip nustatyta 4 straipsnyje, ar jai veikti ir prireikus apie jas pranešama Komisijai laikantis 9 straipsnio 4 dalies. Į tokius pranešimus taip pat gali būti įtraukiamos priemonės, kurių imtasi bendrojoje socialinės apsaugos sistemoje.

29 straipsnis

Energijos nepriteklus

Valstybės narės, nustatydamos energijos nepriteklių patiriančių namų ūkių skaičių pagal Reglamento (ES) 2018/1999 3 straipsnio 3 dalies d punktą, nustato ir paskelbia kriterijų rinkinį, kuris gali apimti mažas pajamas, dideles iš disponuojamųjų pajamų energijai skiriamas išlaidas ir žemą energijos vartojimo efektyvumą.

Šiuo klausimu ir pagal 5 straipsnio 5 dalį Komisija pateikia gaires dėl didelio energijos nepriteklių patiriančių namų ūkių skaičiaus apibrėžties, remdamasi prielaida, kad bet koks namų ūkių energijos nepriteklus gali būti laikomas dideliu.

IV SKYRIUS

SKIRSTYMO SISTEMOS EKSPLOATAVIMAS

30 straipsnis

Skirstymo sistemos operatorių paskyrimas

Laikotarpiui, kurį valstybės narės nustato atsižvelgdamos į efektyvumo ir ekonominės pusiausvyros aspektus, valstybės narės paskiria vieną ar daugiau skirstymo sistemos operatorių, arba reikalauja, kad tai padarytų įmonės, kurioms nuosavybės teise priklauso skirstymo sistemos arba kurios yra atsakingos už skirstymo sistemas.

31 straipsnis

Skirstymo sistemos operatorių užduotys

1. Skirstymo sistemos operatorius yra atsakingas už ilgalaikio sistemos gebėjimo patenkinti pagrįstą elektros energijos skirstymo paklausą, atsižvelgiant į ekonomines sąlygas, savo teritorijoje eksploatuoti, vykdyti techninę priežiūrą ir plėtoti saugią, patikimą ir efektyvią elektros energijos skirstymo sistemą, tinkamai atsižvelgiant į aplinkos apsaugą ir energijos vartojimo efektyvumą.

2. Bet kuriuo atveju skirstymo sistemos operatorius nediskriminuoja sistemos naudotojų ar sistemos naudotojų grupių, ypač savo susijusių įmonių naudai.

3. Skirstymo sistemos operatorius teikia sistemos naudotojams informaciją, kuri jiems reikalinga siekiant turėti efektyvią prieigą prie sistemos, įskaitant naudojimąsi ja.

4. Valstybė narė gali reikalauti, kad skirstymo sistemos operatorius, vykdydamas gamybos įrenginių dispečerinį valdymą, pirmenybę teiktų gamybos įrenginiams, kuriems naudojami atsinaujinantys ištekliai arba kurie naudoja didelio naudingumo kogeneraciją pagal Reglamento (ES) 2019/943 12 straipsnį.
5. Kiekvienas skirstymo sistemos operatorius veikia kaip neutralus rinkos tarpininkas perkant elektros energiją, kurią jis naudoja savo sistemoje patiriamiems energijos nuostoliams padengti, laikydamasis skaidrios, nediskriminacinės, rinkos veikimu pagrįstos tvarkos visais atvejais, kai jis privalo atlikti tokią funkciją.
6. Jeigu skirstymo sistemos operatorius yra atsakingas už produktų ir paslaugų, būtinų veiksmingam, patikimam ir saugiam skirstymo sistemos eksploatavimui užtikrinti, pirkimą, skirstymo sistemos operatoriaus tuo tikslu priimtos taisyklės turi būti objektyvios, skaidrios ir nediskriminacinės ir jos turi būti parengiamos koordinuojant veiksmus su perdavimo sistemos operatoriais ir kitais atitinkamais rinkos dalyviais. Sąlygos, įskaitant, kai taikoma, taisyklės ir tarifus, kuriais remiantis skirstymo sistemos operatoriams turi būti tiekiami tokie produktai ir teikiamos tokios paslaugos, pagal 59 straipsnio 7 dalį nustatomos nediskriminaciniu ir išlaidas atspindinčiu būdu bei yra paskelbiamos.
7. Vykdydamas 6 dalyje nurodytas užduotis, skirstymo sistemos operatorius perka jo sistemai reikalingas su dažnio reguliavimu nesusijusias papildomas paslaugas laikydamasis skaidrių, nediskriminacinių ir rinkos veikimu pagrįstų procedūrų, išskyrus atvejus, kai reguliavimo institucija padarė išvadą, kad rinkos veikimu grindžiamas su dažnio reguliavimu nesusijusių papildomų paslaugų teikimas yra ekonomiškai neefektyvus, ir leido taikyti nukrypti leidžiančią nuostatą. Pareiga pirkti su dažnio reguliavimu nesusijusias papildomas paslaugas netaikoma visiškai integruotiems tinklo komponentams.
8. Perkant 6 dalyje nurodytus produktus ir paslaugas užtikrinamas veiksmingas visų reikalavimus atitinkančių rinkos dalyvių, be kita ko, rinkos dalyvių, siūlančių atsinaujinančiųjų energijos išteklių energiją, rinkos dalyvių, užsiimančių reguliavimu apkrova, energijos kaupimo įrenginių operatorių ir telkimu užsiimančių rinkos dalyvių, dalyvavimas, visų pirma reikalaujant, kad reguliavimo institucijos ir skirstymo sistemos operatoriai, glaudžiai bendradarbiaudami su visais rinkos dalyviais, taip pat perdavimo sistemos operatorius, nustatytų dalyvavimo tose rinkose techninius reikalavimus remiantis techninėmis tų rinkų charakteristikomis ir visų rinkos dalyvių pajėgumais.
9. Skirstymo sistemos operatoriai bendradarbiauja su perdavimo sistemos operatoriais, kad būtų užtikrintas veiksmingas prie jų tinklo prijungtų rinkos dalyvių dalyvavimas mažmeninėse, didmeninėse ir balansavimo rinkose. Dėl balansavimo paslaugų, susijusių su skirstymo sistemoje esančiais ištekliais, teikimo susitariama su atitinkamu perdavimo sistemos operatoriumi, vadovaujantis Reglamento (ES) 2019/943 57 straipsniu ir Komisijos reglamento (ES) 2017/1485 ⁽²⁴⁾ 182 straipsniu.
10. Valstybės narės arba jų paskirtos kompetentingos institucijos gali leisti skirstymo sistemos operatoriams vykdyti kitokią nei šioje direktyvoje ir Reglamente (ES) 2019/943 numatytą veiklą, jei tokia veikla būtina, kad skirstymo sistemos operatoriai galėtų vykdyti savo pareigas pagal šią direktyvą arba Reglamentą (ES) 2019/943, su sąlyga, kad reguliavimo institucija padarė išvadą, kad tokia nukrypti leidžianti nuostata yra būtina. Šia dalimi nedaromas poveikis skirstymo sistemos operatorių teisei turėti nuosavybės teise, plėtoti, valdyti arba eksploatuoti tinklus, kurie nėra elektros energijos tinklai, kai valstybė narė ar paskirta kompetentinga institucija yra suteikusi tokią teisę.

32 straipsnis

Paskatos skirstymo tinkluose naudoti lankstumo priemonės

1. Valstybės narės nustato būtiną reguliavimo sistemą, leidžiančią skirstymo sistemų operatoriams pirkti lankstumo paslaugas, įskaitant perkrovos valdymą jų aprėpties zonose, kad būtų pagerintas skirstymo sistemos eksploatavimo ir plėtos efektyvumas, ir skatinančią juos tai daryti. Visų pirma, reguliavimo sistema užtikrina, kad skirstymo sistemos operatoriai galėtų pirkti tokias paslaugas iš paskirstytos gamybos, reguliavimo apkrova arba energijos kaupimo tiekėjų, ir skatina rinktis energijos vartojimo efektyvumo priemones, kai tokios paslaugos ekonomiškai veiksmingai sumažina poreikį atnaujinti ar pakeisti elektros energijos pajėgumus bei padeda veiksmingai ir saugiai eksploatuoti skirstymo sistemą. Skirstymo sistemos operatoriai tokias paslaugas perka laikydamiesi skaidrios, nediskriminacinės ir rinkos veikimu pagrįstos tvarkos, išskyrus atvejus, kai reguliavimo institucijos nustato, kad tokių paslaugų pirkimas nėra ekonomiškai efektyvus arba kad dėl tokio pirkimo atsirastų didelių rinkos iškraipymų arba didesnė perkrova.

⁽²⁴⁾ 2017 m. rugpjūčio 2 d. Komisijos reglamentas (ES) 2017/1485, kuriuo nustatomos elektros energijos perdavimo sistemos eksploatavimo gairės (OL L 220, 2017 8 25, p. 1).

2. Skirstymo sistemos operatoriai, jei pritaria reguliavimo institucija, arba pati reguliavimo institucija, taikydami skaidrią ir dalyvavimu grindžiamą procedūrą, apimančią visus susijusius sistemos naudotojus ir perdavimo sistemos operatorių, bent nacionaliniu lygmeniu nustato perkamų paslaugų lankstumo specifikacijas ir, kai tikslinga, standartizuotus rinkos produktus skirtus tokioms paslaugoms. Specifikacijomis užtikrinamas veiksmingas ir nediskriminacinis visų rinkos dalyvių, be kita ko, rinkos dalyvių, siūlančių atsinaujinančiųjų energijos išteklių energiją, rinkos dalyvių, užsiimančių reguliavimu apkrova, energijos kaupimo įrenginių operatorių ir telkimu užsiimančių rinkos dalyvių, dalyvavimas. Skirstymo sistemos operatoriai keičiasi visa būtina informacija ir koordinuoja veiksmus su perdavimo sistemos operatoriais siekdami užtikrinti optimalių išteklių naudojimą, saugų ir veiksmingą sistemos eksploatavimą ir sudaryti palankesnes sąlygas rinkai plėtoti. Skirstymo sistemos operatoriams tinkamai atlyginama už tokių paslaugų pirkimą, kad jie bent atgautų savo patirtas pagrįstas atitinkamas išlaidas, įskaitant išlaidas būtinoms informacinių ir ryšių technologijoms ir infrastruktūros išlaidas.

3. Skirstymo sistemų plėtra grindžiama skaidriu tinklo plėtros planu, kurį skirstymo sistemos operatorius skelbia bent kas dvejus metus ir pateikia reguliavimo institucijai. Tinklo plėtros planas suteikia skaidrumo, susijusio su reikiamomis vidutinės trukmės ir ilgalaikėmis lankstumo paslaugomis, ir nustato planuojamas ateinančių penkerių–dešimties metų investicijas, visų pirma skirtas pagrindinei skirstymo infrastruktūrai, kuri reikalinga norint prijungti naujus gamybos pajėgumus ir naują apkrovą, įskaitant elektros energija varomų transporto priemonių įkrovimo prieigas. Tinklo plėtros plane taip pat nurodoma, kaip numatyta naudoti reguliavimą apkrova, energijos vartojimo efektyvumo priemones, energijos kaupimo įrenginius ar kitus išteklius, kuriuos skirstymo sistemos operatorius turi naudoti kaip alternatyvą sistemos plėtrai.

4. Perdavimo sistemos operatorius dėl tinklo plėtros plano konsultuojasi su visais atitinkamais sistemos naudotojais ir su atitinkamais perdavimo sistemos operatoriais. Perdavimo sistemos operatorius paskelbia konsultavimosi proceso rezultatus kartu su tinklo plėtros planu ir pateikia konsultavimosi proceso rezultatus ir tinklo plėtros planą reguliavimo institucijai. Reguliavimo institucija gali prašyti iš dalies pakeisti tą planą.

5. Valstybės narės gali nuspręsti netaikyti 3 dalyje nustatytos pareigos integruotoms elektros energijos įmonėms, kurios aptarnauja mažiau kaip 100 000 prisijungusių vartotojų arba kurios aptarnauja mažas atskiras sistemas.

33 straipsnis

Elektromobilumo integravimas į elektros energijos tinklą

1. Nedarant poveikio Europos Parlamento ir Tarybos direktyvai 2014/94/ES ⁽²⁵⁾, valstybės narės numato būtiną reguliavimo sistemą, kuri sudarys palankesnes sąlygas viešai prieinamų ir privačių įkrovimo prieigų prijungimui prie skirstymo tinklų. Valstybės narės užtikrina, kad skirstymo sistemos operatoriai nediskriminacinėmis sąlygomis bendradarbiautų, be kita ko, prijungimo prie tinklo klausimu, su visomis įmonėmis, kurios turi nuosavybės teise, plėtoja, eksploatuoja arba valdo elektros energija varomų transporto priemonių įkrovimo prieigas.

2. Skirstymo sistemos operatoriai neturi turėti nuosavybės teise, plėtoti, valdyti arba eksploatuoti elektros energija varomų transporto priemonių įkrovimo prieigų, išskyrus atvejus, kai skirstymo sistemos operatoriai nuosavybės teise turi privačias įkrovimo prieigas tik savo reikmėms.

3. Nukrypdomos nuo 2 dalies valstybės narės gali leisti skirstymo sistemos operatoriams turėti nuosavybės teise, plėtoti, valdyti arba eksploatuoti elektros energija varomų transporto priemonių įkrovimo prieigas su sąlyga, kad įvykdytos visos šios sąlygos:

- a) po atviro, skaidraus ir nediskriminacinio konkurso, kurį peržiūri ir patvirtina reguliavimo institucija, kitoms šalims nebuvo suteikta teisė turėti nuosavybės teise, plėtoti, valdyti arba eksploatuoti elektros energija varomų transporto priemonių įkrovimo prieigas arba jos negalėjo tų paslaugų suteikti pagrįstomis kainomis ir laiku;
- b) reguliavimo institucija atliko a punkte numatyto konkurso sąlygų *ex ante* peržiūrą ir suteikė savo patvirtinimą;
- c) skirstymo sistemos operatorius, remdamasis 6 straipsniu, įkrovimo prieigas eksploatuoja trečiųjų šalių prieigos pagrindu ir nediskriminuoja skirtingų sistemos naudotojų ar skirtingų sistemos naudotojų kategorijų, ypač su juo susijusių įmonių naudai.

⁽²⁵⁾ 2014 m. spalio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/94/ES dėl alternatyviųjų degalų infrastruktūros diegimo (OL L 307, 2014 10 28, p. 1).

Reguliavimo institucija gali parengti gaires arba pirkimo nuostatas, kurios padėtų skirstymo sistemos operatoriams užtikrinti sąžiningą konkursą.

4. Jeigu valstybės narės įvykdė 3 dalyje nustatytas sąlygas, valstybės narės arba jų paskirtos kompetentingos institucijos reguliariais intervalais arba bent kas penkerius metus rengia viešą konsultaciją siekdamas pakartotinai įvertinti kitų šalių potencialų interesą turėti nuosavybės teise, plėtoti, eksploatuoti arba valdyti elektros energija varomų transporto priemonių įkrovimo prieigas. Jei iš atliktos viešosios konsultacijos paaiškėja, kad tokias prieigas kitos šalys gebėtų ekonomiškai efektyviai turėti nuosavybės teise, plėtoti, eksploatuoti arba valdyti, valstybės narės užtikrina, kad skirstymo sistemos operatorių veikla šioje srityje būtų laipsniškai panaikinta su sąlyga, kad bus sėkmingai užbaigtas 3 dalies a punkte nurodytas konkursas. Nustatydamos to konkurso sąlygas reguliavimo institucijos gali leisti skirstymo sistemos operatoriui gauti pagrįstą kompensaciją, visų pirma susigrąžinti likutinę savo investicijų į įkrovimo infrastruktūrą vertę.

34 straipsnis

Skirstymo sistemos operatorių užduotys tvarkant duomenis

Valstybės narės užtikrina, kad visoms reikalavimus atitinkančioms šalims aiškiais ir lygiomis sąlygomis būtų suteikta nediskriminacinė prieiga prie duomenų, laikantis atitinkamų duomenų apsaugos taisyklių. Tose valstybėse narėse, kuriose pagal 19 straipsnį įdiegtos pažangiosios matavimo sistemos, ir kuriose skirstymo sistemos operatoriai užsiima duomenų tvarkymu, 35 straipsnio 2 dalies d punkte nurodytos atitikties programos turi apimti konkrečias priemones, padedančias išvengti reikalavimus atitinkančių šalių diskriminavimo, susijusio su prieiga prie duomenų, kaip numatyta 23 straipsnyje. Jei skirstymo sistemos operatoriams netaikomos 35 straipsnio 1, 2 ar 3 dalys, valstybės narės imasi visų būtinų priemonių siekdamas užtikrinti, kad vertikalios integracijos įmonės, vykdydamos savo tiekimo veiklą, neturėtų privilegijuotos prieigos prie duomenų.

35 straipsnis

Skirstymo sistemos operatorių veiklos rūšių atskyrimas

1. Kai skirstymo sistemos operatorius yra vertikalios integracijos įmonės dalis, bent jos teisinės formos, organizacinės struktūros ir sprendimų priėmimo požiūriu jis turi būti nepriklausomas nuo kitų veiklos rūšių, nesusijusių su skirstymu. Tomis taisyklėmis nenustatoma pareiga skirstymo sistemos operatoriaus turto nuosavybę atskirti nuo vertikalios integracijos įmonės.
2. Kai skirstymo sistemos operatorius yra vertikalios integracijos įmonės dalis, be 1 dalyje nustatytų reikalavimų, savo organizacinės struktūros ir sprendimų priėmimo požiūriu jis turi būti nepriklausomas nuo kitų veiklos rūšių, nesusijusių su skirstymu. Siekiant tai užtikrinti, taikomi šie būtiniausi kriterijai:
  - a) asmenys, atsakingi už skirstymo sistemos operatoriaus valdymą, nepriklauso integruotos elektros energijos bendrovės, tiesiogiai ar netiesiogiai atsakingos už kasdienę elektros energijos gamybos, perdavimo ar tiekimo veiklą, organizacinei struktūrai;
  - b) būtina imtis tinkamų priemonių, siekiant užtikrinti, kad į atsakingų už skirstymo sistemos operatoriaus valdymą asmenų profesinius interesus būtų atsižvelgiama taip, kad jiems būtų užtikrinta galimybė veikti savarankiškai;
  - c) skirstymo sistemos operatoriui turi būti suteiktos veiksmingos teisės priimti sprendimus nepriklausomai nuo integruotos elektros energijos įmonės, susijusios su turtu, kuris būtinas tinklo eksploatavimui, techninei priežiūrai ar plėtrai. Toms užduotims atlikti skirstymo sistemos operatorius turi turėti būtinus išteklius, įskaitant žmogiškuosius, techninius, materialinius ir finansinius išteklius. Tai neturėtų trukdyti taikyti tinkamus koordinavimo mechanizmus siekiant užtikrinti, kad būtų saugomos patronuojančiosios bendrovės ekonominės ir valdymo reguliavimo teisės dėl patronuojamosios bendrovės turto grąžos, kurios netiesiogiai reglamentuojamos 59 straipsnio 7 dalimi. Visų pirma patronuojančioji bendrovė tokiu būdu galės patvirtinti skirstymo sistemos operatoriaus metinį finansinį planą ar bet kurį lygiavertį dokumentą bei nustatyti savo patronuojamosios bendrovės bendras įsiskolinimų ribas. Ši nuostata nesuteikia patronuojančiajai bendrovei teisės duoti nurodymus dėl kasdienės veiklos ar dėl atskirų sprendimų, susijusių su skirstymo linijų statyba ar atnaujinimu, kurie neviršija patvirtinto finansinio plano ar bet kurio lygiavertio dokumento sąlygų, ir

d) skirstymo sistemos operatorius turi parengti atitiktą programą, kurioje nurodomos taikytos priemonės, siekiant užtikrinti, kad būtų išvengta diskriminacinio elgesio, ir turi užtikrinti tinkamą jos vykdymo priežiūros stebėseną. Atitiktą programoje nustatomos konkrečios darbuotojų pareigos tam tikslui pasiekti. Už atitiktą programos priežiūrą atsakingas asmuo ar įstaiga, už skirstymo sistemos operatoriaus atitiktą programos priežiūrą atsakingas pareigūnas, pateikia 57 straipsnio 1 dalyje nurodytai reguliavimo institucijai metinę ataskaitą, kurioje nurodo taikytas priemones ir kuri yra paskelbiama. Už skirstymo sistemos operatoriaus atitiktą programos priežiūrą atsakingas pareigūnas turi būti visiškai nepriklausomas ir savo užduočiai atlikti gali naudotis visa būtina skirstymo sistemos operatoriaus ir visų susijusių įmonių turima informacija.

3. Jeigu skirstymo sistemos operatorius yra vertikalios integracijos įmonės dalis, valstybės narės užtikrina, jog skirstymo sistemos operatoriaus veiklą stebėtų reguliavimo institucijos ar kitos kompetentingos nacionalinės institucijos, kad jis negalėtų pasinaudoti vertikalios integracijos pranašumu konkurencijai iškraipyti. Visų pirma vertikalios integracijos skirstymo sistemos operatoriai, skleisdami informaciją ir kurdami prekių ženklą, neturi sukurti painiavos dėl vertikalios integracijos įmonės tiekimo filialo atskiros tapatybės.

4. Valstybės narės gali priimti sprendimą netaikyti 1, 2 ir 3 dalių integruotoms elektros energijos įmonėms, aptarnaujančioms mažiau kaip 100 000 sujungtų vartotojų arba mažas atskiras sistemas.

36 straipsnis

Skirstymo sistemos operatorių nuosavybės teisė į energijos kaupimo įrenginius

1. Skirstymo sistemos operatoriams neleidžiama turėti nuosavybės teise, plėtoti, valdyti arba eksploatuoti energijos kaupimo įrenginių.

2. Nukrypstant nuo 1 dalies, valstybės narės gali leisti skirstymo sistemos operatoriams turėti nuosavybės teise, plėtoti, valdyti arba eksploatuoti energijos kaupimo įrenginius, jeigu jie yra visiškai integruoti tinklo komponentai ir reguliavimo institucija yra suteikusi patvirtinimą, arba jeigu įvykdytos visos šios sąlygos:

a) atlikus atvirą, skaidrų ir nediskriminacinį konkursą, kurį peržiūri ir patvirtina reguliavimo institucija, kitoms šalims nebuvo suteikta teisė turėti nuosavybės teise, plėtoti, valdyti arba eksploatuoti tokių įrenginių arba jos negalėjo tų paslaugų suteikti pagrįstomis kainomis ir laiku;

b) tokie įrenginiai būtini, kad skirstymo sistemos operatoriai galėtų įvykdyti savo pareigas pagal šią direktyvą, siekiant veiksmingo, patikimo ir saugaus skirstymo sistemos eksploatavimo, o įrenginiai nėra naudojami elektros energijai pirkti arba parduoti elektros energijos rinkose, ir

c) reguliavimo institucija įvertino, ar tokią nukrypti leidžiančią nuostatą taikyti būtina, ir atliko viso konkurso, įskaitant konkurso sąlygas, vertinimą bei suteikė patvirtinimą.

Reguliavimo institucija gali parengti gaires arba pirkimo nuostatas, kurios padėtų skirstymo sistemos operatoriams užtikrinti sąžiningą konkursą.

3. Reguliavimo institucijos reguliariais intervalais arba bent kas penkerius metus rengia viešą konsultaciją dėl esamų energijos kaupimo įrenginių, siekdamos įvertinti, ar yra potenciali galimybė ir suinteresuotumas investuoti į tokius įrenginius. Jei iš viešosios konsultacijos, atliktos reguliavimo institucijoms atlikus vertinimą, paaiškėja, kad tokius įrenginius trečiosios šalys gebėtų ekonomiškai efektyviai turėti nuosavybės teise, plėtoti, eksploatuoti arba valdyti, reguliavimo institucija užtikrina, kad skirstymo sistemos operatorių veikla šioje srityje būtų laipsniškai panaikinta per 18 mėnesių. Nustatydamos to konkurso sąlygas, reguliavimo institucijos skirstymo sistemos operatoriams gali leisti gauti pagrįstą kompensaciją, visų pirma susigrąžinti savo investicijų į energijos kaupimo įrenginius likutinę vertę.

4. 3 dalis netaikoma visiškai integruotiems tinklo komponentams arba naujų baterinių kaupimo įrenginių, dėl kurių galutinis investavimo sprendimas turi būti priimtas iki 2019 m. liepos 4 d., įprastu nuvertėjimo laikotarpiu, su sąlyga, kad tokie bateriniai kaupimo įrenginiai yra:

a) prijungiami prie tinklo vėliausiai po dvejų metų po to;

b) integruoti į skirstymo sistemą;

- c) naudojami tik reaktyviajam momentiniam tinklo saugumo atkūrimui nenumatytų atvejų tinkle atveju, jei tokia atkūrimo priemonė pradeda veikti nedelsiant ir nustoja veikti, kai problemą galima išspręsti įprastiniu perskirstymu, ir
- d) nenaudojami elektros energijai pirkti arba parduoti elektros energijos rinkose, įskaitant balansavimą.

37 straipsnis

Skirstymo sistemos operatorių konfidencialumo pareiga

Nedarant poveikio 55 straipsniui ar kitam teisiniam reikalavimui atskleisti informaciją, skirstymo sistemos operatorius turi išsaugoti neskelbtinos komercinės informacijos, gautos vykdant savo veiklą, konfidencialumą ir pasirūpina, kad informacija apie jo paties veiklą, kurią atskleidus gali būti suteiktas komercinis pranašumas, nebūtų skelbiama diskriminaciniu būdu.

38 straipsnis

Uždaros skirstymo sistemos

1. Valstybės narės gali nurodyti reguliavimo institucijoms ar kitoms kompetentingoms institucijoms priskirti sistemą, kurioje elektros energija skirstoma geografiškai ribotoje pramoninėje, komercinėje ar bendrų paslaugų vietovėje ir, nedarant poveikio 4 daliai, neteikiama namų ūkio vartotojams, uždarai skirstymo sistemai, jeigu:

- a) dėl konkrečių techninių ar su sauga susijusių priežasčių tos sistemos naudotojų veikla ar gamybos procesas yra integruoti arba
- b) pagal tą sistemą elektros energija pirmiausia paskirstoma sistemos savininkui ar operatoriui arba jų susijusioms įmonėms.

2. Šios direktyvos tikslais uždaros skirstymo sistemos laikomos skirstymo sistemomis. Valstybės narės reguliavimo institucijoms gali nurodyti suteikti uždaros skirstymo sistemos operatoriui išimtis ir netaikyti:

- a) reikalavimo pagal 31 straipsnio 5 ir 7 dalis įsigyti energiją, kuri naudojama jo sistemoje patiriamoms energijos nuostoliams padengti ir su dažniu nesusijusioms pagalbinėms paslaugoms teikti, laikantis skaidrios, nediskriminacinės ir rinkos veikimu paremtos tvarkos;
- b) 6 straipsnio 1 dalyje nurodyto reikalavimo, pagal kurį tarifai arba jų apskaičiavimo metodikos būtų, laikantis 59 straipsnio 1 dalies, patvirtinti prieš jiems įsigaliojant;
- c) reikalavimų pagal 32 straipsnio 1 dalį pirkti lankstumo paslaugas ir pagal 32 straipsnio 3 dalį plėtoti operatoriaus sistemą pagal tinklo plėtros planus;
- d) reikalavimo pagal 33 straipsnio 2 dalį neturėti nuosavybės teisės, neplėtoti, nevaldyti ar neeksploatuoti elektros energija varomų transporto priemonių įkrovimo prieigų ir
- e) reikalavimo pagal 36 straipsnio 1 dalį neturėti nuosavybės teise, neplėtoti, nevaldyti ar neeksploatuoti energijos kaupimo įrenginių.

3. Kai pagal 2 dalį suteikiama išimtis, taikomi tarifai arba jų apskaičiavimo metodikos peržiūrimi ir tvirtinami uždaros skirstymo sistemos naudotojo prašymu laikantis 59 straipsnio 1 dalies.

4. Jei uždara skirstymo sistema epizodiškai naudojasi nedidelis skaičius namų ūkių, kuriuos sieja darbiniai santykiai ar panašūs ryšiai su skirstymo sistemos savininku ir kurie įsikūrę šios sistemos aptarnavimo teritorijoje, tai nedraudžia, kad būtų suteikiamos 2 dalyje nurodytos išimtis.

39 straipsnis

Jungtinis operatorius

35 straipsnio 1 dalis neturi trukdyti jungtiniam perdavimo ir skirstymo sistemos operatoriui vykdyti veiklą su sąlyga, kad operatorius laikosi 43 straipsnio 1 dalies arba 44 ir 45 straipsnių ar VI skyriaus 3 skirsnio arba, kad tam operatoriui taikoma 66 straipsnio 3 dalis.

V SKYRIUS

BENDROSIOS PERDAVIMO SISTEMOS OPERATORIAMS TAIKOMOS TAISYKLĖS

40 straipsnis

Perdavimo sistemos operatorių užduotys

1. Kiekvienas perdavimo sistemos operatorius:
  - a) glaudžiai bendradarbiaudamas su kaimyniniais perdavimo sistemos operatoriais ir skirstymo sistemos operatoriais užtikrina ilgalaikį sistemos pajėgumą tenkinti pagrįstus elektros energijos perdavimo poreikius, saugų, patikimą ir efektyvų perdavimo sistemos eksploatavimą, techninę priežiūrą ir plėtrą ekonominėmis sąlygomis bei deramai atsižvelgdamas į aplinką;
  - b) numato tinkamas priemones, kurių reikia jo pareigoms vykdyti;
  - c) prisideda užtikrinant tiekimo saugumą naudodamas tinkamus perdavimo pajėgumus ir remdamasis sistemos patikimumu;
  - d) valdo elektros energijos srautus sistemoje atsižvelgdamas į mainus su kitomis jungtinėmis sistemomis. Tuo tikslu perdavimo sistemos operatorius turi būti atsakingas už elektros energijos sistemos saugumo, patikimumo ir efektyvumo bei, atsižvelgdamas į tai, galimybės naudotis visomis reikalingomis papildomomis paslaugomis, įskaitant tas, kurias teikia reguliavimas apkrova ir energijos kaupimo įrenginiai, jeigu tokios galimybės užtikrinimas nepriklauso nuo kitų perdavimo sistemų, su kuriomis sujungta jo sistema, užtikrinimą;
  - e) pateikia kitų sistemų, su kuriomis sujungta jo sistema, operatoriui pakankamai informacijos, kad būtų užtikrinamas saugus ir efektyvus jungtinės sistemos eksploatavimas, koordinuojama jos plėtra ir sąveikumas;
  - f) užtikrina sistemos naudotojų ar sistemos naudotojų grupių nediskriminavimą, ypač savo susijusių įmonių naudai;
  - g) teikia sistemos naudotojams informaciją, kuri jiems reikalinga efektyviai prieigai prie sistemos;
  - h) renka perkrovos valdymo mokesčius ir sumas, mokėtinas pagal Reglamento (ES) 2019/943 49 straipsnyje nustatytą perdavimo sistemos operatorių tarpusavio kompensavimo mechanizmą, suteikia trečiajai šaliai prieigą ir ją valdo bei pateikia išsamius paaiškinimus, kai tokia prieiga, kurią kontroliuoja reguliavimo institucijos, nesuteikiama; perdavimo sistemos operatoriai, atlikdami šiame straipsnyje nustatytas užduotis, visų pirma sudaro palankias sąlygas rinkos integracijai;
  - i) siekdamas užtikrinti eksploatavimo saugumą perka papildomas paslaugas;
  - j) patvirtina regioninių koordinavimo centrų bendradarbiavimo ir koordinavimo sistemą;
  - k) dalyvauja nustatant Europos ir nacionalinius išteklių adekvatumo vertinimus pagal Reglamento (ES) 2019/943 IV skyrių;
  - l) atsako už perdavimo sistemų skaitmeninimą;
  - m) atsako už duomenų tvarkymą, įskaitant duomenų tvarkymo sistemų plėtojimą, už kibernetinį saugumą ir duomenų apsaugą laikantis taikytinų taisyklių ir nedarant poveikio kitų institucijų kompetencijai.
2. Valstybės narės gali numatyti, kad viena ar daugiau 1 dalyje išvardytų atsakomybės sričių būtų priskirta kitam perdavimo sistemos operatoriui, nei tas, kuriam perdavimo sistema priklauso nuosavybės teise ir kuriam kitu atveju būtų taikomos atitinkamos atsakomybės sritys. Perdavimo sistemos operatorius, kuriam paskirtos užduotys, turi būti sertifikuotas kaip operatorius, kuriam taikomas nuosavybės atskyrimas, nepriklausomas sistemos operatorius arba nepriklausomas perdavimo sistemos operatorius ir atitikti 43 straipsnyje nustatytus reikalavimus, tačiau neturi būti reikalauja, kad jam nuosavybės teise priklausytų perdavimo sistema, už kurią jis yra atsakingas.

Perdavimo sistemos operatorius, kuriam nuosavybės teise priklauso perdavimo sistema, turi atitikti VI skyriuje nustatytus reikalavimus ir būti sertifikuotas pagal 43 straipsnį. Tai nedaro poveikio perdavimo sistemos operatorių, kurie yra sertifikuoti kaip operatoriai, kuriems taikomas nuosavybės atskyrimas, nepriklausomo sistemos operatoriaus arba nepriklausomo perdavimo sistemos operatoriaus galimybei savo iniciatyva ir jiems vykdant priežiūrą deleguoti tam tikras užduotis kitiems perdavimo sistemos operatoriams, kurie yra sertifikuoti kaip operatoriai, kuriems taikomas nuosavybės atskyrimas, nepriklausomas sistemos operatoriui arba nepriklausomas perdavimo sistemos operatoriui, jeigu toks užduočių delegavimas nekeltų pavojaus užduotis deleguojančio perdavimo sistemos operatoriaus teisėms priimti veiksmingus ir nepriklausomus sprendimus.

3. Vykdydami 1 dalyje nurodytas užduotis perdavimo sistemos operatoriai atsižvelgia į regioninių koordinavimo centrų pateiktas rekomendacijas.

4. Vykdydami 1 dalies i punkte nurodytą užduotį perdavimo sistemos operatoriai balansavimo paslaugas perka šiomis sąlygomis:

a) taikydami skaidrias, nediskriminacines ir rinkos veikimu pagrįstas procedūras;

b) užtikrindami veiksmingą visų reikalavimus atitinkančių elektros energijos įmonių ir rinkos dalyvių, be kita ko, rinkos dalyvių, siūlančių atsinaujinančiųjų energijos išteklių energiją, rinkos dalyvių, užsiimančių reguliavimu apkrova, energijos kaupimo įrenginių operatorių ir telkimu užsiimančių rinkos dalyvių dalyvavimą.

Pirmos pastraipos b punkto tikslu reguliavimo institucijos ir perdavimo sistemos operatoriai, glaudžiai bendradarbiaudami su visais rinkos dalyviais, nustato dalyvavimo tose rinkose techninius reikalavimus remiantis techninėmis tų rinkų charakteristikomis.

5. 4 dalis taikoma perdavimo sistemos operatorių vykdomam su dažniu nesusijusių pagalbinių paslaugų teikimui, išskyrus atvejus, kai reguliavimo institucija įvertinusi padarė išvadą, kad rinkos veikimu grindžiamas su dažnio reguliavimu nesusijusių papildomų paslaugų teikimas yra ekonomiškai neefektyvus, ir leido taikyti nukrypti leidžiančią nuostatą. Visų pirma reguliavimo sistema užtikrina, kad perdavimo sistemos operatoriai galėtų pirkti tokias paslaugas iš reguliavimo apkrova ir energijos kaupimo paslaugas teikiančių tiekėjų ir skatintų rinktis energijos vartojimo efektyvumo priemones, kai tokios paslaugos ekonomiškai veiksmingai sumažina poreikį atnaujinti ar pakeisti elektros energijos pajėgumus ir padeda veiksmingai bei saugiai eksploatuoti perdavimo sistemą.

6. Perdavimo sistemos operatoriai, jei pritaria reguliavimo institucija, arba pati reguliavimo institucija, taikydami skaidrią ir dalyvavimu grindžiamą procedūrą, apimančią visus susijusius sistemos naudotojus ir skirstymo sistemos operatorius, bent nacionaliniu lygmeniu nustato perkamų su dažnio reguliavimu nesusijusių papildomų paslaugų specifikacijas ir, kai tinkama, standartizuotų tokių paslaugų rinkos produktų specifikacijas. Specifikacijomis užtikrinamas veiksmingas ir nediskriminacinis visų rinkos dalyvių, be kita ko, rinkos dalyvių, siūlančių atsinaujinančiųjų energijos išteklių energiją, rinkos dalyvių, užsiimančių reguliavimu apkrova, energijos kaupimo įrenginių operatorių ir telkimu užsiimančių rinkos dalyvių, dalyvavimas. Perdavimo sistemos operatoriai keičiasi visa būtina informacija ir koordinuoja veiksmus su skirstymo sistemos operatoriais siekdami užtikrinti optimalų išteklių naudojimą, saugų ir veiksmingą sistemos eksploatavimą ir sudaryti palankesnes sąlygas rinkai plėtoti. Perdavimo sistemos operatoriams tinkamai atlyginama už tokių paslaugų pirkimą siekiant jiems bent kompensuoti patirtas pagrįstas išlaidas, įskaitant išlaidas, būtinas informacinėms ir ryšių technologijoms, ir infrastruktūros išlaidas.

7. Pareiga pirkti 5 dalyje nurodytas su dažnio reguliavimu nesusijusias papildomas paslaugas netaikoma visiškai integruotiems tinklo komponentams.

8. Valstybės narės arba jų paskirtos kompetentingos institucijos gali leisti perdavimo sistemos operatoriams vykdyti kitą nei šioje direktyvoje ir Reglamente (ES) 2019/943 numatytą veiklą, jei tokia veikla būtina, kad perdavimo sistemos operatoriai galėtų vykdyti savo pareigas pagal šią direktyvą arba Reglamentą (ES) 2019/943, su sąlyga, kad reguliavimo institucija padarė išvadą, kad tokia nukrypti leidžianti nuostata yra būtina. Ši dalis nedaro poveikio perdavimo sistemos operatorių teisei turėti nuosavybės teise, plėtoti, valdyti arba eksploatuoti tinklus, kurie nėra elektros energijos tinklai, kai valstybė narė ar paskirta kompetentinga institucija yra suteikusi tokią teisę.

41 straipsnis

Perdavimo sistemos operatoriams ir perdavimo sistemos savininkams taikomi konfidencialumo ir skaidrumo reikalavimai

1. Nedarant poveikio 55 straipsniui ar kitai teisei prievolei atskleisti informaciją kiekvienas perdavimo sistemos operatorius ir kiekvienas perdavimo sistemos savininkas išsaugo neskelbtinos komercinės informacijos, gautos vykdant savo veiklą, konfidencialumą ir pasirūpina, kad informacija apie jų pačių veiklą, kurią atskleidus gali būti suteiktas komercinis pranašumas, nebūtų skelbiama diskriminaciniu būdu. Visų pirma jis neatskleidžia jokios neskelbtinos komercinės informacijos likusioms įmonės dalims, nebent toks atskleidimas būtų būtinas verslo sandoriui atlikti. Siekiant užtikrinti griežtą informacijos atskyrimo taisyklių laikymąsi, valstybės narės užtikrina, kad perdavimo sistemos savininkas ir kitos įmonės dalys nesinaudotų bendromis tarnybomis, pvz., bendromis teisės tarnybomis, išskyrus vykdant išimtinai administracines arba su informacinėmis technologijomis (toliau – IT) susijusias funkcijas.

2. Susijusioms įmonėms parduodant ar perkant elektros energiją, perdavimo sistemos operatoriai ne pagal paskirtį nenaudoja neskelbtinos komercinės informacijos, gautos iš trečiųjų šalių, suteikdami joms prieigą prie sistemos arba derėdamiesi dėl tokios prieigos.
3. Informacija, būtina veiksmingai konkurencijai ir veiksmingam rinkos veikimui užtikrinti turi būti viešai skelbiama. Ta pareiga nedaromas poveikis reikalavimui užtikrinti neskelbtinos komercinės informacijos konfidencialumą.

42 straipsnis

Igaliojimai priimti sprendimus dėl naujų gamybos įrenginių ir energijos kaupimo įrenginių prijungimo prie perdavimo sistemos

1. Perdavimo sistemos operatorius nustato ir paskelbia skaidrią ir veiksmingą procedūrą, skirtą nediskriminaciniam naujų gamybos įrenginių ir energijos kaupimo įrenginių prijungimui prie perdavimo sistemos. Tas procedūras patvirtina reguliavimo institucijos.
2. Perdavimo sistemos operatorius neturi teisės atsisakyti prijungti naują gamybos įrenginį arba energijos kaupimo įrenginį dėl turimų tinklo pajėgumų galimų apribojimų ateityje, pvz., perkrovos nutolusiose perdavimo sistemos dalyse. Perdavimo sistemos operatorius teikia reikiamą informaciją.

Pirma pastraipa nedaro poveikio perdavimo sistemos operatorių galimybei apriboti garantuojamus prijungimo pajėgumus arba pasiūlyti prijungimo galimybių, kurioms taikomi eksploatavimo apribojimai, siekiant užtikrinti ekonominį efektyvumą naujų gamybos įrenginių arba energijos kaupimo įrenginių atžvilgiu su sąlyga, kad tokius apribojimus patvirtino reguliavimo institucija. Reguliavimo institucija užtikrina, kad visi garantuojamų prijungimo pajėgumų arba eksploatavimo apribojimai būtų nustatomi remiantis skaidriomis ir nediskriminacinėmis procedūromis ir nesukurtų nepagrįstų kliūčių patekti į rinką. Jeigu gamybos įrenginys arba energijos kaupimo įrenginys padengia išlaidas, susijusias su neriboto prijungimo užtikrinimu, apribojimai netaikomi.

3. Perdavimo sistemos operatorius neturi teisės atsisakyti naujos jungties dėl to, kad atsirastų papildomų išlaidų, kylančių dėl būtino sistemos elementų pajėgumų netoli tos jungties padidinimo.

VI SKYRIUS

PERDAVIMO SISTEMOS OPERATORIŲ VEIKLOS RŪŠIŲ ATSKYRIMAS

1 skirsnis

Nuosavybės atskyrimas

43 straipsnis

Perdavimo sistemų nuosavybės ir perdavimo sistemos operatorių veiklos rūšių atskyrimas

1. Valstybės narės užtikrina, kad:
  - a) kiekviena įmonė, kuriai nuosavybės teise priklauso perdavimo sistema, veiktų kaip perdavimo sistemos operatorius;
  - b) tas pats asmuo ar asmenys neturėtų teisės:
    - i) tiesiogiai arba netiesiogiai kontroliuoti įmonę, atliekančią kurią nors iš gamybos ar tiekimo funkcijų, ir tiesiogiai arba netiesiogiai kontroliuoti perdavimo sistemos operatorių ar perdavimo sistemą arba turėti kokių nors teisių perdavimo sistemos operatoriaus arba perdavimo sistemos atžvilgiu arba
    - ii) tiesiogiai arba netiesiogiai kontroliuoti perdavimo sistemos operatorių ar perdavimo sistemą ir tiesiogiai arba netiesiogiai kontroliuoti įmonę, atliekančią kurią nors iš gamybos ar tiekimo funkcijų, arba turėti kokių nors teisių tokios įmonės atžvilgiu;

- c) tas pats asmuo ar asmenys neturėtų teisės skirti perdavimo sistemos operatoriaus ar perdavimo sistemos stebėtojų tarybos, administracinės valdybos arba teisės klausimais įmonei atstovaujančių organų narių ir tiesiogiai arba netiesiogiai kontroliuoti įmonę, atliekančią kurią nors iš gamybos ar tiekimo funkcijų, arba turėti kokių nors teisių tokios įmonės atžvilgiu ir
- d) tas pats asmuo neturėtų teisės būti ir įmonės, atliekančios kurią nors iš gamybos ar tiekimo funkcijų, ir perdavimo sistemos operatoriaus ar perdavimo sistemos stebėtojų tarybos, administracinės valdybos arba teisės klausimais įmonei atstovaujančių organų nariu.

2. 1 dalies b ir c punktuose nurodytos teisės visų pirma apima:

- a) įgaliojimus naudotis balsavimo teisėmis;
- b) įgaliojimus skirti stebėtojų tarybos, administracinės valdybos arba teisės klausimais įmonei atstovaujančių organų narius arba
- c) kontrolinio akcijų paketo turėjimą.

3. 1 dalies b punkto tikslais sąvoka „įmonė, atliekanti kurią nors iš gamybos ar tiekimo funkcijų“ apima „įmonę, atliekančią kurią nors iš gamybos ar tiekimo funkcijų“ Direktyvos 2009/73/EB prasme, o sąvokos „perdavimo sistemos operatorius“ ir „perdavimo sistema“ apima „perdavimo sistemos operatorių“ ir „perdavimo sistemą“ tos direktyvos prasme.

4. Laikoma, kad 1 dalies a punkte nustatyta pareiga yra įvykdyta tuo atveju, jeigu dvi ar daugiau įmonių, kurioms nuosavybės teise priklauso perdavimo sistemos, įsteigia bendrąją įmonę, atliekančią atitinkamo perdavimo sistemos operatoriaus funkcijas dvejose ar daugiau valstybių narių. Jokia kita įmonė negali būti bendrosios įmonės dalimi, nebent tokia įmonė pagal 44 straipsnį buvo patvirtinta nepriklausomu sistemos operatoriumi arba nepriklausomu perdavimo operatoriumi 3 skirsnio tikslais.

5. Jei 1 dalies b, c ir d punktuose nurodytas asmuo yra valstybė narė ar kitas viešasis subjektas, du atskiri viešieji subjektai, kontroliuojantys perdavimo sistemos operatorių ar perdavimo sistemą ir įmonę, atliekančią kurią nors iš gamybos ar tiekimo funkcijų, šio straipsnio įgyvendinimo tikslais nėra laikomi tuo pačiu asmeniu ar asmenimis.

6. Valstybės narės užtikrina, kad nei perdavimo sistemos operatoriaus, kuris yra vertikalios integracijos įmonės dalimi, turima 41 straipsnyje nurodyta neskelbtina informacija, nei tokio perdavimo sistemos operatoriaus darbuotojai nebūtų perkeltami į įmones, atliekančias kurias nors iš gamybos ar tiekimo funkcijų.

7. Jeigu 2009 m. rugsėjo 3 d. perdavimo sistema priklauso vertikalios integracijos įmonei, valstybė narė gali nuspręsti netaikyti 1 dalies.

Tokiu atveju atitinkama valstybė narė:

- a) paskiria nepriklausomą sistemos operatorių laikydamasi 44 straipsnio arba
- b) laikosi 3 skirsnio.

8. Jeigu 2009 m. rugsėjo 3 d. perdavimo sistema priklauso vertikalios integracijos įmonei ir yra nustatyta tvarka, perdavimo sistemos operatoriumi garantuojanti daugiau faktinio nepriklausomumo nei 3 skirsniu, valstybė narė gali nuspręsti netaikyti 1 dalies.

9. Prieš įmonę patvirtinant ir paskiriant perdavimo sistemos operatoriumi pagal šio straipsnio 8 dalį, ji sertifikuojama laikantis šios direktyvos 52 straipsnio 4, 5 ir 6 dalyse ir Reglamento (ES) 2019/943 51 straipsnyje nustatytų procedūrų, pagal kurias Komisija patikrina, ar esama tvarka perdavimo sistemos operatoriumi aiškiai garantuoja daugiau faktinio nepriklausomumo nei šio skyriaus 3 skirsniu.

10. Vertikalios integracijos įmonėms, kurioms nuosavybės teise priklauso perdavimo sistema, jokia atveju netrukdoma imtis veiksmų, kad jos galėtų laikytis 1 dalies.

11. Įmonės, atliekančios kurią nors iš gamybos ar tiekimo funkcijų, jokia būdu negali turėti galimybės tiesiogiai ar netiesiogiai kontroliuoti atskirtų perdavimo sistemos operatorių valstybėse narėse, kurios taiko 1 dalį, ar turėti kokių nors teisių jų atžvilgiu.

2 skirsnis

Nepriklausomas sistemos operatorius

44 straipsnis

Nepriklausomas sistemos operatorius

1. Jeigu 2009 m. rugsėjo 3 d. perdavimo sistema priklauso vertikalios integracijos įmonei, valstybės narės gali nuspręsti netaikyti 43 straipsnio 1 dalies ir perdavimo sistemos savininko siūlymu paskirti nepriklausomą sistemos operatorių. Tokį paskyrimą tvirtina Komisija.
2. Valstybė narė nepriklausomą sistemos operatorių gali patvirtinti ir paskirti tik tuo atveju, jeigu:
  - a) kandidatas į operatorius įrodė, kad atitinka 43 straipsnio 1 dalies b, c ir d punktuose nustatytus reikalavimus;
  - b) kandidatas į operatorius įrodė, kad turi reikiamų finansinių, techninių, materialinių ir žmogiškųjų išteklių savo užduotims pagal 40 straipsnį vykdyti;
  - c) kandidatas į operatorius įsipareigojo laikytis dešimties metų tinklo plėtros plano, kurio priežiūrą vykdo reguliavimo institucija;
  - d) perdavimo sistemos savininkas įrodė, kad gali vykdyti savo pareigas pagal 5 dalį. Tuo tikslu jis pateikia visus sutarčių su kandidatu į operatorius ir bet kuriuo kitu atitinkamu subjektu projektus, ir
  - e) kandidatas į operatorius įrodė, kad gali vykdyti savo pareigas pagal Reglamentą (ES) 2019/943, įskaitant bendradarbiavimą su perdavimo sistemos operatoriais Europos ir regionų lygmenimis.
3. Įmonės, kurioms reguliavimo institucija išdavė sertifikatą, patvirtinantį, kad jos atitinka 53 straipsnio ir šio straipsnio 2 dalies reikalavimus, valstybės narės patvirtina ir paskiria nepriklausomais sistemos operatoriais. Taikoma sertifikavimo procedūra, nustatyta arba šios direktyvos 52 straipsnyje ir Reglamento (ES) 2019/943 51 straipsnyje, arba šios direktyvos 53 straipsnyje.
4. Kiekvienas nepriklausomas sistemos operatorius yra atsakingas už prieigos suteikimą trečiajai šaliai ir už tokios prieigos valdymą, įskaitant prieigos mokesčio, perkrovos mokesčių ir mokėjimų, mokamų pagal nustatytą perdavimo sistemos operatorių tarpusavio kompensavimo mechanizmą laikantis Reglamento (ES) 2019/943 49 straipsnio, surinkimą, taip pat už perdavimo sistemos eksploatavimą, techninę priežiūrą ir plėtrą bei ilgalaikio sistemos pajėgumo tenkinti pagrįstą paklausą užtikrinimą planuojant investicijas. Plėtodamas perdavimo sistemą nepriklausomas sistemos operatorius atsako už planavimą (įskaitant leidimų išdavimo tvarką), naujos infrastruktūros statybą ir jos atidavimą eksploatuoti. Šiuo tikslu nepriklausomas sistemos operatorius atlieka perdavimo sistemos operatoriaus funkcijas laikydamasis šio skirsnio. Perdavimo sistemos savininkas neatsako už prieigos suteikimą trečiajai šaliai ir tokios prieigos valdymą ar už investavimo planavimą.
5. Jeigu paskiriamas nepriklausomas sistemos operatorius, perdavimo sistemos savininkas:
  - a) visapusiškai bendradarbiauja su nepriklausomu sistemos operatoriumi ir teikia paramą jam vykdant savo užduotis, be kita ko, visų pirma teikia visą reikiamą informaciją;
  - b) finansuoja investicijas, dėl kurių nusprendžia nepriklausomas sistemos operatorius ir kurias patvirtina reguliavimo institucija, arba sutinka, kad jas finansuotų bet kuri suinteresuota šalis, įskaitant nepriklausomą sistemos operatorių. Atitinkamas finansavimo priemonės patvirtina reguliavimo institucija. Prieš tokį patvirtinimą reguliavimo institucija konsultuojasi su perdavimo sistemos savininku ir kitomis suinteresuotomis šalimis;
  - c) prisiima atsakomybę, susijusią su tinklo turtu, išskyrus atsakomybės dalį, susijusią su nepriklausomo sistemos operatoriaus užduotimis, ir
  - d) užtikrina, kad būtų sudarytos palankesnės sąlygos finansuoti bet kokią tinklo plėtrą, išskyrus tas investicijas, kai pagal b punktą jis sutiko, kad finansuotų bet kokia suinteresuota šalis, įskaitant nepriklausomą sistemos operatorių.

6. Glaudžiai bendradarbiaujant su reguliavimo institucija atitinkamai nacionalinei konkurencijos institucijai suteikiami visi atitinkami įgaliojimai veiksmingai prižiūrėti, ar perdavimo sistemos savininkas laikosi 5 dalyje jam nustatytų pareigų.

45 straipsnis

Perdavimo sistemos savininkų veiklos rūšių atskyrimas

1. Jeigu buvo paskirtas nepriklausomas sistemos operatorius, perdavimo sistemos savininkas, kuris yra vertikalios integracijos įmonės dalis, bent teisinės formos, organizacinės struktūros ir sprendimų priėmimo tvarkos požiūriu turi būti nepriklausomas nuo kitų veiklos rūšių, nesusijusių su perdavimu.
2. Siekiant užtikrinti 1 dalyje nurodytą perdavimo sistemos savininko nepriklausomumą, taikomi šie būtiniausi kriterijai:
  - a) asmenys, atsakingi už perdavimo sistemos savininko valdymą, neturi priklausyti integruotos elektros energijos įmonės, tiesiogiai ar netiesiogiai atsakingos už kasdienę elektros energijos gamybos, skirstymo ir tiekimo veiklą, organizacinei struktūrai;
  - b) imamasi tinkamų priemonių siekiant užtikrinti, kad į atsakingų už perdavimo sistemos savininko valdymą asmenų profesinius interesus būtų atsižvelgiama taip, kad jiems būtų užtikrinta galimybė veikti savarankiškai, ir
  - c) perdavimo sistemos savininkas parengia atitikties programą, nustatančią priemones, kurių imtasi siekiant užkirsti kelią diskriminaciniam elgesiui, bei užtikrina tinkamo jos įgyvendinimo priežiūrą. Atitikties programoje nustatomos konkrečios darbuotojų pareigos tiems tikslams pasiekti. Už atitikties programos įgyvendinimo priežiūrą atsakingas asmuo ar įstaiga reguliavimo institucijai pateikia metinę ataskaitą, kurioje nurodo taikytas priemones ir ši ataskaita paskelbiama.

3 skirsnis

Nepriklausomi perdavimo operatoriai

46 straipsnis

Turtas, įranga, darbuotojai ir tapatybė

1. Perdavimo sistemos operatoriai turi turėti visus žmogiškuosius, techninius, materialinius ir finansinius išteklius, kurių reikia jų pareigoms pagal šią direktyvą vykdyti ir užsiimti elektros energijos perdavimo veikla, visų pirma:
  - a) elektros energijos perdavimo veiklai būtinas turtas, įskaitant perdavimo sistemą, yra perdavimo sistemos operatoriaus nuosavybė;
  - b) elektros energijos perdavimo veiklai, įskaitant visų įmonės užduočių atlikimą, būtinus darbuotojus įdarbina perdavimo sistemos operatorius;
  - c) vienos vertikalios integracijos įmonės dalies darbuotojų nuoma ir paslaugų teikimas kitoms vertikalios integracijos įmonės dalims yra draudžiami. Tačiau perdavimo sistemos operatorius gali teikti paslaugas vertikalios integracijos įmonei su sąlyga, kad:
    - i) tų paslaugų teikimas nediskriminuoja sistemos naudotojų, paslaugos yra prieinamos visiems sistemos naudotojams tokiomis pačiomis sąlygomis ir gamybos arba tiekimo srityje neapriboja konkurencijos, jos neiškreipia arba neužkerta jai kelio ir
    - ii) tų paslaugų teikimo sąlygas patvirtino reguliavimo institucija;
  - d) nedarant poveikio priežiūros organo sprendimams pagal 49 straipsnį, tinkamus finansinius išteklius būsimiems investiciniams projektams ir (arba) išteklius, skirtus esamam turtui pakeisti, vertikalios integracijos įmonė skiria perdavimo sistemos operatoriumi laiku, gavusi tinkamą perdavimo sistemos operatoriaus prašymą.

2. Be 40 straipsnyje išvardytų užduočių, elektros energijos perdavimo veikla apima bent šias užduotis:
  - a) perdavimo sistemos operatoriaus atstovavimą ir ryšių su trečiosiomis šalimis bei reguliavimo institucijomis palaikymą;
  - b) atstovavimą perdavimo sistemos operatoriui ENTSO-E;
  - c) priegos suteikimą trečiosioms šalims nediskriminuojant sistemos naudotojų ar sistemos naudotojų grupių ir tokios priegos valdymą;
  - d) visų su perdavimo sistema susijusių mokesčių, įskaitant priegos mokesčius, energiją nuostoliams padengti ir mokesčius už papildomas paslaugas, rinkimą;
  - e) saugios, veiksmingos ir ekonomiškios perdavimo sistemos eksploatavimą, techninę priežiūrą ir plėtojimą;
  - f) investicijų planavimą, užtikrinant ilgalaikį sistemos pajėgumą tenkinti pagrįstą paklausą ir garantuojant tiekimo saugumą;
  - g) tinkamų bendrų įmonių, įskaitant bendras įmones su vienu ar daugiau perdavimo sistemos operatorių, energijos biržų ir kitų svarbių subjektų kūrimą, siekiant tikslų plėtoti regioninių rinkų kūrimą arba sudaryti palankesnes sąlygas liberalizavimo procesui, ir
  - h) visas verslo paslaugas, įskaitant teisinės paslaugas, apskaitą ir IT paslaugas.
3. Perdavimo sistemos operatorių įsisteigimo teisinė forma yra tokia, kaip nurodyta Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2017/1132 ⁽²⁶⁾ I priede.
4. Užtikrindamas savo bendrą tapatybę, skleisdamas informaciją, kurdamas prekių ženklą ir vykdydamas veiklą savo patalpose perdavimo sistemos operatorius nesukuria painiavos dėl vertikalios integracijos įmonės ar bet kurios jos dalies atskiros tapatybės.
5. Perdavimo sistemos operatorius nesidalija IT sistemomis ar įranga, fizinėmis patalpomis ir priegos apsaugos sistemomis su jokia vertikalios integracijos įmonės dalimi, taip pat nesinaudoja tų pačių konsultantų ar išorės rangovų paslaugomis IT sistemų ar įrangos ir priegos apsaugos sistemų srityje.
6. Perdavimo sistemos operatorių sąskaitų auditą atlieka kitas nei vertikalios integracijos įmonės ar bet kurios jos dalies auditą atliekantis auditorius.

47 straipsnis

Perdavimo sistemos operatoriaus nepriklausomumas

1. Nedarant poveikio įsteigto priežiūros organo sprendimams pagal 49 straipsnį, perdavimo sistemos operatorius turi:
  - a) veiksmingas teises nepriklausomai nuo vertikalios integracijos įmonės priimti sprendimus dėl perdavimo sistemos eksploatavimui, techninei priežiūrai ar plėtojimui reikalingo turto ir
  - b) įgaliojimus didinti lėšas kapitalo rinkoje, visų pirma skolindamasis ir didindamas kapitalą.
2. Perdavimo sistemos operatorius visuomet veikia taip, kad užtikrintų pakankamai išteklių, kurių jam reikia perdavimo veiklai tinkamai bei veiksmingai vykdyti ir veiksmingai, saugiai bei ekonomiškai perdavimo sistemai plėtoti bei techniškai prižiūrėti.
3. Gamybos ar tiekimo funkcijas atliekančios vertikalios integracijos įmonės patronuojamosios įmonės negali būti tiesioginės arba netiesioginės perdavimo sistemos operatoriaus akcininkės. Perdavimo sistemos operatorius negali būti jokios vertikalios integracijos įmonės patronuojamosios įmonės, vykdančios gamybos ar tiekimo funkcijas, tiesioginis arba netiesioginis akcininkas ar gauti iš tos patronuojamosios įmonės dividendus arba bet kokią kitą finansinę naudą.
4. Perdavimo sistemos operatoriaus bendra valdymo struktūra ir įstatai užtikrina faktinį perdavimo sistemos operatoriaus nepriklausomumą pagal šį skirsnį. Vertikalios integracijos įmonė negali tiesiogiai arba netiesiogiai nustatyti perdavimo sistemos operatoriaus konkurencinio elgesio, susijusio su perdavimo sistemos operatoriaus kasdiene veikla ir tinklo valdymu arba su veikla, būtina dešimties metų tinklo plėtros planui parengti pagal 51 straipsnį.

⁽²⁶⁾ 2017 m. birželio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2017/1132 dėl tam tikrų bendrovių teisės aspektų (OL L 169, 2017 6 30, p. 46).

5. Vykdydami savo užduotis, nurodytas šios direktyvos 40 straipsnyje ir 46 straipsnio 2 dalyje, ir laikydamiesi Reglamento (ES) 2019/943 16, 18, 19 ir 50 straipsniuose nustatytų pareigų, perdavimo sistemos operatoriai nediskriminuoja asmenų ar subjektų ir gamybos ar tiekimo srityse neapriboja konkurencijos, jos neiškreipia ir neužkerta jai kelio.
6. Visi vertikalios integracijos įmonės ir perdavimo sistemos operatoriaus komerciniai ir finansiniai ryšiai, įskaitant perdavimo sistemos operatoriaus teikiamas paskolas vertikalios integracijos įmonei, turi atitikti rinkos sąlygas. Perdavimo sistemos operatorius saugo išsamius duomenis apie tokius komercinius bei finansinius ryšius ir reguliavimo institucijos prašymu, juos pateikia.
7. Perdavimo sistemos operatorius teikia reguliavimo institucijai tvirtinti visus komercinius ir finansinius susitarimus su vertikalios integracijos įmone.
8. Perdavimo sistemos operatorius informuoja reguliavimo instituciją apie 46 straipsnio 1 dalies d punkte nurodytus finansinius išteklius, kurie gali būti skirti būsimiems investiciniams projektams ir (arba) esamo turto pakeitimui.
9. Vertikalios integracijos įmonė susilaiko nuo visų veiksmų, kurie perdavimo sistemos operatoriui sukliudytų vykdyti šiame skyriuje nustatytas jo pareigas ar turėtų jų vykdymui įtakos, ir nereikalauja, kad perdavimo sistemos operatorius, vykdydamas tas pareigas, prašytų vertikalios integracijos įmonės leidimo.
10. Įmonę, kuriai reguliavimo institucija yra išdavusi sertifikatą, kad ji atitinka šio skyriaus reikalavimus, atitinkama valstybė narė patvirtina ir paskiria perdavimo sistemos operatoriumi. Taikoma sertifikavimo procedūra, nustatyta arba šios direktyvos 52 straipsnyje ir Reglamento (ES) 2019/943 51 straipsnyje, arba šios direktyvos 53 straipsnyje.

48 straipsnis

Perdavimo sistemos operatoriaus darbuotojų ir atliekamo valdymo nepriklausomumas

1. Sprendimus dėl už perdavimo sistemos operatoriaus valdymą atsakingų asmenų ir (arba) jo administracinių organų narių skyrimo bei įgaliojimų pratęsimo, darbo sąlygų, įskaitant atlyginimą, ir kadencijos pabaigos priima pagal 49 straipsnį paskirtas perdavimo sistemos operatoriaus priežiūros organas.
2. Reguliavimo institucijai pranešama asmenų, kuriuos priežiūros organas pasiūlė paskirti už perdavimo sistemos operatoriaus vykdomąjį valdymą atsakingais asmenimis ir (arba) jo administracinių organų nariais arba pratęsti jų įgaliojimus, vardai ir pavardės, kadencijos sąlygos, trukmė ir pabaiga, taip pat siūlomų sprendimų nutraukti tokią kadenciją motyvai. Tos 1 dalyje nurodytos sąlygos ir sprendimai tampa privalomi tik tuo atveju, jei per tris savaites nuo pranešimo dienos reguliavimo institucija nepareiškė prieštaravimų.

Reguliavimo institucija gali prieštarauti 1 dalyje nurodytiems sprendimams, jeigu:

- a) iškyla abejonių dėl paskirto už valdymą atsakingo asmens ir (arba) administracinių organų nario profesinio nepriklausomumo arba
  - b) pirmalaikio kadencijos nutraukimo atveju iškyla abejonių dėl tokio pirmalaikio nutraukimo pagrindimo.
3. Trejų metų laikotarpiu prieš už perdavimo sistemos operatoriaus valdymą atsakingų asmenų ir (arba) jo administracinių organų narių, kuriems taikoma ši dalis, paskyrimą jie neina tiesiogiai ar netiesiogiai profesinių pareigų vertikalios integracijos įmonėje arba neturi joje profesinės atsakomybės, interesų ar verslo ryšių su ja arba bet kuria jos dalimi, arba kontrolinį akcijų paketą turinčiais akcininkais, išskyrus perdavimo sistemos operatorių.
  4. Už perdavimo sistemos operatoriaus valdymą atsakingi asmenys ir (arba) jo administracinių organų nariai bei darbuotojai tiesiogiai ar netiesiogiai neina profesinių pareigų kitoje vertikalios integracijos įmonės dalyje arba neturi joje profesinės atsakomybės, interesų ar verslo ryšių su ja arba jos kontrolinį akcijų paketą turinčiais akcininkais.

5. Už perdavimo sistemos operatoriaus valdymą atsakingi asmenys ir (arba) jo administracinių organų nariai bei darbuotojai tiesiogiai ar netiesiogiai neturi jokių interesų jokioje vertikalios integracijos įmonės dalyje ar negauna iš jos finansinės naudos, išskyrus interesus ir finansinę naudą, susijusius su perdavimo sistemos operatoriumi. Jų atlyginimas nepriklauso nuo vertikalios integracijos įmonės veiklos ar rezultatų, o tik nuo perdavimo sistemos operatoriaus veiklos ar rezultatų.

6. Už perdavimo sistemos operatoriaus valdymą atsakingų asmenų ir (arba) jo administracinių organų narių skundų dėl pirmalaikio jų kadencijos nutraukimo atžvilgiu užtikrinamos veiksmingos teisės reguliavimo institucijai pateikti apeliaciją.

7. Pasibaigus už perdavimo sistemos operatoriaus valdymą atsakingų asmenų ir (arba) jo administracinių organų narių kadencijai, šie asmenys ne trumpesni kaip ketverių metų laikotarpį neturi eiti profesinių pareigų jokioje vertikalios integracijos įmonės dalyje, išskyrus perdavimo sistemos operatorių, arba turėti joje profesinės atsakomybės, interesų ar verslo santykių su ja arba jos kontrolinį akcijų paketą turinčiais akcininkais.

8. 3 dalis taikoma už perdavimo sistemos operatoriaus valdymą atsakingų asmenų ir (arba) jo administracinių organų narių daugumai.

Už perdavimo sistemos operatoriaus valdymą atsakingi asmenys ir (arba) jo administracinių organų nariai, kuriems netaikoma 3 dalis, bent šešių mėnesių laikotarpiu prieš jų paskyrimą neturi būti vykdę valdymo ar kitos susijusios veiklos vertikalios integracijos įmonėje.

Šios dalies pirmą pastraipą ir 4–7 dalys taikomos visiems asmenims, kurie dalyvauja vykdomajame valdyme, ir asmenims, kurie yra pastariesiems tiesiogiai atskaitingi su tinklo eksploatavimu, priežiūra ar plėtojimu susijusiais klausimais.

49 straipsnis

Priežiūros organas

1. Perdavimo sistemos operatorius turi priežiūros organą, kuris atsako už didelį poveikį perdavimo sistemos operatoriaus akcininkų turto vertei galinčių turėti sprendimų priėmimą, visų pirma dėl metinių ir ilgesnės trukmės finansinių planų patvirtinimo, perdavimo sistemos operatoriaus išsiskolinimo lygio ir akcininkams skirstomų dividendų kiekio. Priežiūros organo kompetencijai priklausantys sprendimai neapima sprendimų, susijusių su perdavimo sistemos operatoriaus kasdiene veikla ir tinklo valdymu, ir su veikla, kuri yra būtina dešimties metų tinklo plėtros planui parengti pagal 51 straipsnį.

2. Priežiūros organą sudaro vertikalios integracijos įmonei atstovaujantys nariai, trečiosios šalies akcininkams atstovaujantys nariai ir, jei tai numatyta atitinkamoje nacionalinėje teisėje, kitoms suinteresuotoms šalims, pavyzdžiui, perdavimo sistemos operatoriaus darbuotojams, atstovaujantys nariai.

3. 48 straipsnio 2 dalies pirmą pastraipą ir 48 straipsnio 3–7 dalys taikomos ne mažiau kaip pusei (atėmus vieną) priežiūros organo narių.

48 straipsnio 2 dalies antros pastraipos b punktas taikomas visiems priežiūros organo nariams.

50 straipsnis

Atitikties programa ir už atitikties programos priežiūrą atsakingas pareigūnas

1. Valstybės narės užtikrina, kad perdavimo sistemos operatoriai nustatytų ir įgyvendintų atitikties programą, nustatančią priemones, kurios taikomos siekiant užkirsti kelią diskriminaciniam elgesiui, bei užtikrintų tinkamą atitikties tai programai stebėseną. Atitikties programoje nustatomos konkrečios darbuotojų pareigos tiems tikslams pasiekti. Ją tvirtina reguliavimo institucija. Nedarant poveikio reguliavimo institucijos įgaliojimams, už atitikties programos priežiūrą atsakingas pareigūnas nepriklausomai stebi atitiktį programai.

2. Priežiūros organas skiria už atitikties programos priežiūrą atsakingą pareigūną, kurį turi patvirtinti reguliavimo institucija. Reguliavimo institucija gali atsisakyti patvirtinti už atitikties programos priežiūrą atsakingą pareigūną tik dėl priežasčių, susijusių su nepriklausomumo ar profesinių gebėjimų stoka. Už atitikties programos priežiūrą atsakingu pareigūnu gali būti fizinis arba juridinis asmuo. Už atitikties programos priežiūrą atsakingam pareigūnui taikomos 48 straipsnio 2–8 dalys.
3. Už atitikties programos priežiūrą atsakingas pareigūnas atsako už:
  - a) atitikties programos įgyvendinimo stebėseną;
  - b) metinės ataskaitos rengimą, priemonių, taikytų siekiant įgyvendinti atitikties programą, nustatymą ir jos pateikimą reguliavimo institucijai;
  - c) ataskaitų teikimą priežiūros organui ir rekomendacijų dėl atitikties programos ir jos įgyvendinimo teikimą;
  - d) reguliavimo institucijos informavimą apie visus esminius pažeidimus, susijusius su atitikties programos įgyvendinimu, ir
  - e) ataskaitų dėl vertikalios integracijos įmonės ir perdavimo sistemos operatoriaus komercinių ir finansinių ryšių teikimą reguliavimo institucijai.
4. Už atitikties programos priežiūrą atsakingas pareigūnas pateikia reguliavimo institucijai siūlomus sprendimus dėl investicijų plano arba dėl individualių investicijų į tinklą. Jis juos pateikia ne vėliau nei šiuos siūlomus sprendimus perdavimo sistemos operatoriaus vadovybė ir (arba) jo kompetentingas administracinis organas perduoda priežiūros organui.
5. Kai vertikalios integracijos įmonė visuotinio susirinkimo metu ar jos paskirtiems priežiūros organo nariams balsuojant sutrukdė priimti sprendimą, ir dėl to buvo užkirstas kelias investicijoms, kurios pagal dešimties metų tinklo plėtros planą turėjo būti padarytos per ateinančius trejus metus, arba šios investicijos buvo vilkinamos, už atitikties programos priežiūrą atsakingas pareigūnas apie tai praneša reguliavimo institucijai, kuri tokiu atveju imasi veiksmų pagal 51 straipsnį.
6. Už atitikties programos priežiūrą atsakingo pareigūno įgaliojimus ar įdarbinimą reglamentuojančias sąlygas, įskaitant jo kadencijos trukmę, tvirtina reguliavimo institucija. Tomis sąlygomis užtikrinamas už atitikties programos priežiūrą atsakingo pareigūno nepriklausomumas, įskaitant visų išteklių, būtinų jo pareigoms atlikti, suteikimą. Už atitikties programą atsakingas pareigūnas savo kadencijos metu vertikalios integracijos įmonėje ar jos dalyje negali eiti jokių kitų pareigų arba tiesiogiai ar netiesiogiai turėti verslo išpareigojimų ar interesų su ja arba jos kontrolinį paketą turinčiais akcininkais.
7. Už atitikties programos priežiūrą atsakingas pareigūnas žodžiu arba raštu reguliariai teikia ataskaitas reguliavimo institucijai ir turi teisę žodžiu arba raštu reguliariai teikti ataskaitas perdavimo sistemos operatoriaus priežiūros organui.
8. Už atitikties programos priežiūrą atsakingas pareigūnas gali dalyvauti perdavimo sistemos operatoriaus vadovybės ar administracinių organų posėdžiuose, taip pat priežiūros organo posėdžiuose bei visuotiniame susirinkime. Už atitikties programos priežiūrą atsakingas pareigūnas dalyvauja visuose posėdžiuose, kuriuose sprendžiami šie klausimai:
  - a) prieigos prie tinklo sąlygos, kaip nustatyta Reglamente (ES) 2019/943, visų pirma susijusios su tarifais, trečiosios šalies prieigos paslaugomis, pajėgumų paskirstymu ir perkrovos valdymu, skaidrumu, papildomomis paslaugomis ir antrinėmis rinkomis;
  - b) projektai, kurių imtasi siekiant eksploatuoti, techniškai prižiūrėti ir plėtoti perdavimo sistemą, įskaitant sujungimą ir investicijas į prijungimą;
  - c) perdavimo sistemos eksploatacijai būtinas energijos pirkimas ar pardavimas.
9. Už atitikties programos priežiūrą atsakingas pareigūnas prižiūri, ar perdavimo sistemos operatorius laikosi 41 straipsnio.
10. Už atitikties programos priežiūrą atsakingas pareigūnas gali naudotis visais atitinkamais duomenimis ir gali patekti į perdavimo sistemos operatoriaus biurus bei savo užduotims atlikti naudoti visa reikiama informacija.
11. Už atitikties programos priežiūrą atsakingas pareigūnas turi teisę patekti į perdavimo sistemos operatoriaus biurus be išankstinio pranešimo.
12. Gavęs išankstinį reguliavimo institucijos pritarimą, priežiūros organas gali atleisti už atitikties programos priežiūrą atsakingą pareigūną. Reguliavimo institucijos prašymu, jis atleidžia už atitikties programos priežiūrą atsakingą pareigūną dėl priežasčių, susijusių su nepriklausomumo ar profesinių gebėjimų stoka.

51 straipsnis

Tinklo plėtra ir įgaliojimai priimti sprendimus dėl investavimo

1. Bent kas dvejus metus perdavimo sistemos operatoriai, pasikonsultavę su visais atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais, reguliavimo institucijai pateikia dešimties metų tinklo plėtos planą, grindžiamą esama ir numatoma pasiūla ir paklausa. Tame tinklo plėtos plane nurodomos veiksmingos priemonės, skirtos sistemos pajėgumų pakankamumui ir tiekimo saugumui užtikrinti. Perdavimo sistemos operatorius dešimties metų tinklo plėtos planą paskelbia savo interneto svetainėje.

2. Dešimties metų tinklo plėtos plane visų pirma:

- a) rinkos dalyviams nurodoma pagrindinė perdavimo infrastruktūra, kurią reikia sukurti ar atnaujinti per ateinančius dešimt metų;
- b) nurodomos visos investicijos, dėl kurių jau priimtas sprendimas, ir nustatomos naujos investicijos, kurias reikės padaryti per ateinančius trejus metus, ir
- c) nustatomas visų investicinių projektų terminas.

3. Rengdamas dešimties metų tinklo plėtos planą perdavimo sistemos operatorius visapusiškai atsižvelgia į reguliavimo apkrova naudojimo, energijos kaupimo įrenginių ir kitų išteklių potencialą, kaip sistemos plėtos alternatyvas, taip pat į tikėtiną suvartojimą, prekybą su kitomis valstybėmis bei visos Sąjungos ir regioniniams tinklams skirtus investicijų planus.

4. Reguliavimo institucija dėl dešimties metų tinklo plėtos plano viešai ir skaidriai konsultuojasi su visais faktiniais ar potencialiais sistemos naudotojais. Asmenų ar įmonių, teigiančių, jog yra potencialūs sistemos naudotojai, gali būti paprašyta pagrįsti tokius teiginius. Reguliavimo institucija paskelbia konsultavimosi proceso rezultatus, visų pirma galimą investavimo poreikį.

5. Reguliavimo institucija išnagrinėja, ar dešimties metų tinklo plėtos plane atsižvelgta į visus investavimo poreikius, kurie buvo nustatyti konsultavimosi procese, ir ar jis suderinamas su neprivalomu visos Sąjungos dešimties metų tinklo plėtos planu (toliau – visos Sąjungos tinklo plėtos planas), nurodytu Reglamento (ES) 2019/943 30 straipsnio 1 dalies b punkte. Jei iškyla abejonių dėl suderinamumo su visos Sąjungos tinklo plėtos planu, reguliavimo institucija konsultuojasi su ACER. Reguliavimo institucija perdavimo sistemos operatoriaus gali paprašyti iš dalies pakeisti savo dešimties metų tinklo plėtos planą.

Kompetentingos nacionalinės institucijos išnagrinėja, ar dešimties metų tinklo plėtos planas suderinamas su nacionaliniu energetikos ir klimato srities veiksmų planu, pateiktu pagal Reglamentą (ES) 2018/1999.

6. Reguliavimo institucija vykdo dešimties metų tinklo plėtos plano įgyvendinimo stebėseną ir atlieka jo vertinimą.

7. Tuo atveju, kai perdavimo sistemos operatorius dėl kitų nei nuo jo priklausančių privalomų priežasčių nepadaro investicijos, kuri pagal dešimties metų tinklo plėtos planą turėjo būti padaryta per ateinančius trejus metus, valstybės narės užtikrina, kad reguliavimo institucija privalėtų imtis bent vienos iš toliau nurodytų priemonių tam, kad atitinkama investicija būtų padaryta, jei tokia investicija vis dar svarbi atsižvelgiant į naujausią dešimties metų tinklo plėtos planą:

- a) reikalauti, kad perdavimo sistemos operatorius atliktų atitinkamas investicijas;
- b) dėl atitinkamos investicijos organizuoti konkursą, kuriame galėtų dalyvauti bet kurie investuotojai, arba
- c) įpareigoti perdavimo sistemos operatorių sutikti padidinti kapitalą, siekiant finansuoti reikiamas investicijas ir sudaryti sąlygas nepriklausomiems investuotojams dalyvauti kapitale.

8. Kai reguliavimo institucija pasinaudoja 7 dalies b punkte nurodytais įgaliojimais, ji perdavimo sistemos operatorių gali įpareigoti sutikti su vienu ar daugiau iš šių reikalavimų:

- a) jog bet kuri trečioji šalis teiktų finansavimą;
- b) jog bet kuri trečioji šalis vykdytų statybą;

- c) jog pats sukurtų atitinkamą naują turtą;
- d) jog pats eksploatuotų atitinkamą naują turtą.

Perdavimo sistemos operatorius suteikia investuotojams visą investavimui reikalingą informaciją, prijungia naują turtą prie perdavimo tinklo ir apskritai deda visas pastangas sudaryti palankesnes sąlygas investicinio projekto įgyvendinimui.

Atitinkamas finansavimo priemonės patvirtina reguliavimo institucija.

9. Kai reguliavimo institucija pasinaudoja 7 dalyje nurodytais įgaliojimais, atitinkamose tarifų taisyklėse atsižvelgiama į atitinkamų investicijų sąnaudas.

4 skirsnis

Perdavimo sistemos operatorių paskyrimas ir sertifikavimas

52 straipsnis

Perdavimo sistemos operatorių paskyrimas ir sertifikavimas

1. Prieš patvirtinant ir paskiriant įmonę perdavimo sistemos operatoriumi, ji turi būti sertifikuojama taikant šio straipsnio 4, 5 ir 6 dalyse bei Reglamento (ES) 2019/943 51 straipsnyje nustatytas procedūras.
2. Įmonės, kurioms reguliavimo institucija, taikydama toliau nurodytą sertifikavimo procedūrą, išdavė sertifikatą, patvirtinantį, kad tos įmonės atitinka 43 straipsnio reikalavimus, valstybės narės patvirtina ir paskiria perdavimo sistemos operatoriais. Apie perdavimo sistemos operatorių paskyrimą pranešama Komisijai ir paskelbiama *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.
3. Perdavimo sistemos operatoriai reguliavimo institucijai praneša apie visus numatytus sandorius, kuriuos gali reikėti iš naujo įvertinti, ar jie atitinka 43 straipsnio reikalavimus.
4. Reguliavimo institucijos prižiūri, ar perdavimo sistemos operatoriai nuolat laikosi 43 straipsnio reikalavimų. Siekdamas užtikrinti tokių laikymąsi jos pradeda sertifikavimo procedūrą:
  - a) gavusios perdavimo sistemos operatoriaus pranešimą pagal 3 dalį;
  - b) savo iniciatyva, jeigu jos žino, kad dėl numatyto teisių pakeitimo ar poveikio perdavimo sistemos savininkams ar perdavimo sistemos operatoriams gali būti pažeistas 43 straipsnis arba jeigu jos turi pagrindo manyti, kad toks pažeidimas jau buvo padarytas, arba
  - c) gavusios pagrįstą Komisijos prašymą.
5. Reguliavimo institucijos priima sprendimą dėl perdavimo sistemos operatoriaus sertifikavimo per keturis mėnesius nuo perdavimo sistemos operatoriaus pranešimo arba nuo Komisijos prašymo pateikimo dienos. Pasibaigus tam laikotarpiui laikoma, kad sertifikatas išduotas. Aiškus arba numanomas reguliavimo institucijos sprendimas įsigalioja tik užbaigus 6 dalyje nustatytą procedūrą.
6. Apie aiškų arba numanomą sprendimą dėl perdavimo sistemos operatoriaus sertifikavimo reguliavimo institucija nedelsdama praneša Komisijai kartu pateikdama visą svarbią su tuo sprendimu susijusią informaciją. Komisija imasi veiksmų, laikydamasi Reglamento (ES) 2019/943 51 straipsnyje nustatytos tvarkos.
7. Reguliavimo institucijos ir Komisija perdavimo sistemos operatorių ir įmonių, atliekančių kurių nors iš gamybos ar tiekimo funkcijų, gali prašyti pateikti visą informaciją, kuri svarbi šiame straipsnyje nustatytais jū užduotims atlikti.
8. Reguliavimo institucijos ir Komisija išsaugo neskelbtinos komercinės informacijos konfidencialumą.

53 straipsnis

Su trečiosiomis valstybėmis susijęs sertifikavimas

1. Jeigu perdavimo sistemos savininkas arba perdavimo sistemos operatorius, kuriuos kontroliuoja asmuo ar asmenys iš trečiosios valstybės ar trečiųjų valstybių, prašo atlikti sertifikavimą, reguliavimo institucija apie tai praneša Komisijai.

Reguliavimo institucija taip pat nedelsdama praneša Komisijai apie aplinkybes, kurių rezultatas būtų tas, kad asmuo ar asmenys iš trečiosios valstybės ar trečiųjų valstybių įgytų perdavimo sistemos ar perdavimo sistemos operatoriaus kontrolę.

2. Perdavimo sistemos operatorius praneša reguliavimo institucijai apie aplinkybes, kurių rezultatas būtų tas, kad asmuo ar asmenys iš trečiosios valstybės ar trečiųjų valstybių įgytų perdavimo sistemos ar perdavimo sistemos operatoriaus kontrolę.

3. Reguliavimo institucija priima sprendimo dėl perdavimo sistemos operatoriaus sertifikavimo projektą per keturis mėnesius nuo perdavimo sistemos operatoriaus pranešimo dienos. Ji atsisako išduoti sertifikatą, jei neįrodoma:

- a) kad atitinkamas subjektas laikosi 43 straipsnio reikalavimų ir
- b) reguliavimo institucijai arba kitai valstybės narės paskirtai kompetentingai nacionalinei institucijai, kad sertifikato išdavimas nesukels pavojaus energijos tiekimo valstybei narei ir Sąjungai saugumui. Svarstydamą tą klausimą reguliavimo institucija arba kita kompetentinga nacionalinė institucija atsižvelgia į:
  - i) Sąjungos teises ir pareigas tos trečiosios valstybės atžvilgiu, kylančioms pagal tarptautinę teisę, įskaitant bet kokią susitarimą, sudarytą su viena ar daugiau trečiųjų valstybių, kurio šalis yra Sąjunga ir kuriame nagrinėjami energijos tiekimo saugumo klausimai;
  - ii) valstybės narės teises ir pareigas tos trečiosios valstybės atžvilgiu, kylančias iš su ja sudarytų susitarimų, jei jie atitinka Sąjungos teisę, ir
  - iii) kitus konkrečius to atvejo faktus bei aplinkybes ir į atitinkamą trečiąją valstybę.

4. Reguliavimo institucija nedelsdama praneša Komisijai apie sprendimą ir kartu pateikia visą svarbią su tuo sprendimu susijusią informaciją.

5. Valstybės narės numato, kad reguliavimo institucija arba paskirta kompetentinga institucija, nurodyta 3 dalies b punkte, prieš reguliavimo institucijai priimant sprendimą dėl sertifikavimo turi prašyti Komisijos nuomonės dėl to, ar:

- a) atitinkamas subjektas laikosi 43 straipsnio reikalavimų ir
- b) išdavus sertifikatą nekils pavojus energijos tiekimo Sąjungai saugumui.

6. Komisija 5 dalyje nurodytą prašymą nagrinėja iš karto, kai tik jį gauna. Per du mėnesius nuo prašymo gavimo dienos ji pateikia savo nuomonę reguliavimo institucijai arba, jei prašymą pateikė paskirta kompetentinga institucija – tai institucijai.

Rengdama nuomonę, Komisija gali konsultuotis su ACER, atitinkama valstybe nare ir suinteresuotomis šalimis. Jeigu Komisija pateikia tokį prašymą, dviejų mėnesių laikotarpis pratęsiamas dviem mėnesiais.

Jei per pirmoje ir antroje pastraipose nurodytą laikotarpį Komisija nepriima nuomonės, laikoma, kad ji neprieštarauja reguliavimo institucijos sprendimui.

7. Vertindama, ar dėl asmens arba asmenų iš trečiosios valstybės ar trečiųjų valstybių vykdomos kontrolės kils pavojus energijos tiekimo Sąjungai saugumui, Komisija atsižvelgia į:

- a) konkrečius to atvejo faktus ir atitinkamą trečiąją valstybę ar trečiąsias valstybes ir
- b) Sąjungos teises ir pareigas tos trečiosios valstybės ar trečiųjų valstybių atžvilgiu, kylančias pagal tarptautinę teisę, įskaitant susitarimą, sudarytą su viena ar daugiau trečiųjų valstybių, kurio šalis yra Sąjunga ir kuriame nagrinėjami energijos tiekimo saugumo klausimai.

8. Reguliavimo institucija per du mėnesius nuo 6 dalyje nurodyto laikotarpio pabaigos priima galutinį sprendimą dėl sertifikavimo. Priimdama galutinį sprendimą, reguliavimo institucija kuo labiau atsižvelgia į Komisijos nuomonę. Bet kuriuo atveju valstybės narės turi teisę atsisakyti išduoti sertifikatą, jei jį išdavus kiltų pavojus valstybės narės energijos tiekimo saugumui arba kitos valstybės narės energijos tiekimo saugumui. Jei valstybė narė yra paskyrusi kitą kompetentingą nacionalinę instituciją atlikti 3 dalies b punkte nurodytą vertinimą, ji gali reikalauti, kad reguliavimo institucija priimtų galutinį savo sprendimą laikydamaosi tos kompetentingos nacionalinės institucijos vertinimo. Galutinis reguliavimo institucijos sprendimas ir Komisijos nuomonė skelbiami kartu. Kai galutinis sprendimas skiriasi nuo Komisijos nuomonės, atitinkama valstybė narė kartu su tuo sprendimu pateikia ir paskelbia tokio sprendimo pagrindimą.
9. Jokia šio straipsnio nuostata nedaro poveikio valstybių narių teisei pagal Sąjungos teisę vykdyti nacionalinę teisinę kontrolę, kad būtų apsaugoti teisėti visuomenės saugumo interesai.
10. Šis straipsnis, išskyrus jo 3 dalies a punktą, taip pat taikomas toms valstybėms narėms, kurioms pagal 66 straipsnį taikoma nukrypti leidžianti nuostata.

54 straipsnis

Perdavimo sistemos operatorių nuosavybės teisė į kaupimo įrenginius

1. Perdavimo sistemos operatoriai negali turėti nuosavybės teise, plėtoti, valdyti arba eksploatuoti energijos kaupimo įrenginių.
2. Nukrypstant nuo 1 dalies, valstybės narės gali leisti perdavimo sistemos operatoriams turėti nuosavybės teise, plėtoti, valdyti arba eksploatuoti energijos kaupimo įrenginius, jeigu jie yra visiškai integruoti tinklo komponentai ir jeigu reguliavimo institucija yra suteikusi patvirtinimą arba jeigu įvykdytos visos šios sąlygos:
  - a) atlikus atvirą, skaidrų ir nediskriminacinį konkursą, kurį peržiūri ir patvirtina reguliavimo institucija, kitoms šalims nebuvo suteikta teisė turėti nuosavybės teise, plėtoti, valdyti arba eksploatuoti tokių įrenginių arba jos negalėjo tų paslaugų suteikti pagrįstomis kainomis ir laiku;
  - b) tokie įrenginiai arba su dažnio reguliavimu nesusijusios papildomos paslaugos yra būtini, kad perdavimo sistemos operatoriai galėtų įvykdyti savo pareigas pagal šią direktyvą, siekiant veiksmingo, patikimo ir saugaus perdavimo sistemos eksploatavimo, ir kad jie nebūtų naudojami elektros energijai pirkti arba parduoti elektros energijos rinkose, ir
  - c) reguliavimo institucija įvertino, ar tokią nukrypti leidžiančią nuostatą taikyti būtina, atliko viso konkurso taikytinumo, įskaitant konkurso sąlygas, *ex ante* vertinimą ir suteikė patvirtinimą.

Reguliavimo institucija gali parengti gaires arba pirkimo nuostatas, kurios padėtų perdavimo sistemos operatoriams užtikrinti sąžiningą konkursą.

3. Apie sprendimą leisti taikyti nukrypti leidžiančią nuostatą kartu su atitinkama informacija apie prašymą leisti tą nuostatą taikyti ir to prašymo priežastis pranešama Komisijai ir ACER.
4. Reguliavimo institucijos reguliariais intervalais arba bent kas penkerius metus rengia viešą konsultaciją dėl esamų energijos kaupimo įrenginių, siekdamas įvertinti, ar yra potenciali galimybė ir kitų šalių suinteresuotumas investuoti į tokius įrenginius. Jei iš viešos konsultacijos, atliktos reguliavimo institucijoms atlikus vertinimą, paaiškėja, kad tokius įrenginius kitos šalys gebėtų ekonomiškai efektyviai turėti nuosavybės teise, plėtoti, eksploatuoti arba valdyti, reguliavimo institucija užtikrina, kad perdavimo sistemos operatorių veikla šioje srityje būtų laipsniškai panaikinta per 18 mėnesių. Nustatydamos tos procedūros sąlygas, reguliavimo institucijos gali leisti perdavimo sistemos operatoriams gauti pagrįstą kompensaciją, visų pirma susigrąžinti savo investicijų į energijos kaupimo įrenginius likutinę vertę.
5. 4 dalis netaikoma visiškai integruotiems tinklo komponentams arba naujų baterinių kaupimo įrenginių, dėl kurių galutinis investavimo sprendimas turi būti priimtas iki 2024 m., įprastu nuvertėjimo laikotarpiu, su sąlyga, kad tokie bateriniai kaupimo įrenginiai yra:

- a) prijungiami prie tinklo vėliausiai po dvejų metų po to;
- b) integruoti į perdavimo sistemą;

- c) naudojami tik reaktyviajam momentiniam tinklo saugumo atkūrimui nenumatytų atvejų tinkle atveju, jei tokia atkūrimo priemonė pradeda veikti nedelsiant ir nustoja veikti, kai problemą galima išspręsti įprastiniu perskirstymu, ir
- d) nenaudojami elektros energijai pirkti arba parduoti elektros energijos rinkose, įskaitant balansavimą.

5 skirsnis

Finansinių ataskaitų atskyrimas ir skaidrumas

55 straipsnis

Teisė susipažinti su finansinėmis ataskaitomis

1. Valstybės narės ar bet kuri jų paskirta kompetentinga institucija, įskaitant 57 straipsnyje nurodytas reguliavimo institucijas, kiek tai yra būtina jų funkcijoms atlikti, turi teisę 56 straipsnyje nustatyta tvarka susipažinti su elektros energijos įmonių finansinėmis ataskaitomis.
2. Valstybės narės ir paskirta kompetentinga institucija, įskaitant reguliavimo institucijas, užtikrina neskelbtinos komercinės informacijos konfidencialumą. Valstybės narės gali numatyti, kad tokia informacija gali būti atskleidžiama, kai toks informacijos atskleidimas būtinas kompetentingoms institucijoms atlikti savo funkcijas.

56 straipsnis

Finansinių ataskaitų atskyrimas

1. Valstybės narės imasi būtinų priemonių užtikrinti, kad elektros energijos įmonės finansines ataskaitas tvarkytų 2 ir 3 dalyse nustatyta tvarka.
2. Elektros energijos įmonės, neatsižvelgiant į jų nuosavybės sistemą ar teisinę formą, savo metines finansines ataskaitas parengia, pateikia auditui ir paskelbia pagal ribotos atsakomybės bendrovių metines finansines ataskaitas reglamentuojančias nacionalinės teisės taisykles, priimtas pagal Direktyvą 2013/34/ES.

Įmonės, kurios teisiškai nėra įpareigos skelbti savo metinių finansinių ataskaitų, jų kopiją laiko savo pagrindinėje buveinėje, kur su jomis gali susipažinti visuomenė.

3. Savo vidaus apskaitos sistemoje elektros energijos įmonės atskirai tvarko perdavimo ir skirstymo veiklos finansines ataskaitas, kaip jos tą turėtų daryti, jei atitinkamomis veiklos rūšimis užsiimtų atskiros įmonės, taip siekiant išvengti diskriminavimo, kryžminio subsidijavimo ir konkurencijos iškraipymo. Jos taip pat tvarko kitų su elektros energija susijusių veiklos rūšių, išskyrus susijusias su perdavimu ar skirstymu, finansines ataskaitas, kurios gali būti konsoliduojamos. Finansinėse ataskaitose nurodomos pajamos, gautos naudojantis nuosavybės teise į perdavimo ar skirstymo sistemą. Kai tinkama, jos tvarko kitų su elektros energija nesusijusių veiklos rūšių konsoliduotas finansines ataskaitas. Tvarkant vidaus finansines ataskaitas, sudaromas kiekvienos veiklos rūšies balansas ir pelno bei nuostolių ataskaita.
4. 2 dalyje nurodyto audito metu visų pirma siekiama nustatyti, ar laikomasi 3 dalyje nurodytos pareigos vengti diskriminavimo ir kryžminio subsidijavimo.

VII SKYRIUS

REGULIAVIMO INSTITUCIJOS

57 straipsnis

Reguliavimo institucijų paskyrimas ir nepriklausomumas

1. Kiekviena valstybė narė paskiria vieną reguliavimo instituciją nacionaliniu lygmeniu.
2. 1 dalis nekliaud valstybėse narėse paskirti kitas reguliavimo institucijas regionų lygmeniu su sąlyga, kad ACER Reguliuotojų valdyboje yra vienas vyresnysis atstovas atstovavimo ir ryšių palaikymo Sąjungos lygmeniu tikslais laikantis Reglamento (ES) 2019/942 21 straipsnio 1 dalies.

3. Nukrypstant nuo 1 dalies, valstybė narė gali paskirti reguliavimo institucijas, skirtas mažoms sistemoms geografiškai atskirtame regione, kurio suvartojimas 2008 m. sudarė mažiau kaip 3 % bendro valstybėje narėje, kuriai šis regionas priklauso, suvartoto kiekio. Ta nukrypti leidžianti nuostata nekliudo paskirti vieną vyresniąją atstovą atstovavimo ir ryšių palaikymo Sąjungos lygmeniu tikslais ACER Reguluotojų valdyboje laikantis Reglamento (ES) 2019/942 21 straipsnio 1 dalies.

4. Valstybės narės garantuoja reguliavimo institucijos nepriklausomumą ir užtikrina, kad ji nešališkai ir skaidriai naudotųsi savo įgaliojimais. Tuo tikslu valstybės narės užtikrina, kad reguliavimo institucija, vykdydama jai šia direktyva ir susijusiais teisės aktais pavestas reguliavimo užduotis:

a) būtų teisėškai atskirta ir funkcinio atžvilgiu nepriklausoma nuo kitų viešųjų ar privačiųjų subjektų;

b) užtikrintų, kad jos darbuotojai ir už jos valdymą atsakingi asmenys:

i) veiktų nepriklausomai nuo visų rinkos interesų ir

ii) vykdydami reguliavimo užduotis, nesiektų gauti jokios vyriausybės arba kito viešojo ar privatačio subjekto tiesioginių nurodymų ir jų nevykdytų. Tas reikalavimas neturi įtakos atitinkamam glaudžiam bendradarbiavimui su kitomis atitinkamomis nacionalinėmis institucijomis ar vyriausybės pateiktoms bendrosioms politinėms gairėms, nesusijusioms su reguliavimo įgaliojimais ir pareigomis pagal 59 straipsnį.

5. Siekdamas apsaugoti reguliavimo institucijos nepriklausomumą, valstybės narės pirmiausia užtikrina, kad:

a) reguliavimo institucija galėtų priimti savarankiškus sprendimus, nepriklausomai nuo jokio politinio organo;

b) reguliavimo institucija turėtų visus būtinus žmogiškuosius ir finansinius išteklius, kurių jai reikia efektyviai ir veiksmingai vykdyti savo pareigas ir naudotis įgaliojimais;

c) reguliavimo institucija turėtų atskirus metinius biudžeto asignavimus ir ji galėtų savarankiškai įgyvendinti paskirtą biudžetą;

d) reguliavimo institucijos valdybos nariai arba, jei valdybos nėra, reguliavimo institucijos aukščiausioji vadovybė būtų skiriama nustatytam laikotarpiui nuo penkerių iki septynerių metų, kurį galima pratęsti vieną kartą;

e) reguliavimo institucijos valdybos nariai arba, jei valdybos nėra, reguliavimo institucijos aukščiausioji vadovybė būtų skiriama remiantis objektyviais, skaidriais ir paskelbtais kriterijais atliekant nepriklausomą ir nešališką procedūrą, kuria užtikrinama, kad kandidatai turėtų reikiamus įgūdžius ir patirtį bet kokioms atitinkamoms pareigoms reguliavimo institucijoje užimti;

f) būtų nustatytos nuostatos dėl interesų konfliktų, o konfidencialumo pareigos tęstųsi pasibaigus reguliavimo institucijos valdybos narių arba, jei valdybos nėra, reguliavimo institucijos aukščiausiosios vadovybės kadencijai reguliavimo institucijoje;

g) reguliavimo institucijos valdybos nariai arba, jei valdybos nėra, reguliavimo institucijos aukščiausioji vadovybė galėtų būti atleista tik remiantis galiojančiais skaidriais kriterijais.

Atsižvelgdamos į pirmos pastraipos d punktą valstybės narės užtikrina, kad valdybai arba aukščiausiajai vadovybei būtų taikoma tinkama rotacijos sistema. Valdybos nariai arba, jei valdybos nėra, aukščiausiosios vadovybės nariai gali būti atleisti tik tuo atveju, jei jie nebeatitinka šiame straipsnyje nustatytų sąlygų arba yra pripažinti kaltais dėl nusižengimo pagal nacionalinę teisę.

6. Valstybės narės gali nustatyti, kad reguliavimo institucijos metinių finansinių ataskaitų *ex-post* kontrolę vykdytų nepriklausomas auditorius.

7. Ne vėliau kaip 2022 m. liepos 5 d., o vėliau – kas ketverius metus Komisija teikia Europos Parlamentui ir Tarybai ataskaitą dėl to, kaip nacionalinės institucijos laikosi šiame straipsnyje nustatyto nepriklausomumo principo.

58 straipsnis

Reguliavimo institucijos bendrieji tikslai

Vykdydama šioje direktyvoje nustatytas reguliavimo užduotis, reguliavimo institucija, atsižvelgdama į 59 straipsnyje nustatytas savo pareigas ir įgaliojimus, glaudžiai konsultuodamasi su kitomis atitinkamomis nacionalinėmis institucijomis, įskaitant konkurencijos institucijas, taip pat institucijas, įskaitant reguliavimo institucijas, atitinkamai kaimyninių valstybių narių ir kaimyninių trečiųjų valstybių institucijas, ir nedarydama poveikio jų kompetencijai, imasi visų pagrįstų priemonių siekdama šių tikslų:

- a) glaudžiai bendradarbiaujant su kitų valstybių narių reguliavimo institucijomis, Komisija ir ACER, skatinti konkurencingos, lanksčios, saugios ir aplinką tausojančios elektros energijos vidaus rinkos kūrimą Sąjungoje ir veiksmingą rinkos atvėrimą visiems Sąjungos vartotojams ir tiekėjams bei užtikrinti tinkamas veiksmingo ir patikimo elektros energijos tinklų veikimo sąlygas, atsižvelgiant į ilgalaikius tikslus;
- b) siekiant a punkte nurodytų tikslų, plėtoti konkurencingas ir tinkamai veikiančias regionines tarpvalstybines rinkas Sąjungoje;
- c) panaikinti prekybos elektros energija tarp valstybių narių apribojimus, įskaitant reikiamų tarpvalstybinio elektros energijos perdavimo pajėgumų plėtrą, kad būtų patenkinta paklausa ir didinama nacionalinių rinkų integracija, kuri gali sudaryti palankesnes sąlygas elektros energijos srautų perdavimui Sąjungoje;
- d) kuo rentablesniu būdu padėti plėtoti saugias, patikimas, efektyvias ir nediskriminacines sistemas, kurias naudojant būtų orientuojamasi į vartotoją, ir skatinti sistemos tinkamumą ir bendruosius energetikos politikos tikslus atitinkantį energijos vartojimo efektyvumą, taip pat energijos iš atsinaujinančiųjų išteklių gamybos bei paskirstytos gamybos integravimą dideliu ir mažu mastu tiek perdavimo, tiek skirstymo tinkluose bei sudaryti palankesnes sąlygas jų eksploatavimui, susijusiam su kitais dujų ar šilumos energijos tinklais;
- e) sudaryti palankesnes sąlygas naujų gamybos pajėgumų ir energijos kaupimo įrenginių prieigai prie tinklo, visų pirma pašalinant kliūtis, kurios galėtų sutrukdyti naujų rinkos dalyvių prieigą ir elektros energijos iš atsinaujinančiųjų išteklių gamybą;
- f) siekiant didinti sistemos efektyvumą, visų pirma energijos vartojimo efektyvumą, ir skatinti rinkos integraciją, užtikrinti, kad sistemos operatoriams ir sistemos naudotojams būtų suteiktos tinkamos paskatos trumpalaikiu ir ilgalaikiu laikotarpiu;
- g) užtikrinti, kad efektyviai veikiant nacionalinėms rinkoms vartotojai gautų naudos, skatinti veiksmingą konkurenciją ir padėti užtikrinti aukšto lygio vartotojų apsaugą, glaudžiai bendradarbiaujant su atitinkamomis vartotojų apsaugos institucijomis;
- h) padėti siekti aukštų universalios paslaugos ir viešųjų elektros energijos tiekimo paslaugų standartų, prisidėti prie pažeidžiamų vartotojų apsaugos ir padėti suderinti keitimosi būtinais duomenimis procedūras vartotojams keičiant tiekėjus.

59 straipsnis

Reguliavimo institucijų pareigos ir įgaliojimai

1. Reguliavimo institucijos pareigos yra šios:
  - a) laikantis skaidrumo kriterijų, nustatyti ar patvirtinti perdavimo ar skirstymo tarifus ar jų metodikas arba ir tarifus, ir metodikas;
  - b) užtikrinti, kad perdavimo sistemos operatoriai ir skirstymo sistemos operatoriai bei, prireikus, sistemos savininkai, taip pat visos elektros energijos įmonės ir kiti rinkos dalyviai vykdytų savo pareigas pagal šią direktyvą, Reglamentą (ES) 2019/943, tinklo kodeksus ir gaires, priimtus pagal Reglamentą (ES) 2019/943 59, 60 ir 61 straipsnius, bei kitą atitinkamą Sąjungos teisę, įskaitant tą, kuri susijusi su tarpvalstybiniais klausimais, taip pat pagal ACER sprendimus;

- c) glaudžiai bendradarbiaujant su kitomis reguliavimo institucijomis, užtikrinti, kad ENTSO-E ir ES STO organizacija vykdytų savo pareigas pagal šią direktyvą, Reglamentą (ES) 2019/943, tinklo kodeksus ir gaires, priimtus pagal Reglamento (ES) 2019/943 59, 60 ir 61 straipsnius, ir kitą atitinkamą Sąjungos teisę, įskaitant tą, kuri susijusi su tarpvalstybiniais klausimais, taip pat pagal ACER sprendimus, ir konsultuotis, siekiant kartu nustatyti atvejus, kai ENTSO-E ir ES STO organizacija nevykdo savo atitinkamų pareigų; jeigu reguliavimo institucijoms nepavyksta susitarti per keturių mėnesių laikotarpį nuo konsultacijų pradžios, siekiant kartu nustatyti atvejus, kai nesilaikoma reikalavimų, klausimas perduodamas svarstyti ACER, kad ji priimtų sprendimą pagal Reglamento (ES) 2019/942 6 straipsnio 10 dalį;
- d) patvirtinti produktus ir su dažnio reguliavimu nesusijusių papildomų paslaugų pirkimo procesą;
- e) įgyvendinti pagal Reglamento (ES) 2019/943 59, 60 ir 61 straipsnius priimtus tinklo kodeksus ir gaires taikant nacionalines priemones arba, kai to reikia, koordinuotas regionines arba Sąjungos lygmens priemones;
- f) bendradarbiauti tarpvalstybiniais klausimais su atitinkamų valstybių narių reguliavimo institucija ar institucijomis ir su ACER, visų pirma dalyvaujant ACER Reguluotojų valdybos darbe pagal Reglamento (ES) 2019/942 21 straipsnį;
- g) laikytis visų atitinkamų teisiškai privalomų Komisijos ir ACER sprendimų bei juos įgyvendinti;
- h) užtikrinti, kad perdavimo sistemos operatoriai suteiktų jungiamųjų linijų pralaidumą kiek įmanoma labiau pagal Reglamento (ES) 2019/943 16 straipsnį;
- i) kasmet teikti savo veiklos ir pareigų vykdymo ataskaitą atitinkamoms valstybių narių institucijoms, Komisijai ir ACER, įskaitant nurodant veiksmus, kurių imtasi kiekvienai iš šiame straipsnyje išvardytų užduočių vykdyti, ir pasiektus rezultatus;
- j) užtikrinti, kad nebūtų perdavimo, skirstymo ir tiekimo veiklos arba kitos su elektros energija susijusios ar nesusijusios veiklos kryžminio subsidijavimo;
- k) prižiūrėti perdavimo sistemos operatorių investicijų planus ir savo metinėje ataskaitoje juos įvertinti atsižvelgiant į tai, ar jie suderinami su visos Sąjungos tinklo plėtros planu; toks įvertinimas gali apimti rekomendacijas iš dalies pakeisti tuos investicinius planus;
- l) remiantis keliais rodikliais stebėti ir vertinti perdavimo sistemos operatorių ir skirstymo sistemos operatorių veiklos, susijusios su pažangiojo elektros energijos tinklo, kuriuo skatinamas energijos vartojimo efektyvumas ir atsinaujinančiųjų išteklių energijos integravimas, rezultatus ir kas dvejus metus skelbti nacionalinę ataskaitą, įskaitant rekomendacijas;
- m) nustatyti arba patvirtinti paslaugų kokybei ir tiekimo kokybei taikomus standartus ir reikalavimus arba kartu su kitomis kompetentingomis institucijomis prisidėti prie šių veiksmų, taip pat stebėti, ar laikomasi tinklo saugumo ir patikimumo taisyklių, ir peržiūrėti, kaip jų buvo laikomasi praityje;
- n) stebėti veiklos skaidrumo lygį, įskaitant didmenines kainas, ir užtikrinti, kad elektros energijos įmonės laikytųsi skaidrumo pareigų;
- o) stebėti rinkos atvėrimo ir konkurencijos didmeninėje bei mažmeninėje prekyboje lygius ir veiksmingumą, įskaitant elektros energijos biržose, namų ūkio vartotojams taikomas kainas, įskaitant išankstinio apmokėjimo sistemas, dinamiškos elektros energijos kainos sutarčių ir pažangiųjų skaitiklių naudojimo poveikį, tiekėjų pakeitusių vartotojų procentinę dalį, nuo elektros energijos tinklo atjungtų vartotojų procentinę dalį, mokesčius už techninės priežiūros paslaugas, techninės priežiūros paslaugų vykdymą, namų ūkiams taikomų kainų ir didmeninių kainų santykį, tinklo tarifų ir mokesčių raidą, namų ūkio vartotojų pateiktus skundus, taip pat visus konkurencijos iškreipimo ar apribojimo atvejus, įskaitant visos svarbios informacijos teikimo atitinkamoms konkurencijos institucijoms ir pranešimo atitinkamoms kompetentingoms nacionalinėms institucijoms apie visus atitinkamus atvejus užtikrinimą;
- p) stebėti, ar nepasitaiko konkurenciją ribojančios sutartinės praktikos, įskaitant išimtinių teisių sąlygas, kurias taikant vartotojams gali būti užkirstas kelias arba apribota galimybė vienu metu sudaryti sutartis su daugiau negu vienu tiekėju ir, jei reikia, apie tokią praktiką pranešti nacionalinėms konkurencijos institucijoms;
- q) stebėti, per kiek laiko perdavimo sistemos operatoriai ir skirstymo sistemos operatoriai sujungia linijas ir atlieka remonto darbus;
- r) kartu su kitomis atitinkamomis institucijomis padėti užtikrinti, kad vartotojų apsaugos priemonės būtų veiksmingos ir būtų vykdomas jų užtikrinimas;

- s) bent kartą per metus skelbti rekomendacijas, susijusias su tiekimo kainų atitiktimi 5 straipsniui, ir, kai tinkama, išsiųsti tas rekomendacijas konkurencijos institucijoms;
- t) užtikrinti nediskriminacinę galimybę naudotis duomenimis apie vartotojų suvartotą elektros energiją, tokių duomenų teikimą nacionaliniu lygmeniu lengvai suprantama ir suderinta forma neprivalomo naudojimo tikslais ir galimybę visiems vartotojams nedelsiant pasinaudoti tokiais duomenimis pagal 23 ir 24 straipsnius;
- u) stebėti, kaip įgyvendinamos taisyklės, susijusios su perdavimo sistemos operatorių, skirstymo sistemos operatorių, tiekėjų, vartotojų ir kitų rinkos dalyvių vaidmenimis bei pareigomis pagal Reglamentą (ES) 2019/943;
- v) stebėti investavimą į gamybos ir kaupimo pajėgumus siekiant užtikrinti tiekimo saugumą;
- w) stebėti Sąjungos ir trečiųjų valstybių perdavimo sistemos operatorių techninį bendradarbiavimą;
- x) prisidėti prie keitimosi duomenimis procesų derinimo su svarbiausiais rinkos procesais regioniniu lygmeniu;
- y) stebėti, ar veikia palyginimo priemonės, atitinkančios 14 straipsnyje nustatytus reikalavimus;
- z) stebėti nepagrįstų kliūčių ir apribojimų savo pasigamintos elektros energijos vartojimui ir piliečių energetikos bendruomenių plėtojimui šalinimą.

2. 1 dalyje nustatytas stebėsenos pareigas gali vykdyti kitos institucijos nei reguliavimo institucija, jei valstybė narė taip yra nustačiusi. Tokiu atveju turi būti nedelsiant sudaryta galimybė reguliavimo institucijai naudotis atlikus tokią stebėseną gauta informacija.

Reguliavimo institucija, vykdydama 1 dalyje nustatytas pareigas, atitinkamai konsultuojasi su perdavimo sistemos operatoriais ir atitinkamai glaudžiai bendradarbiauja su kitomis atitinkamomis nacionalinėmis institucijomis, išsaugodama jų nepriklausomumą, nedarydama įtakos jų specifinei kompetencijai ir laikydamasi geresnio reglamentavimo principų.

Reguliavimo institucijos ar ACER pagal šią direktyvą duotas pritarimas nedaro poveikio jokiai deramai pagrįstam reguliavimo institucijos būsimam naudojimuisi jos įgaliojimais pagal šį straipsnį ar kitų atitinkamų institucijų ar Komisijos nustatytoms sankcijoms.

3. Valstybės narės užtikrina, kad reguliavimo institucijoms būtų suteikti įgaliojimai, kuriais naudodamosi jos galėtų efektyviai ir operatyviai vykdyti šiame straipsnyje nurodytas pareigas. Šiuo tikslu reguliavimo institucija turi bent šiuos įgaliojimus:

- a) priimti privalomus sprendimus dėl elektros energijos įmonių;
- b) atlikti elektros energijos rinkų veikimo tyrimą ir nuspręsti, kokių reikia imtis būtinų ir proporcingų priemonių veiksmingai konkurencijai skatinti bei tinkamam rinkos veikimui užtikrinti, bei nustatyti šias priemones. Kai tinkama, reguliavimo institucija, atlikdama su konkurencijos teise susijusį tyrimą, taip pat turi įgaliojimus bendradarbiauti su nacionaline konkurencijos institucija ir finansų rinkų reguliavimo institucijomis arba Komisija;
- c) reikalauti, kad elektros energijos įmonės pateiktų visą informaciją, būtiną jos užduotims atlikti, įskaitant visus paaiškinimus, kodėl atsisakoma trečiosioms šalims suteikti prieigą, ir informaciją apie priemones, kurių reikia tinklui sustiprinti;
- d) skirti veiksmingas, proporcingas ir atgrasomas sankcijas elektros energijos įmonėms, kurios nevykdo savo pareigų pagal šią direktyvą, Reglamentą (ES) 2019/943 arba bet koki atitinkamą teisiškai privalomą reguliavimo institucijos ar ACER sprendimą, arba pasiūlyti kompetentingam teismui skirti tokias sankcijas, įskaitant įgaliojimus perdavimo sistemos operatoriui skirti arba siūlyti jam skirti sankcijas, kurios sudaro iki 10 % metinės perdavimo sistemos operatoriaus apyvartos, arba vertikalios integracijos įmonei skirti arba siūlyti jai skirti sankcijas, kurios sudaro iki 10 % metinės vertikalios integracijos įmonės apyvartos, tuo atveju, kai jie nevykdo atitinkamų pareigų pagal šią direktyvą, ir
- e) turi tinkamas teises atlikti tyrimus ir atitinkamus įgaliojimus rengti nurodymus kaip spręsti ginčus pagal 60 straipsnio 2 ir 3 dalis.

4. Reguliavimo institucija, esanti valstybėje narėje, kurioje yra ENTSO-E arba ES STO organizacijos būstinė, turi įgaliojimus skirti veiksmingas, proporcingas ir atgrasomas sankcijas tiems subjektams, kurie nevykdo savo pareigų pagal šią direktyvą, Reglamentą (ES) 2019/943 arba bet koki atitinkamą teisiškai privalomą reguliavimo institucijos ar ACER sprendimą, arba pasiūlyti kompetentingam teismui skirti tokias sankcijas.

5. Kai pagal 44 straipsnį paskiriamas nepriklausomas sistemos operatorius, be šio straipsnio 1 ir 3 dalyse jai pavestų pareigų, reguliavimo institucija taip pat:

- a) stebi, ar perdavimo sistemos savininkas ir nepriklausomas sistemos operatorius vykdo savo pareigas pagal šį straipsnį, ir skiria sankcijas už pareigų nevykdymą pagal 3 dalies d punktą;
- b) stebi nepriklausomo sistemos operatoriaus ir perdavimo sistemos savininko ryšius ir bendradarbiavimą, siekdama užtikrinti, kad nepriklausomas sistemos operatorius vykdytų savo pareigas, ir, visų pirma, tvirtina sutartis bei vykdo nepriklausomo sistemos operatoriaus ir perdavimo sistemos savininko ginčų sprendimo institucijos funkcijas, kai bet kuri iš šalių pateikia skundą pagal 60 straipsnio 2 dalį;
- c) nedarant poveikio 44 straipsnio 2 dalies c punkte nustatyta tvarkai, pirmajame dešimties metų tinklo plėtros plane patvirtina investicijų planus ir daugiamečių tinklo plėtros planą, kurį bent kas dvejus metus pateikia nepriklausomas sistemos operatorius;
- d) užtikrina, kad į nepriklausomo sistemos operatoriaus renkamų mokesčių už prieigą prie tinklo tarifus būtų įskaičiuotas tinkamas atlygis tinklo savininkui ar tinklo savininkams už naudojimąsi tinklu ir bet kokias naujas investicijas į jį, su sąlyga, kad taikomi ekonomiškai ir efektyvūs tarifai;
- e) turi įgaliojimus atlikti patikrinimus, taip pat ir iš anksto apie juos nepranešus, perdavimo sistemos savininko ir nepriklausomo sistemos operatoriaus patalpose ir
- f) prižiūri, kaip nepriklausomas sistemos operatorius naudoja pagal Reglamento (ES) 2019/943 19 straipsnio 2 dalį surinktus perkrovos valdymo mokesčius.

6. Kai pagal VI skyriaus 3 skirsnį paskiriamas perdavimo sistemos operatorius, be šio straipsnio 1 ir 3 dalyse jai pavestų pareigų ir įgaliojimų reguliavimo institucija turi bent šias pareigas ir jai suteikiami bent šie įgaliojimai:

- a) skirti sankcijas pagal 3 dalies d punktą už diskriminacinį elgesį vertikalios integracijos įmonės naudai;
- b) stebėti perdavimo sistemos operatoriaus ir vertikalios integracijos įmonės ryšius, siekiant užtikrinti, kad perdavimo sistemos operatorius vykdytų savo pareigas;
- c) vykdyti vertikalios integracijos įmonės ir perdavimo sistemos operatoriaus ginčų sprendimo institucijos funkcijas dėl bet kurio pagal 60 straipsnio 2 dalį pateikto skundo;
- d) stebėti vertikalios integracijos įmonės ir perdavimo sistemos operatoriaus komercinius ir finansinius ryšius, įskaitant paskolas;
- e) tvirtinti visus vertikalios integracijos įmonės ir perdavimo sistemos operatoriaus komercinius ir finansinius susitarimus su sąlyga, kad jie atitinka rinkos sąlygas;
- f) gavus pranešimą iš už atitikties programos priežiūrą atsakingo pareigūno pagal 50 straipsnio 4 dalį, iš vertikalios integracijos įmonės reikalauti pateisinančių įrodymų, įskaitant visų pirma įrodymus apie tai, kad nebuvo jokio diskriminacinio elgesio, kuris buvo naudingas vertikalios integracijos įmonei, atveju;
- g) atlikti patikrinimus, taip pat iš anksto apie juos nepranešus, vertikalios integracijos įmonės ir perdavimo sistemos operatoriaus patalpose ir
- h) paskirti visas arba konkrečias perdavimo sistemos operatoriaus užduotis pagal 44 straipsnį paskirtam nepriklausomam sistemos operatoriumi, jei perdavimo sistemos operatorius nuolat nevykdo pareigų pagal šią direktyvą, visų pirma dažno diskriminacinio elgesio vertikalios integracijos įmonės naudai atveju.

7. Išskyrus atvejus, kai ACER yra kompetentinga pagal Reglamento (ES) 2019/942 5 straipsnio 2 dalį nustatyti ir patvirtinti sąlygas ar metodikas, susijusias su tinklo kodeksų ir gairių įgyvendinimu pagal Reglamento (ES) 2019/943 VII skyrių, dėl jų koordinuojamo pobūdžio, reguliavimo institucijos atsako už tai, kad likus pakankamai laiko iki jų įsigaliojimo būtų nustatytos ar patvirtintos bent tos nacionalinės metodikos, pagal kurias apskaičiuojamos ar nustatomos sąlygos, susijusios su:
- prijungimu ir prieiga prie nacionalinių tinklų, įskaitant perdavimo ir skirstymo tarifus ar jų metodikas; taikant tuos tarifus ar metodikas sudaromos galimybės būtinais investicijas į tinklus vykdyti tokiu būdu, kad tos investicijos užtikrintų tinklų gyvybingumą;
  - papildomų paslaugų, kurios teikiamos ekonomiškiausiu būdu ir padeda užtikrinti tinkamas paskatas tinklo naudotojams subalansuoti savo teikiamą galingumą ir suvartojamą energiją, teikimu, tokias papildomas paslaugas teikiant sąžiningai, nediskriminuojant ir grindžiant objektyviais kriterijais, ir
  - prieiga prie tarpvalstybinių infrastruktūrų, įskaitant pajėgumų paskirstymo ir perkrovos valdymo procedūras.
8. 7 dalyje nurodytos metodikos arba sąlygos paskelbiamos.
9. Siekdamas padidinti rinkos skaidrumą ir visoms suinteresuotosioms šalims pateikti visą būtiną informaciją ir sprendimus ar sprendimų pasiūlymus dėl 60 straipsnio 3 straipsnyje numatytų perdavimo ir skirstymo tarifų, reguliavimo institucijos viešai skelbia išsamią metodiką ir susijusias išlaidas, naudojamas atitinkamiems tinklo tarifams apskaičiuoti, išsaugant slaptos komercinės informacijos konfidencialumą.
10. Reguliavimo institucijos stebi nacionalinių elektros energijos sistemų, įskaitant jungiamąsias linijas, perkrovos valdymą ir perkrovos valdymo taisyklių įgyvendinimą. Tuo tikslu perdavimo sistemos operatoriai arba rinkos operatoriai pateikia reguliavimo institucijoms savo perkrovos valdymo taisykles, įskaitant pajėgumų paskirstymą. Reguliavimo institucijos gali reikalauti iš dalies pakeisti tas taisykles.

60 straipsnis

Sprendimai ir ginčai

- Reguliavimo institucijoms suteikiami įgaliojimai reikalauti, kad perdavimo sistemos operatoriai ir skirstymo sistemos operatoriai, prireikus, pakeistų sąlygas, įskaitant šios direktyvos 59 straipsnyje nurodytus tarifus ar metodikas, siekiant užtikrinti, kad jie būtų proporcingi ir taikomi nediskriminuojant laikantis Reglamento (ES) 2019/943 18 straipsnio. Jeigu vėluojama nustatyti perdavimo ir skirstymo tarifus, reguliavimo institucijos turi teisę nustatyti ar patvirtinti laikinuosius perdavimo ir skirstymo tarifus ar metodikas ir nuspręsti, kokios tinkamos kompensavimo priemonės bus taikomos, jeigu galutiniai perdavimo ir skirstymo tarifai ar metodikos būtų kitokie nei tie laikinieji tarifai ar metodikos.
- Bet kuri šalis, turinti nusiskundimų perdavimo ar skirstymo sistemos operatoriaus veiksmams, susijusiems su to operatoriaus pareigomis pagal šią direktyvą, gali pateikti skundą reguliavimo institucijai, kuri, veikdama kaip ginčų sprendimo institucija, priima sprendimą per dvejų mėnesių laikotarpį nuo skundo gavimo dienos. Jei reguliavimo institucijai reikia papildomos informacijos, tas laikotarpis gali būti pratęstas dviem mėnesiais. Tą pratęstą laikotarpį galima dar pratęsti, jei su tuo sutinka skundą pateikusi šalis. Reguliavimo institucijos sprendimas yra privalomas, nebent ir iki tol, kol jis panaikinamas apeliacine tvarka.
- Šalis, kurios atžvilgiu priimtas sprendimas ir kuri turi teisę pateikti skundą, susijusį su sprendimu dėl pagal 59 straipsnį priimtų metodikų, arba kai reguliavimo institucija privalo konsultuotis – dėl pasiūlytų tarifų ar metodų, per du mėnesius arba per valstybių narių nustatytą trumpesnę laikotarpį nuo sprendimo ar jo pasiūlymo paskelbimo dienos, pateikia skundą dėl peržiūros. Toks skundas nesustabdo sprendimo įgyvendinimo.
- Valstybės narės sukuria tinkamus ir efektyvius reguliavimo, kontrolės ir skaidrumo mechanizmus, kad būtų išvengta piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi, visų pirma kenkiančio vartotojų interesams, ir agresyvaus elgesio. Nustatant tuos mechanizmus atsižvelgiama į SESV, ypač į jos 102 straipsnio, nuostatas.
- Valstybės narės užtikrina, kad būtų imtasi tinkamų priemonių, įskaitant patraukimą atsakomybėn administracine ar baudžiamąja tvarka pagal jų nacionalinę teisę, prieš atsakingus fizinius ar juridinius asmenis, nesilaikančius šia direktyva nustatytą konfidencialumo taisyklių.

6. 2 ir 3 dalyse nurodytais skundais nedaroma įtakos teisei pateikti apeliaciją pagal Sąjungos arba nacionalinę teisę.
7. Reguliavimo institucijų priimti sprendimai turi būti visiškai motyvuoti ir pagrįsti, kad būtų galima atlikti teisminę peržiūrą. Sprendimai turi būti viešai prieinami, tačiau turi būti užtikrinamas neskelbtinos komercinės informacijos konfidencialumas.
8. Valstybės narės užtikrina, kad nacionaliniu lygmeniu veiktų tinkami mechanizmai, kuriuos taikant šalis, kurios atžvilgiu reguliavimo institucija priėmė sprendimą, turėtų teisę pateikti apeliaciją nuo suinteresuotųjų šalių ir nuo bet kokios vyriausybės nepriklausomai įstaigai.

61 straipsnis

Reguliavimo institucijų regioninis bendradarbiavimas tarpvalstybiniais klausimais

1. Reguliavimo institucijos glaudžiai konsultuojasi ir bendradarbiauja tarpusavyje, visų pirma ACER, ir teikia viena kitai bei ACER visą informaciją, būtiną jų užduotims pagal šią direktyvą vykdyti. Keičiantis informacija, informaciją gaunanti institucija užtikrina tokio paties lygio konfidencialumą, kurio reikalaujama iš ją teikiančios institucijos.
2. Reguliavimo institucijos bendradarbiauja bent regionų lygmeniu, kad:
  - a) būtų skatinama rengti eksploatacines priemones, skirtas sudaryti optimalaus tinklo valdymo sąlygas, skatinti bendros elektros energijos biržas ir tarpvalstybinių pajėgumų paskirstymą ir sudaryti sąlygas tinkamam sujungimo pajėgumų, įskaitant naujas jungiamąsias linijas, lygiui užtikrinti regione ir tarp regionų siekiant sudaryti galimybes plėtoti veiksmingą konkurenciją ir gerinti tiekimo saugumą nediskriminuojant tiekėjų įvairiose valstybėse narėse;
  - b) būtų koordinuojama bendra subjektų, vykdančių funkcijas regionų lygmeniu, priežiūra;
  - c) būtų koordinuojama, bendradarbiaujant su kitomis susijusiomis institucijomis, bendra nacionalinių, regioninių ir Europos išteklių adekvatumo vertinimų priežiūra;
  - d) būtų koordinuojamas visų tinklo kodeksų ir gairių atitinkamiems perdavimo sistemos operatoriams ir kitiems rinkos dalyviams rengimas ir
  - e) būtų koordinuojamas perkrovos valdymo taisyklių rengimas.
3. Siekdamas skatinti bendradarbiavimą reguliavimo srityje, reguliavimo institucijos turi teisę tarpusavyje sudaryti bendradarbiavimo susitarimus.
4. 2 dalyje nurodyti veiksmai vykdomi atitinkamai glaudžiai konsultuojantis su kitomis atitinkamomis nacionalinėmis institucijomis ir nedarant poveikio jų specifinei kompetencijai.
5. Komisijai pagal 67 straipsnį suteikiami įgaliojimai priimti deleguotuosius aktus, siekiant papildyti šią direktyvą, nustatant gaires, koku mastu reguliavimo institucijos privalo bendradarbiauti tarpusavyje ir su ACER.

62 straipsnis

Reguliavimo institucijų pareigos ir įgaliojimai dėl regioninių koordinavimo centrų

1. Sistemos eksploatacavimo regiono, kuriame įsisteigęs regioninis koordinavimo centras, regioninės reguliavimo institucijos glaudžiai bendradarbiaudamos tarpusavyje:
  - a) tvirtina pasiūlymą dėl regioninių koordinavimo centrų įsteigimo pagal Reglamento (ES) 2019/943 35 straipsnio 1 dalį;
  - b) tvirtina su regioninių koordinavimo centrų veikla susijusias išlaidas, kurias turi padengti perdavimo sistemos operatoriai ir į kurias atsižvelgiama apskaičiuojant tarifus, su sąlyga, kad jos pagrįstos ir tinkamos;

- c) tvirtina bendradarbiavimu grindžiamą sprendimų priėmimo procesą;
- d) užtikrina, kad regioniniai koordinavimo centrai turėtų visus būtinus žmogiškuosius, techninius, fizinius ir finansinius išteklius, kad jie galėtų nepriklausomai ir nešališkai vykdyti savo pareigas pagal šią direktyvą ir atlikti savo užduotis;
- e) bendrai su kitomis sistemos eksploatavimo regiono reguliavimo institucijomis teikia pasiūlymus dėl galimų papildomų užduočių ir papildomų įgaliojimų, kuriuos regioniniams koordinavimo centrams turi suteikti sistemos eksploatavimo regiono valstybės narės;
- f) vykdo šioje direktyvoje ir kitoje atitinkamoje Sąjungos teisėje nustatytas pareigas, visų pirma susijusias su tarpvalstybiniais klausimais, ir kartu nustato atvejus, kai regioniniai koordinavimo centrai nevykdo savo atitinkamų pareigų; jei reguliavimo institucijoms nepavyksta susitarti per keturių mėnesių laikotarpį nuo konsultacijų pradžios, klausimas perduodamas svarstyti ACER, kad ji priimtų sprendimą pagal Reglamento (ES) 2019/942 6 straipsnio 10 dalį;
- g) stebi, kaip vykdomas sistemos koordinavimas, ir pagal Reglamento (ES) 2019/943 46 straipsnį ACER kasmet teikia su tuo susijusias ataskaitas.

2. Valstybės narės užtikrina, kad reguliavimo institucijoms būtų suteikti įgaliojimai, kuriais naudodamosi jos galėtų efektyviai ir operatyviai vykdyti 1 dalyje nurodytas pareigas. Šiuo tikslu reguliavimo institucijos turi bent šiuos įgaliojimus:

- a) prašyti regioninių koordinavimo centrų pateikti informaciją;
- b) atlikti patikrinimus, taip pat ir iš anksto apie juos nepranešus, regioninių koordinavimo centrų patalpose;
- c) priimti bendrus privalomus sprendimus dėl regioninių koordinavimo centrų.

3. Reguliavimo institucija, esanti valstybėje narėje, kurioje yra regioninio koordinavimo centro būstinė turi įgaliojimus skirti veiksmingas, proporcingas ir atgrasomas sankcijas regioniniam koordinavimo centrui, kuris nevykdo savo pareigų pagal šią direktyvą, Reglamentą (ES) 2019/943 arba bet koki atitinkamą teisiškai privalomą reguliavimo institucijos ar ACER sprendimą, arba turi įgaliojimus pasiūlyti kompetentingam teismui skirti tokias sankcijas.

63 straipsnis

Atitiktis tinklo kodeksams ir gairėms

1. Reguliavimo institucija ir Komisija gali prašyti, kad ACER pateiktų nuomonę, ar reguliavimo institucijos priimtas sprendimas atitinka šioje direktyvoje arba Reglamento (ES) 2019/943 VII skyriuje nurodytus tinklo kodeksus ir gaires.
2. ACER per tris mėnesius nuo prašymo gavimo dienos pateikia savo nuomonę atitinkamai reguliavimo institucijai, paprašiusiai pateikti nuomonę, arba Komisijai ir reguliavimo institucijai, priėmusiai atitinkamą sprendimą.
3. Jei sprendimą priėmusi reguliavimo institucija neatsižvelgia į ACER nuomonę per keturis mėnesius nuo tos nuomonės gavimo dienos, ACER apie tai atitinkamai praneša Komisijai.
4. Jeigu reguliavimo institucija mano, kad kitos reguliavimo institucijos priimtas sprendimas dėl tarpvalstybinės prekybos neatitinka šioje direktyvoje arba Reglamento (ES) 2019/943 VII skyriuje nurodytų tinklo kodeksų ir gairių, per du mėnesius nuo to sprendimo priėmimo dienos ji gali apie tai pranešti Komisijai.
5. Jeigu Komisija per du mėnesius nuo ACER pranešimo pagal 3 dalį arba reguliavimo institucijos pranešimo pagal 4 dalį gavimo dienos ar savo iniciatyva per tris mėnesius nuo sprendimo priėmimo dienos nustato, kad dėl reguliavimo institucijos priimto sprendimo kyla pagrįstų abejonių, ar tas sprendimas atitinka šioje direktyvoje arba Reglamento (ES) 2019/943 VII skyriuje nurodytus tinklo kodeksus ir gaires, Komisija gali nuspręsti toliau nagrinėti atvejį. Tokiu atveju Komisija paprašo reguliavimo institucijos ir procedūros, vykstančios reguliavimo institucijoje, šalių pateikti pastabas.

6. Jei Komisija priima sprendimą toliau nagrinėti atvejį, ji per keturis mėnesius nuo tokio sprendimo priėmimo dienos priima galutinį sprendimą:
- neprieštarauti reguliavimo institucijos priimtam sprendimui arba
  - pareikalauti, kad atitinkama reguliavimo institucija panaikintų savo sprendimą, remiantis tuo, kad nesilaikyta tinklo kodeksų ir gairių.
7. Jei Komisija nenusprendžia toliau nagrinėti atvejo arba nepriima galutinio sprendimo atitinkamai per 5 ir 6 dalyse nustatytus terminus, laikoma, kad ji neprieštarauja reguliavimo institucijos priimtam sprendimui.
8. Reguliavimo institucija per du mėnesius įvykdo Komisijos sprendimą, kuriuo reikalaujama atšaukti reguliavimo institucijos sprendimą, ir atitinkamai apie tai informuoja Komisiją.
9. Komisijai pagal 67 straipsnį suteikiami įgaliojimai priimti deleguotuosius aktus, kuriais papildoma ši direktyva, parengiant gaires, išsamiai nustatančias procedūrą, kurios turi būti laikomasi taikant šį straipsnį.

64 straipsnis

Duomenų saugojimas

- Valstybės narės reikalauja, kad tiekėjai bent penkerius metus saugotų ir nacionalinėms institucijoms, įskaitant reguliavimo instituciją, nacionalinėms konkurencijos institucijoms ir Komisijai pateiktų, kad jos galėtų vykdyti savo užduotis, atitinkamus duomenis, susijusius su visais sandoriais su didmeniniais vartotojais ir perdavimo sistemos operatoriais, sudarytais pagal elektros energijos tiekimo sutartis ir elektros energijos rinkos išvestinėmis finansinėmis priemonėmis.
- Duomenis sudaro išsamūs atitinkamų sandorių duomenys, pvz., trukmė, tiekimo ir apmokėjimo taisyklės, kiekis, vykdymo datos ir terminai, sandorio kainos, atitinkamo didmeninio vartotojo identifikavimo priemonės, taip pat konkreti informacija apie visas neįvykdytas elektros energijos tiekimo sutartis ir elektros energijos rinkos išvestines finansines priemones.
- Reguliavimo institucija gali nuspręsti tam tikrą tos informacijos dalį pateikti rinkos dalyviams su sąlyga, kad neskelbtina komercinė informacija apie atskirus rinkos dalyvius ar atskirus sandorius nebus atskleista. Ši dalis netaikoma informacijai apie finansines priemones, kurioms taikoma Direktyva 2014/65/ES.
- Šiuo straipsniu 1 dalyje nurodytų institucijų atžvilgiu nenumatoma papildomų pareigų subjektams, kuriems taikoma Direktyva 2014/65/ES.
- Jei 1 dalyje nurodytoms institucijoms reikia susipažinti su subjektų, kuriems taikoma Direktyva 2014/65/ES, turimais duomenimis, pagal tą direktyvą atsakingos institucijos pateikia joms prašomus duomenis.

VIII SKYRIUS

BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

65 straipsnis

Vienodos sąlygos

- Priemonės, kurių valstybės narės gali imtis pagal šią direktyvą, kad užtikrintų vienodas sąlygas, turi būti suderinamos su SESV, visų pirma su jos 36 straipsniu, ir su Sąjungos teise.
- 1 dalyje nurodytos priemonės turi būti proporcingos, nediskriminacinės ir skaidrios. Tos priemonės gali būti taikomos tik apie jas pranešus Komisijai ir jai tas priemones patvirtinus.
- Komisija sprendimą dėl 2 dalyje nurodyto pranešimo priima per du mėnesius po pranešimo gavimo dienos. Tas laikotarpis prasideda kitą dieną po to, kai gaunama išsami informacija. Jei per tą dviejų mėnesių laikotarpį Komisija nepriima sprendimo, laikoma, kad ji neprieštarauja priemonėms, apie kurias buvo pranešta.

66 straipsnis

Nukrypti leidžiančios nuostatos

1. Valstybės narės, kurios gali įrodyti, kad yra esminių problemų, susijusių su jų mažų sujungtų sistemų ir mažų atskirų sistemų eksploatavimu, Komisijai gali pateikti prašymą dėl leisti nukrypti nuo atitinkamų IV, V ir VI skyrių bei 7 ir 8 straipsnių nuostatų.

Mažos atskiros sistemos ir Prancūzija Korsikos tikslais taip pat gali prašyti leisti nukrypti nuo 4, 5 ir 6 straipsnių.

Prieš priimdama sprendimą, Komisija apie tokius prašymus praneša valstybėms narėms, laikydamasi konfidencialumo reikalavimų.

2. Komisijos suteiktų leidimų nukrypti, kaip nurodyta 1 dalyje, galiojimo laikas ribojamas ir joms taikomos sąlygos, kuriomis siekiama didinti konkurenciją ir integraciją vidaus rinkoje ir užtikrinti, kad jos netrukdytų pereiti prie atsinaujinančiųjų išteklių energijos, didesnio lankstumo, energijos kaupimo, elektromobilumo ir reguliavimo apkrova.

Atokiausių regionų SESV 349 straipsnio prasme, kurie negali būti sujungti su Sąjungos elektros energijos rinkomis, atveju nukrypti leidžiančių nuostatų galiojimo laikas neribojamas ir joms taikomos sąlygos, kuriomis siekiama užtikrinti, kad tos nuostatos netrukdytų pereiti prie atsinaujinančiųjų išteklių energijos.

Sprendimai dėl leidimo taikyti nukrypti leidžiančias nuostatas skelbiami *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

3. 43 straipsnis netaikomas Kiprui, Liuksemburgui ir Maltai. Be to, Maltai netaikomi 6 ir 35 straipsniai, o Kiprui – 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50 ir 52 straipsniai.

43 straipsnio 1 dalies b punkto tikslais sąvoka „įmonė, atliekanti kurią nors iš gamybos ar tiekimo funkcijų“ neapima galutinių vartotojų, kurie atlieka elektros energijos gamybos ir (arba) tiekimo funkcijas tiesiogiai ar per jų individualiai ar bendrai kontroliuojamas įmones, jeigu galutiniai vartotojai, įskaitant kontroliuojamose įmonėse pagamintą jų elektros energijos dalį, pagal metinį vidurkį yra grynosios elektros energijos vartotojai ir jeigu jų trečiosioms šalims parduodamos elektros energijos ekonominė vertė yra nereikšminga, palyginti su kitomis jų verslo sritimis.

4. Iki 2025 m. sausio 1 d. arba iki vėlesnės datos, nustatytos sprendimu pagal šio straipsnio 1 dalį, 5 straipsnis netaikomas Kiprui ir Korsikai.

5. 4 straipsnis netaikomas Maltai iki 2027 m. liepos 5 d. Tas laikotarpis gali būti pratęstas tolesniam papildomam laikotarpiui, neviršijančiam aštuonerių metų. Pratęsimas tolesniam papildomam laikotarpiui atliekamas sprendimu pagal 1 dalį.

67 straipsnis

Igaliojimų delegavimas

1. Igaliojimai priimti deleguotuosius aktus Komisijai suteikiami šiame straipsnyje nustatytais sąlygomis.

2. 61 straipsnio 5 dalyje ir 63 straipsnio 9 dalyje nurodyti igaliojimai priimti deleguotuosius aktus Komisijai suteikiami neribotam laikotarpiui nuo 2019 m. liepos 4 d.

3. Europos Parlamentas arba Taryba gali bet kuriuo metu panaikinti 61 straipsnio 5 dalyje ir 63 straipsnio 9 dalyje nurodytus igaliojimus priimti deleguotuosius aktus. Sprendimu dėl igaliojimų atšaukimo nutraukiami tame sprendime nurodyti igaliojimai priimti deleguotuosius aktus. Sprendimas įsigalioja kitą dieną po jo paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* arba vėlesnę jame nurodytą dieną. Jis nedaro poveikio jau galiojančių deleguotųjų aktų galiojimui.

4. Prieš priimdama deleguotąjį aktą, Komisija konsultuojasi su kiekvienos valstybės narės paskirtais ekspertais vadovaudamasi 2016 m. balandžio 13 d. Tarpinstituciniame susitarime dėl geresnės teisėkūros nustatytais principais.

5. Apie priimtą deleguotąjį aktą Komisija nedelsdama vienu metu praneša Europos Parlamentui ir Tarybai.
6. Pagal 61 straipsnio 5 dalį ir 63 straipsnio 9 dalį priimtas deleguotasis aktas įsigalioja tik tuo atveju, jeigu per du mėnesius nuo pranešimo Europos Parlamentui ir Tarybai apie šį aktą dienos nei Europos Parlamentas, nei Taryba nepareikia prieštaravimų arba jeigu dar nepasibaigus šiam laikotarpiui ir Europos Parlamentas, ir Taryba praneša Komisijai, kad prieštaravimų nereikš. Europos Parlamento arba Tarybos iniciatyva šis laikotarpis pratęsiamas dviem mėnesiais.

68 straipsnis

Komiteto procedūra

1. Komisijai padeda komitetas. Tas komitetas – tai komitetas, kaip nustatyta Reglamente (ES) Nr. 182/2011.
2. Kai daroma nuoroda į šią dalį, taikomas Reglamento (ES) Nr. 182/2011 4 straipsnis.

69 straipsnis

Komisijos stebėseną, peržiūra ir ataskaitų teikimas

1. Komisija stebi ir peržiūri šios direktyvos įgyvendinimą ir kaip priedą prie Reglamento (ES) 2018/1999 35 straipsnyje nurodytos energetikos sąjungos būklės ataskaitas pateikia Europos Parlamentui ir Tarybai bendros pažangos ataskaitą.
2. Ne vėliau kaip 2025 m. gruodžio 31 d. Komisija peržiūri šios direktyvos įgyvendinimą ir Europos Parlamentui ir Tarybai pateikia ataskaitą. Jei tinkama, kartu su ataskaita arba po ataskaitos pateikimo Komisija pateikia pasiūlymą dėl teisėkūros procedūra priimamo akto.

Komisijos ataskaitoje visų pirma vertinama, ar vartotojai, ypač pažeidžiami arba energijos nepriteklių patiriantys vartotojai, yra tinkamai apsaugoti pagal šią direktyvą.

70 straipsnis

Direktyvos 2012/27/ES daliniai pakeitimai

Direktyva 2012/27/ES iš dalies keičiama taip:

- 1) 9 straipsnis iš dalies keičiamas taip:

- a) pavadinimas pakeičiamas taip:

„Gamtinių dujų suvartojimo matavimas“;

- b) 1 dalies pirma pastraipa pakeičiama taip:

„1. Valstybės narės užtikrina, kad, jei tai yra techniškai įmanoma, finansiškai pagrįsta ir proporcinga atsižvelgiant į potencialų energijos suvartojimo sumažinimą, galutiniams gamtinių dujų vartotojams konkurencingomis kainomis būtų pateikiami individualūs skaitikliai, kurie tiksliai atspindi faktinį energijos vartojimą ir pateikia informaciją apie tikslų laiką, kada ji buvo suvartota.“;

- c) 2 dalis iš dalies keičiama taip:

- i) įžanginė dalis pakeičiama taip:

„2. Jei valstybės narės įgyvendina pažangiųjų matavimo sistemų ir pažangiųjų skaitiklių gamtinėms dujoms diegimo tvarką pagal Direktyvą 2009/73/EB ir tokiu mastu, kokiu jos tai daro.“;

- ii) c ir d punktai išbraukiami;

2) 10 straipsnis iš dalies keičiamas taip:

a) pavadinimas pakeičiamas taip:

„Sąskaitų už gamtines dujas informacija“;

b) 1 dalies pirma pastraipa pakeičiama taip:

„1. Jei galutiniai vartotojai neturi Direktyvoje 2009/73/EB nurodytų pažangiųjų skaitiklių, valstybės narės ne vėliau kaip 2014 m. gruodžio 31 d. užtikrina, kad sąskaitų už gamtines dujas informacija būtų patikima, tiksli ir pagrįsta faktiniu suvartojimu, kaip numatyta VII priedo 1.1 punkte, jei tai yra techniškai įmanoma ir ekonomiškai pagrįsta.“;

c) 2 dalies pirma pastraipa pakeičiama taip:

„2. Pagal Direktyvą 2009/73/EB įrengti skaitikliai turi užtikrinti, kad sąskaitų informacija būtų tiksli ir grindžiama faktiniu suvartojimu. Valstybės narės užtikrina, kad galutiniams vartotojams būtų suteikta galimybė nesunkiai gauti papildomą informaciją, kuri leistų pačiam galutiniam vartotojui pasitikrinti ankstesnę suvartojimą.“;

3) 11 straipsnio pavadinimas pakeičiamas taip:

„Prieigos prie gamtinių dujų suvartojimo matavimo informacijos ir sąskaitose pateikiamos informacijos kaštai“;

4) 13 straipsnyje žodžiai „7–11 straipsnius“ pakeičiami žodžiais „7–11a straipsnius“;

5) 15 straipsnis iš dalies keičiamas taip:

a) 5 dalis iš dalies keičiama taip:

i) pirma ir antra pastraipos išbraukiamos;

ii) trečia pastraipa pakeičiama taip:

„Perdavimo sistemų operatoriai ir skirstymo sistemų operatoriai laikosi XII priede nustatytų reikalavimų.“;

b) 8 dalis išbraukiama;

6) VII priedo pavadinimas pakeičiamas taip:

„Faktiniu gamtinių dujų suvartojimu grindžiamų sąskaitų išrašymo ir informacijos pateikimo sąskaitose būtiniausi reikalavimai“.

71 straipsnis

Perkėlimas į nacionalinę teisę

1. Valstybės narės užtikrina, kad įsigalioję įstatymai ir kiti teisės aktai, būtini, kad 2–5 straipsnių, 6 straipsnio 2 ir 3 dalių, 7 straipsnio 1 dalies, 8 straipsnio 2 dalies j ir l punktų, 9 straipsnio 2 dalies, 10 straipsnio 2–12 dalių, 11–24 straipsnių, 26, 28 ir 29 straipsnių, 31–34 ir 36 straipsnių, 38 straipsnio 2 dalies, 40 ir 42 straipsnių, 46 straipsnio 2 dalies d punkto, 51 ir 54 straipsnių, 57–59 straipsnių, 61–63 straipsnių, 70 straipsnio 1–3 punktų, 5 punkto b papunkčio ir 6 punkto bei I ir II priedų būtų laikomasi ne vėliau kaip 2020 m. gruodžio 31 d. Jos nedelsdamos pateikia tų nuostatų tekstą Komisijai.

Tačiau, valstybės narės užtikrina, kad įsigalioję įstatymai ir kiti teisės aktai, būtini, kad:

a) 70 straipsnio 5 punkto a papunkčio būtų laikomasi ne vėliau kaip 2019 m. gruodžio 31 d.;

b) 70 straipsnio 4 punkto būtų laikomasi ne vėliau kaip 2020 m. spalio 25 d.

Kai valstybės narės, tvirtindamos tas priemones, daro jose nuorodą į šią direktyvą arba tokia nuoroda daroma jas oficialiai skelbiant. Jos taip pat turi įtraukti teiginį, kad galiojančiuose įstatymuose ir kituose teisės aktuose pateiktos nuorodos į direktyvą, kuria panaikinama ši direktyva, laikomos nuorodomis į šią direktyvą. Nuorodos darymo tvarką ir minėto teiginio formuluotę nustato valstybės narės.

2. Valstybės narės pateikia Komisijai šios direktyvos taikymo srityje priimtų nacionalinės teisės aktų pagrindinių nuostatų tekstus.

72 straipsnis

Panaikinimas

Direktyva 2009/72/EB panaikinama nuo 2021 m. sausio 1 d., nedarant įtakos valstybių narių pareigoms, susijusioms su direktyvos, nurodytos III priede, perkėlimo į nacionalinę teisę terminu ir taikymo pradžios data.

Nuorodos į panaikintą direktyvą laikomos nuorodomis į šią direktyvą ir skaitomos pagal IV priede pateiktą atitikties lentelę.

73 straipsnis

Įsigaliojimas

Ši direktyva įsigalioja dvidešimtą dieną po jos paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

6 straipsnio 1 dalis, 7 straipsnio 2–5 dalys, 8 straipsnio 1 dalis, 8 straipsnio 2 dalies a–i ir k punktai, 8 straipsnio 3 ir 4 dalys, 9 straipsnio 1, 3, 4 ir 5 dalys, 10 straipsnio 2–10 dalys, 25, 27, 30, 35 ir 37 straipsniai, 38 straipsnio 1, 3 ir 4 dalys, 39, 41, 43, 44 ir 45 straipsniai, 46 straipsnio 1 dalis, 46 straipsnio 2 dalies a, b ir c bei e–h punktai, 46 straipsnio 3–6 dalys, 47–50 straipsniai, 52, 53, 55, 56, 60, 64 ir 65 straipsniai taikomi nuo 2021 m. sausio 1 d.

70 straipsnio 1–3 punktai, 5 punkto b papunktis ir 6 punktas taikomi nuo 2021 m. sausio 1 d.

70 straipsnio 5 punkto a papunktis taikomas nuo 2020 m. sausio 1 d.

70 straipsnio 4 punktas taikomas nuo 2020 m. spalio 26 d.

74 straipsnis

Adresatai

Ši direktyva skirta valstybėms narėms.

Priimta Briuselyje 2019 m. birželio 5 d.

Europos Parlamento vardu

Pirmininkas

A. TAJANI

Tarybos vardu

Pirmininkas

G. CIAMBA

I PRIEDAS

MINIMALŪS SĄSKAITŲ IŠRAŠYMO IR SĄSKAITŲ INFORMACIJAI TAIKOMI REIKALAVIMAI

1. Būtiniausia sąskaitose ir sąskaitų informacijoje nurodoma informacija
  - 1.1. Galutinių vartotojų sąskaitose aiškiai nurodoma ši pagrindinė informacija, ją aiškiai atskiriant nuo kitų sąskaitų dalių:
    - a) mokėtina kaina ir, kai įmanoma, kainos išskaidymas kartu su aiškiu nurodymu, kad visiems energijos šaltiniams taip pat gali būti taikomos paskatos, kurios nebuvo finansuojamos iš mokesčių, nurodytų kainos išskaidyme;
    - b) data, kurią turi būti atliktas mokėjimas.
  - 1.2. Galutinių vartotojų sąskaitose ir sąskaitų informacijoje aiškiai nurodoma ši pagrindinė informacija, ją aiškiai atskiriant nuo kitų sąskaitų ir sąskaitų informacijos dalių:
    - a) per atsiskaitomąjį laikotarpį suvartotas elektros energijos kiekis;
    - b) tiekėjo pavadinimas (vardas, pavardė) ir kontaktiniai duomenys, įskaitant vartotojų aptarnavimo kontaktinę telefono liniją ir el. pašto adresą;
    - c) tarifo pavadinimas;
    - d) jei taikoma, sutarties galiojimo pabaigos data;
    - e) informacija apie galimybę ir naudą keisti tiekėją;
    - f) galutinio vartotojo prijungimo kodas arba vartotojo unikalus skaitliuko identifikavimo kodas;
    - g) informacija apie galutinio vartotojo neteisminio ginčų sprendimo teises, įskaitant atsakingo subjekto pagal 26 straipsnį kontaktinius duomenis;
    - h) 25 straipsnyje nurodytas bendras informacijos centras;
    - i) saitas arba nuoroda į palyginimo priemones, nurodytas 14 straipsnyje.
  - 1.3. Kai sąskaitos yra paremtos faktiniu suvartojimu ar operatoriaus atliekamu rodmenų nuskaitymu nuotoliniu būdu, galutiniams vartotojams jų sąskaitose, kartu su jomis arba jose pateikiamose nuorodose pateikiama ši informacija:
    - a) per einamąjį laikotarpį galutinio vartotojo suvartoto elektros energijos kiekio palyginimas grafiniu pavidalu su galutinio vartotojo per tokį patį ankstesnių metų laikotarpį suvartotu kiekiu;
    - b) vartotojų organizacijų, energetikos agentūrų ar panašių organizacijų, įskaitant interneto svetainių adresus, iš kurių galima gauti informacijos apie turimas energijų naudojančios įrangos energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemones, kontaktinė informacija;
    - c) palyginimai su vidutiniu tipiniu arba lyginamuoju tos pačios naudotojų kategorijos galutiniu vartotoju.
2. Sąskaitų išrašymo ir sąskaitų informacijos teikimo dažnumas:
  - a) faktiškai suvartotu kiekiu grindžiamos sąskaitos išrašomos ne rečiau kaip kartą per metus;
  - b) kai galutinis vartotojas neturi skaitiklio, kurio rodmenis operatorius gali nuskaityti nuotoliniu būdu, arba tais atvejais, kai galutinis vartotojas aktyviai pasirinko išjungti nuotolinio nuskaitymo funkciją pagal nacionalinę teisę, faktiniu suvartojimu grindžiama tiksli sąskaitų informacija galutiniam vartotojui teikiama bent kas šešis mėnesius arba, jei to paprašoma arba jei galutinis vartotojas pasirinko galimybę gauti elektronines sąskaitas, kartą kas tris mėnesius;

- c) tais atvejais, kai galutinis vartotojas neturi skaitiklio, kurio rodmenis operatorius gali nuskaityti nuotoliniu būdu, arba tais atvejais, kai galutinis vartotojas aktyviai pasirinko išjungti nuotolinio nuskaitymo funkciją pagal nacionalinę teisę, a ir b papunkčiuose nurodytos pareigos gali būti įvykdytos taikant reguliaraus galutinių vartotojų savarankiško duomenų registravimo sistemą, pagal kurią galutinis vartotojas savo skaitiklių rodmenis perduoda operatoriui; sąskaitų išrašymas arba sąskaitų informacija gali būti grindžiami numatomu suvartojimu arba fiksuoto dydžio norma tik tuo atveju, jei galutinis vartotojas nepateikia skaitiklio rodmenų per atitinkamą sąskaitų išrašymo laikotarpį;
- d) kai galutinis vartotojas turi skaitiklį, kurio rodmenis operatorius gali nuskaityti nuotoliniu būdu, faktiniu suvartojimu grindžiama tiksli sąskaitų informacija teikiama ne rečiau kaip kartą per mėnesį; tokia informacija taip pat gali būti pateikiama internetu ir ji turi būti atnaujinama taip dažnai, kiek įmanoma atsižvelgiant į naudojamus matavimo prietaisus ir sistemas.

3. Galutinio vartotojo kainos išskaidymas

Vartotojo kaina – trijų sudedamųjų dalių suma: energijos ir tiekimo komponento, tinklo komponento (perdavimo ir skirstymo) bei komponento, kurį sudaro mokesčiai, rinkliavos, įmokos ir išlaidos.

Tais atvejais, kai sąskaitose pateikiama išskaidyta galutinio vartotojo kaina, visoje Sąjungoje vartojamos išskaidytos kainos trijų komponentų bendros apibrėžtys, nustatytos Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) 2016/1952 ⁽¹⁾.

4. Prieiga prie papildomos informacijos apie ankstesnę suvartojimą

Valstybės narės reikalauja, kad tiek, kiek papildoma informacija apie ankstesnę suvartojimą yra prieinama, tokia informacija galutinio vartotojo prašymu būtų pateikta galutinio vartotojo nurodytam tiekėjui arba paslaugų teikėjui.

Jeigu galutinis vartotojas turi įrengtą skaitiklį, kurio rodmenis operatorius gali nuskaityti nuotoliniu būdu, galutinis vartotojas turi turėti lengvai gauti papildomą informaciją apie ankstesnę suvartojimą, kuri leistų jam išsamiai patikrinti ankstesnę suvartojimą.

Papildoma informacija apie ankstesnę suvartojimą apima:

- a) mažiausiai trijų paskutinių metų arba laikotarpio nuo elektros energijos tiekimo sutarties sudarymo datos, jei tas laikotarpis yra trumpesnis, suvestinius duomenis. Duomenys turi atitikti laikotarpius, už kuriuos pateikiama informacija apie dažnai išrašomas sąskaitas, ir
- b) išsamius duomenis pagal bet kurios dienos, savaitės, mėnesio ir metų naudojimo laiką, kurie galutiniam vartotojui turi būti nepagrįstai nedelsiant prieinami internetu arba naudojant skaitiklio sąsają, ir turi apimti mažiausiai 24 ankstesnių mėnesių laikotarpį arba laikotarpį nuo elektros energijos tiekimo sutarties sudarymo datos, jei tas laikotarpis yra trumpesnis.

5. Energijos išteklių nurodymas

Tiekėjai sąskaitose pateikia informaciją apie tai, kokią pagal elektros energijos tiekimo sutartį galutinio vartotojo pirktą elektros energijos dalį sudarė kiekvienas energijos išteklius (produkto lygmens informacijos atskleidimas).

Galutiniams vartotojams išrašomose sąskaitose ir sąskaitų informacijoje, kartu su jomis arba į jas įtrauktose nuorodose, pateikiama ši informacija:

- a) suprantama ir lengvai palyginama informacija apie tai, kokią tiekėjo visų energijos išteklių dalį praėjusiais metais sudarė kiekvienas energijos išteklius (nacionaliniu lygmeniu, t. y. valstybėje narėje, kurioje sudaryta elektros energijos tiekimo sutartis, taip pat tiekėjo lygmeniu, jei tiekėjas vykdo veiklą keliose valstybėse narėse);
- b) informacija apie poveikį aplinkai, kurį per praėjusius metus padarė bent išmetamas CO₂ kiekis ir radioaktyviosios atliekos, susidarę dėl elektros energijos gamybos iš visų rūšių tiekėjo energijos išteklių.

Kiek tai susiję su antros pastraipos a punktu, kai pateikiama informacija apie elektros energiją, gautą elektros energijos mainų būdu arba importuotą iš įmonės, kuri yra už Sąjungos ribų, gali būti naudojami biržos arba atitinkamos įmonės pateikti praėjusių metų apibendrinti duomenys.

⁽¹⁾ 2016 m. spalio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/1952 dėl Europos gamtinių dujų ir elektros energijos kainų statistikos, kuriuo panaikinama Direktyva 2008/92/EB (OL L 311, 2016 11 17, p. 1.).

Pateikiant informaciją apie elektros energijos gamybą didelio naudingumo kogeneracijos įrenginiuose, gali būti naudojamos pagal Direktyvos 2012/27/ES 14 straipsnio 10 dalį parengtos kilmės garantijos. Pateikiant informaciją apie elektros energijos gamybą iš atsinaujinančiųjų išteklių naudojamosi kilmės garantijomis, išskyrus Direktyvos (ES) 2018/2001 19 straipsnio 8 dalies a ir b punktuose numatytus atvejus.

Reguliavimo institucija arba kita kompetentinga nacionalinė institucija imasi būtinų priemonių, kad užtikrintų informacijos, kurią pagal šį punktą tiekėjai teikia galutiniams vartotojams, patikimumą ir kad ji būtų pateikiama nacionaliniu lygmeniu lengvai palyginamu būdu.

II PRIEDAS

PAŽANGIOSIOS MATAVIMO SISTEMOS

1. Valstybės narės užtikrina pažangiųjų matavimo sistemų diegimą savo teritorijose, dėl kurio gali būti priimtas sprendimas atlikus visų ilgalaikių sąnaudų ir naudos rinkai bei atskiriems vartotojams ekonominį įvertinimą arba nustatčius, kurios formos pažangusis matavimas yra ekonomiškai pagrįstas bei ekonomiškai efektyvus ir per kokį laikotarpį jas būtų galima įdiegti.
2. Atliekant tokį vertinimą turi būti atsižvelgiama į Komisijos rekomendacijoje 2012/148/ES ⁽¹⁾ numatytus sąnaudų ir naudos vertinimo metodiką ir pažangiųjų matavimo sistemų minimalų funkcijų rinkinį, taip pat geriausias turimas technologijas, skirtas aukščiausio lygio kibernetiniam saugumui ir duomenų apsaugai užtikrinti.
3. Remdamosi tuo vertinimu valstybės narės arba, jei valstybė narė taip nustatė, paskirta kompetentinga institucija, parengia pažangiųjų matavimo sistemų diegimo darbotvarkę (iki dešimties metų laikotarpiui). Vietovėse, kuriose pažangiųjų matavimo sistemų diegimas vertinamas palankiai, per septynerius metus nuo jų teigiamo vertinimo arba ne vėliau kaip 2024 m. tose valstybėse narėse, kurios pradėjo sistemingą pažangiosios matavimo sistemos diegimą anksčiau nei 2019 m. liepos 4 d., bent 80 % galutinių vartotojų turi būti įdiegtos pažangiosios matavimo sistemos.

⁽¹⁾ 2012 m. kovo 9 d. Komisijos rekomendacija 2012/148/ES dėl pasirengimo diegti pažangiąsias apskaitos sistemas (OL L 73, 2012 3 13, p. 9).

III PRIEDAS

PERKĖLIMO Į NACIONALINĘ TEISĘ TERMINAS IR TAIKYMO PRADŽIOS DATA

(NURODYTI 72 STRAIPSNYJE)

Direktyva	Perkėlimo terminas	Taikymo pradžios data
Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/72/EB (OL L 211, 2009 8 14, p. 55)	2011 m. kovo 3 d.	2009 m. rugsėjo 3 d.

IV PRIEDAS

ATTIKTIES LENTELĖ

Direktyva 2009/72/EB	Ši direktyva
1 straipsnis	1 straipsnis
2 straipsnis	2 straipsnis
—	3 straipsnis
33 ir 41 straipsniai	4 straipsnis
—	5 straipsnis
32 straipsnis	6 straipsnis
34 straipsnis	7 straipsnis
7 straipsnis	8 straipsnis
8 straipsnis	—
3 straipsnio 1 dalis	9 straipsnio 1 dalis
3 straipsnio 2 dalis	9 straipsnio 2 dalis
3 straipsnio 6 dalis	9 straipsnio 3 dalis
3 straipsnio 15 dalis	9 straipsnio 4 dalis
3 straipsnio 14 dalis	9 straipsnio 5 dalis
3 straipsnio 16 dalis	—
3 straipsnio 4 dalis	10 straipsnio 1 dalis
I priedo 1 dalies a punktas	10 straipsnio 2 ir 3 dalys
I priedo 1 dalies b punktas	10 straipsnio 4 dalis
I priedo 1 dalies c punktas	10 straipsnio 5 dalis
I priedo 1 dalies d punktas	10 straipsnio 6 ir 8 dalys
—	10 straipsnio 7 dalis
I priedo 1 dalies f punktas	10 straipsnio 9 dalis
I priedo 1 dalies g punktas	10 straipsnio 10 dalis
3 straipsnio 7 dalis	10 straipsnio 11 dalis
I priedo 1 dalies j punktas	10 straipsnio 12 dalis
3 straipsnio 10 dalis	—
4 straipsnis	—
5 straipsnis	—
6 straipsnis	—
—	11 straipsnis
3 straipsnio 5 dalies a punktas ir I priedo 1 dalies e punktas	12 straipsnis
—	13 straipsnis
—	14 straipsnis
—	15 straipsnis
—	16 straipsnis
—	17 straipsnis
—	18 straipsnis
3 straipsnio 11 dalis	19 straipsnio 1 dalis
—	19 straipsnio 2-6 dalys

Direktyva 2009/72/EB	Ši direktyva
—	20 straipsnis
—	21 straipsnis
—	22 straipsnis
—	23 straipsnis
—	24 straipsnis
3 straipsnio 12 dalis	25 straipsnis
3 straipsnio 13 dalis	26 straipsnis
3 straipsnio 3 dalis	27 straipsnis
3 straipsnio 7 dalis	28 straipsnio 1 dalis
3 straipsnio 8 dalis	28 straipsnio 2 dalis
—	29 straipsnis
24 straipsnis	30 straipsnis
25 straipsnis	31 straipsnis
—	32 straipsnis
—	33 straipsnis
—	34 straipsnis
26 straipsnis	35 straipsnis
—	36 straipsnis
27 straipsnis	37 straipsnis
28 straipsnis	38 straipsnis
29 straipsnis	39 straipsnis
12 straipsnis	40 straipsnio 1 dalis
—	10 straipsnio 2-8 dalys
16 straipsnis	41 straipsnis
23 straipsnis	42 straipsnis
9 straipsnis	43 straipsnis
13 straipsnis	44 straipsnis
14 straipsnis	45 straipsnis
17 straipsnis	46 straipsnis
18 straipsnis	47 straipsnis
19 straipsnis	48 straipsnis
20 straipsnis	49 straipsnis
21 straipsnis	50 straipsnis
22 straipsnis	51 straipsnis
10 straipsnis	52 straipsnis
11 straipsnis	53 straipsnis
—	54 straipsnis
30 straipsnis	55 straipsnis
31 straipsnis	56 straipsnis
35 straipsnis	57 straipsnis
36 straipsnis	58 straipsnis

Direktyva 2009/72/EB	Ši direktyva
37 straipsnio 1 dalis	59 straipsnio 1 dalis
37 straipsnio 2 dalis	59 straipsnio 2 dalis
37 straipsnio 4 dalis	59 straipsnio 3 dalis
—	59 straipsnio 4 dalis
37 straipsnio 3 dalis	59 straipsnio 5 dalis
37 straipsnio 5 dalis	59 straipsnio 6 dalis
37 straipsnio 6 dalis	59 straipsnio 7 dalis
37 straipsnio 8 dalis	—
37 straipsnio 7 dalis	59 straipsnio 8 dalis
—	59 straipsnio 9 dalis
37 straipsnio 9 dalis	59 straipsnio 10 dalis
37 straipsnio 10 dalis	60 straipsnio 1 dalis
37 straipsnio 11 dalis	60 straipsnio 2 dalis
37 straipsnio 12 dalis	60 straipsnio 3 dalis
37 straipsnio 13 dalis	60 straipsnio 4 dalis
37 straipsnio 14 dalis	60 straipsnio 5 dalis
37 straipsnio 15 dalis	60 straipsnio 6 dalis
37 straipsnio 16 dalis	60 straipsnio 7 dalis
37 straipsnio 17 dalis	60 straipsnio 8 dalis
38 straipsnis	61 straipsnis
—	62 straipsnis
39 straipsnis	63 straipsnis
40 straipsnis	64 straipsnis
42 straipsnis	—
43 straipsnis	65 straipsnis
44 straipsnis	66 straipsnis
45 straipsnis	—
—	67 straipsnis
46 straipsnis	68 straipsnis
47 straipsnis	69 straipsnis
—	70 straipsnis
49 straipsnis	71 straipsnis
48 straipsnis	72 straipsnis
50 straipsnis	73 straipsnis
51 straipsnis	74 straipsnis
—	I priedo 1-4 punktai
3 straipsnio 9 dalis	I priedo 5 punktą
I priedo 2 dalis	II priedas
—	III priedas
—	IV priedas